

หลวงพ่อสัมฤทธิ์
องค์ต้นแบบ หน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว
วัดอมฤตสิทธาราม ต. ออมฤต อ. ผักโภช จ. พระนครศรีอยุธยา

พระพุทธสัมฤทธิ์พิชิตมาร
ที่น่องค์จำลอง หน้าตักกว้าง ๖๙ นิ้ว
วัดอาจาโรรังสี ต. ไร่ อ. พรบจนา尼ค จ. สกลนคร

เกี่ยวกับ “หลวงพ่อสัมฤทธิ์”

หลวงพ่อสัมฤทธิ์ เป็นพระพุทธอฐุปัลลก อดีตด้วยทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย พุทธคิลป์เชียงแสน สิงห์ ๓ เกศดอกบัวตูม (มีกลีบดอก) ขนาดหน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว สูง(จากพระเพลาถึงพระนลาฎ) ๓๐ นิ้ว ประดิษฐานเป็นพระประธานประจำวัดอมฤตสิทธาราม และเป็นพุทธอฐุปัลลกที่พึ่งที่ร่วงคุณย์รวมจิตใจของชาวตำบลอมฤตอ.ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา มาเป็นเวลานานหลายร้อยปี วัดอมฤต ตั้งอยู่ที่หมู่ ๓ ต. ออมฤต อ.ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา หน้าวัด(ทิศตะวันออก)ติดริมฝั่งแม่น้ำน้อย หลังวัด (ทิศตะวันตก) ติดที่ดินของคุณยายเจริญ แย้มครีบบัว (แย้มกลีบบัว) บุตรีของคุณตาเล็กคุณยายพรึง ฤทธิเรือง ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ คุณยายเจริญ ได้โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ติดหลังวัด(ทิศตะวันตก) เนื้อที่ทั้งหมด ๓ ไร่ ๒๐ ตารางวา ถวายให้แก้วัดอมฤตเพื่อเป็นศาสนสมบัติไว้ในพระพุทธศาสนา ปัจจุบันทิศตะวันตกของวัดจึงจดถนนสายผักไห่-วิเศษไชยชาญ

ย้อนยุคจากปัจจุบันไปประมาณ ๓๐ ปีขึ้นไป แม่น้ำน้อย ซึ่งแยกจากลำน้ำเจ้าพระยาที่ตำบลพระราม อ. พระมบุรี จ. สิงห์บุรี ไหลผ่าน อ. วิเศษไชยชาญ จ. อ่างทอง ผ่าน อ. ผักไห่ ไปบรรจบกับ

แม่น้ำเจ้าพระยาอีกครั้ง ที่สามแยกบางไทร อ. บางไทร จ. พระนครศรีอยุธยา แล้วไหลล่องผ่านลานเท จ. ปทุมธานี สู่กรุงเทพมหานคร เพื่อออกปากอ่าวไทย เป็นแม่น้ำสายสำคัญของวิถีชีวิตคนที่อาศัยอยู่ริมสองฝั่งผึ้งแม่น้ำน้อย ทั้งด้านการอุปโภค-บริโภค ตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคมสายเศรษฐกิจ ยังความเจริญแก้วิถีชีวิต ตลอดจนอารยธรรมประเพณีท้องถิ่นของชาวชนบทตลอดแม่น้ำสายนี้ ที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ควรที่จะนำมาล่าวถึง ในคราวเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสลำน้ำมะขามເเม່ງ ก็ได้เสด็จผ่านมาทาง อ. ผักไห่ นี้ ปรากฏความตามที่ทรงบันทึกไว้ในพระราชหัตถเลขา เรื่อง เสด็จประพาสลำน้ำมะขามເเม່ງ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ ตอนหนึ่งว่า “....ตำบลผักไห่นี้บริบูรณ์ครึ่งครึ่งกว่าเมืองสุพรรณเป็นอันมาก นาที่ว่าเลียนนั้นก็เลียในที่ลุ่มมาก ที่ซึ่งไม่ลุ่มซ้ำงามดีทั้งนั้น...” และวันที่ ๒๔ ตุลาคม ปีเดียวกันนั้น ก็ได้เสด็จพระราชทานถวายผ้าพระกฐินแก่คณะสงฆ์วัดตีกคชทิรัญ ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลอมฤต ตั้งนั้นจึงปรากฏเป็นเรื่องราวหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ – บุคคล - วัดในเขตอำเภอผักไห่(อำเภอเลนาใหญ่) ที่ถูกบันทึกไว้ในลายพระราชหัตถเลขาในการเสด็จประพาสต้นครัวนั้นหลายอย่างด้วยกัน นับเป็นประวัติศาสตร์ของชาติและมาตรฐานชาวอาเภอผักไห่ ทั้งหลายมีความภาคภูมิใจและมีควรทรงลีม

โดยเหตุที่เป็นแม่น้ำเล้นทางสายเศรษฐกิจนี้เอง จึงก่อให้เกิดเป็นเรื่องเล่าขานที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและผูกพันกับจิตวิญญาณของชาวตำบลลอมฤตมาตราบจนปัจจุบัน กล่าวคือ ในอดีตกาลนั้น แม่น้ำน้อยนี้เป็นเล้นทางลำเลียงท่อนชุง(ส่วนใหญ่เป็นไม้ลัก)จากภาคเหนือ ไหลล่องตามลำแม่น้ำสู่ภาคกลาง เพื่อนำมาแปรรูปตามโรงเลื่อยจกรที่ตั้งอยู่ริมสองฝากฝั่งแม่น้ำ บรรดาพ่อค้าไม้ชุงเลือกเอาหน้าวัดออมฤตเป็นที่จอดพักแพชุงทั้งหลายเหล่านั้นเพื่อรอเวลาที่จะค่อยทยอยไหลตามลำน้ำไปสู่ที่หมาย บางครั้งต้องจอดรออยู่นานหลายวัน เป็นสัปดาห์ หรือรวมเดือน กว่าจะเคลื่อนย้ายออกໄປ ไม่นานขบวนแพชุงรายใหม่ก็จะไหลตามมาจอดพักอีกเป็นเช่นนี้อยู่ตลอดปี บริเวณหน้าวัดออมฤตจึงไม่เคยขาดแพชุงที่จะมาจอดพัก เป็นเวลานานนับชั่วอายุคน และก็มีบรรพบุรุษเล่าถึงประวัติหลวงพ่อสัมฤทธิ์องค์นี้สืบท่อๆ กันมาว่า “ท่านติดมากับแพชุง มาปลพันน้ำที่หน้าวัดนี้ ชาวบ้านจึงอัญเชิญท่านขึ้นประดิษฐานเป็นพระประธานประจำวัด และด้วยเหตุท่องค์ท่านหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ จึงได้พากันถวายพระนามท่านว่า หลวงพ่อสัมฤทธิ์”

ดังได้กล่าวแล้วในเบื้องต้นนั้นว่า **หลวงพ่อสัมฤทธิ์** เป็นพระพุทธอรูปพุทธคิลป์เชียงแสน สิงห์ ๓ ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ทางภาคเหนือในยุคสมัยที่อาณาจักรเชียงแสนเจริญรุ่งเรืองมาก่อน แล้วจึงแผ่ขยายถอยร่นลงมาถึงยุครุ่งสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี นอกจากนั้น พุทธคิลป์ที่ปรากฏอยู่ในองค์พระพุทธอรูปซึ่งเป็นอุทเทส-ลิกเจดีย์ในแต่ละยุคสมัยนอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของชาติ ความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นปีกแผ่นมั่นคงของบ้านเมืองแล้ว ยังเป็นประจำษพยานแสดงให้เห็นถึงอารยธรรมชนบทร่วมเนียมประเพณีของประชาชนในยุคสมัยนั้นๆ ที่มีศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาด้วย จากคำเล่าขานของบรรพบุรุษชาวตำบลลอมฤตน้ำหากจะพิจารณาโดยเหตุผลก็พอจะลงสันนิษฐานได้ว่า อาจมีพ่อค้าชุงผู้มีศรัทธาหาร้านนิมนต์อัญเชิญท่านล่องลงมาจากภาคเหนือพร้อมกับแพชุ ส่วนจะอัญเชิญมาจากที่ใด ตั้งแต่เมื่อไรคงเป็นข้อสงสัยที่หาคำตอบได้ยาก ต้องขึ้นอยู่กับศรัทธาเลื่อมใสของผู้โครงสร้าง แต่ด้วยพุทธศาสนาภาพของคุณพระรัตนตรัย หรือด้วยฤทธิานุภาพของเทวดาที่รักษาองค์ท่านอยู่ ก็สร้างความเคารพนับถือแก่ชาวตำบลลอมฤตตลอดเวลานานมาแล้วนับได้หลายชั่วอายุคน ครั้มทุกข์ร้อนอันได้ไปอธิษฐานขอพระจากท่าน หากไม่เกินวิสัยของหลวงพ่อแล้วก็ยอมสำเร็จสมปรารถนา และเป็นธรรมดائعของโลก เมื่อมีของดีวิเศษอยู่ที่ได้ย้อมเป็นเป้าหมายของ

คนพาล หลวงพ่อสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นโภหลากหลายวัตถุก็ไม่วายที่ท่านจะถูกจ้องปองร้าย กล่าวคือมีทรชนพยายามที่จะมาโจกรกรรมเอาหลวงพ่อสัมฤทธิ์ไปจากหัวใจชาวตำบลล้อมกุตมาแล้วหลายครั้ง แต่มิเคยกระทำการได้สำเร็จ มีเหตุให้ทางวัดรู้ตัวก่อนทุกครั้งไป ครั้งล่าสุดเมื่อประมาณ ๑๐ ปีมานี้ คนร้ายได้กระทำการโจกรกรรมในยามดึกสักด้วยกันเอาหลวงพ่อสัมฤทธิ์ออกจากแท่นประดิษฐานไปได้ใกล้ประมาณ ๓๐๐ เมตร ภิกษุสามเณรในวัดรู้สึกถึงความผิดปกติที่เกิดขึ้น พอทราบว่าหลวงพ่อสัมฤทธิ์ถูกขโมย จึงรีบเคาะระฆังรับอภัยสัญญาณถึงเหตุร้ายที่เกิดขึ้นให้ภิกษุสามเณรและประชาชนในละแวกวัดได้ทราบ เหล่ามิจฉาชีพจึงหนีเอื้าตัวรอด ทิ้งหลวงพ่อให้บนอนค้ำหน้า กับพื้นดินໄวงข้างศาลาริมทางถนนสายผักไห่ - วิเชชไชยชาญ

หากจะมีข้อสงสัยเกิดแก่ท่านที่สนใจศรัทธาเลื่อมใสในองค์หลวงพ่อสัมฤทธิ์ ขึ้นมาว่า หลวงพ่อมาประดิษฐาน ณ วัดอมฤตตั้งแต่เมื่อใด ? เราถือว่าต้องพิจารณาถึงอายุของวัดอมฤตสิทธารามนี้ประกอบด้วยว่า สร้างขึ้นตั้งแต่เมื่อใด ?

ในพื้นที่เขตตำบลล้อมฤต มีวัดที่มั่นคงถาวรมาแต่บรรพบุรุษ
จำนวน ๓ วัด ด้วยกัน คือ

๙

ມີ ຜິກທັດສນາອົບໂດຍບວກຮ່ວມພຸຖືໂຮ ແລະ ປຸຈາ ວິສັ້ນາ ອຽມເທສົກໜຸດທີ່ ៩

១. ວັດອມຄຸຕລືທີ່ມາຮັມ ຕັ້ງອູ້ຮົມຝຶ່ງຊ້າຍແມ່ນໍ້ານ້ອຍ ບ້ານ
ອມຄຸຕ ໄມໆທີ່ ៣ ຕຳບໍລອມຄຸຕ ທີ່ຈະຈາກໜັງລື່ອປະວັດ ທ່ວຽກອານາຈັກ
ເລີ່ມ ៣ ຂອງກອງພຸທົສາສນສຖານ ລຳນັກງານພະພຸທົສາສນາແຫ່ງຊາຕີ
ຮະບຸວ່າ ປະກາສຕັ້ງວັດເມື່ອປີ ພ.ສ. ២៤០០ ປັຈຈຸບັນມີອາຍຸ ១៥ ປີ ທີ່
ຂ້າພເຈົ້າເຫັນວ່າຈະເປັນຂໍ້ມູນທີ່ຄລາດເຄລື່ອນ ແລະ ຈະຂອອ້າງເຫດຜລ
ໃຫ້ທ່ານຜູ້ອ່ານຝຶ່ງຕ້ອໄປຂ້າງໜ້າ

ວັດອມຄຸຕມີເຈົ້າອາວາສາມແລ້ວ ເທົ່າທີ່ທຽບນາມ ៦ ຮູป ສືບ

២. ພຣະອອົມວິກາරຍາ

៣. ພຣະອອົມວິກາරຂາວ

៤. ພຣະອອົມວິກາරຈອນ

៥. ພຣະອອົມວິກາຮ່າເຈີຍກ (ປົກ. ៣) ພ.ສ. ២៤៧០ – ພ.ສ.

២៤៨៧

៥. ພຣະຄວູກິຕິໂສກິຕ (ພຣະມຫາປະລິຫຼົງ ປົກ. ៦)

ພ.ສ. ២៤៨៥ – ພ.ສ. ២៤៧៩

៦. ພຣະຄວູອມຮຽມມານຸວັຕຣ ພ.ສ. ២៤៧៩ - ປັຈຈຸບັນ

๒. วัดบ้านอ้อ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลломฤต ฝั่งขวาของคลองบ้านอ้อ ซึ่งเป็นคลองลัดแม่น้ำน้อยจากหมู่ ๗ ตำบลломฤต (ปากคลองติดกับวัดตึกชัยรัตน์) ทวนกระแสไปเชื่อมกับคลองชุมอิน (ซึ่งเป็นคลองชุด) ผ่านตำบลลาดน้ำเด็ม ตำบลโคกช้าง ตำบลบ้านแคนาเงือผักไห่ บรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลบางปลากรด อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ประวัติวัดระบุว่าสร้างประมาณ พ.ศ. ๒๓๐๐ แผ่นดินกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แสดงว่าปัจจุบันมีอายุประมาณ ๒๕๓ ปีแล้ว

แม้วัดบ้านอ้อจะสร้างขึ้นแต่ครั้งปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่วัดบ้านอ้อก็ถูกทอดทิ้งปล่อยให้เป็นวัดร้างเลียเป็นเวลานานตั้ง ๑๕๐ ปี คือตั้งแต่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๓๐๐ จนปีพ.ศ. ๒๔๑๐ พระอธิการเจียม สุมโน จึงได้เป็นประธานนำพากะภูติโยมบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ถึงแม้วัดจะถูกทิ้งร้างนานขนาดนั้น ก็ยังมีการรัตตถุสำคัญเหลือให้เห็นเป็นลักษณะเดิม ที่หลังคามุงด้วยแป้นไม้สัก ซึ่งพระอธิการเจียม ได้ทำการบูรณะซ่อมแซมในเวลาต่อมา ยังปรากฏเป็น วิหาร หรือ โบสถ์น้อย คู่กับวัดบ้านอ้อมajanปัจจุบันนี้ และข้าพเจ้าจะชี้ให้ท่านผู้อ่านพิจารณาถึงความเกี่ยวพันกับอายุของวัดอมฤตต่อไปข้างหน้า ในหัวข้อ “ถาวรรัตถุภายในวัดอมฤต”

 ฝึกหัดสมาชิกโดยบริกรรมพุทธ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

วัดบ้านอ้อ มีเจ้าอาวาஸماแล้ว เท่าที่ทราบนาม ๔ รูป คือ

๑. พระอธิการแดง

๒. พระอธิการเจียม สุมโน พ.ศ. ๒๕๖๐ – พ.ศ. ๒๕๘๔

๓. พระครูประดิษฐ์ศิลคุณ พ.ศ. ๒๕๘๔ – พ.ศ. ๒๕๙๑

๔. พระครูวิญญาลประชากิจ พ.ศ. ๒๕๙๑ – ปัจจุบัน

๓. วัดตึกชัยรัตน ตั้งอยู่ริมฝั่งขวาแม่น้ำน้อยหมู่ที่ ๗ ตำบล
อมฤต ทิศใต้จดปากคลองบ้านอ้อ ทิศตะวันตกมีคลองบ้านอ้อผ่านกลาง
วัดนี้เดิมเป็นบ้านตึกทรงเก่งjinของหลวงอภัยເກດຣາ(ช้าง) อดีตนาย
อำเภอผักไห (เสนาให้) สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๔ ในบันปaleyชีວิต
หลวงอภัยເກດຣາ(ช้าง) ได้พร้อมใจกับภราดาที่ซื้อมาแต่งเงิน ยก
บ้านตึกหลังนี้พร้อมที่ดินประมาณ ๕ ไร่เศษ ถวายสร้างวัดใน
พระพุทธศาสนา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๗ (ก่อนจะถึงแก่กรรมเพียง ๕ วัน)
และเรียกกันว่าวัดตึกตลอดมา จนเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช
๒๕๕๑ พระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสต้นทาง
ชลมารคผ่านมาทางอำเภอผักไห เสด็จพระราชทานถวายผ้าพระ
กฐินที่วัดนี้ ทรงทราบถึงกุศลศรัทธาของหลวงอภัยເກດຣາ
(ช้าง = คช) และภราดา (เงิน = หิรัญ) จึงทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ พระราชทานนามวัดเป็นอนุสรณ์แก่ทั้งสองท่านนั้นว่า วัดตึก

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๑

คชทิรัญ ต่อมอาทายาಥของตรากุลนี้ก็ได้ใช้ “**คชทิรัญ**” เป็นชื่อ
สกุลประจำตระกูลสืบมาจนปัจจุบัน

วัดตึกคชทิรัญ มีเจ้าอาวาสมาก่อนแล้ว ๓ รูป คือ

๑. พระครูสุทธาจารวัต พ.ศ. ๒๔๔๕ – พ.ศ. ๒๕๗๗

๒. พระอุดมพิทยกร พ.ศ. ๒๕๗๘ – พ.ศ. ๒๕๙๔

๓. พระครูพิพัฒน์วรવิทย์ พ.ศ. ๒๕๙๙ - ปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาจากประวัติทั้ง ๓ วัดในเขตตำบลล้อมฤต ก็จะเห็นว่าวัดตึกคชทิรัญนั้นมีหลักฐานที่ชัดเจนแน่นอนว่าสร้างขึ้นแต่เมื่อใด ส่วนอีกสองวัดนั้นเรามาช่วยกันพิจารณาเรื่องราวและเหตุผลกันก่อนทางข้อสรุป

จากหนังสือประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรกล่าวว่า วัดบ้านอ้อสร้างขึ้นในแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สำหรับวัดอมฤตนั้นระบุว่าประกาศตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แสดงว่าวัดบ้านอ้อปัจจุบันมีอายุ ประมาณ ๑๕๓ ปี วัดบ้านอ้อถูกสร้างขึ้นก่อนวัดอมฤต ออมฤตมีอายุประมาณ ๑๕๓ ปี วัดบ้านอ้อถูกสร้างขึ้นก่อนวัดอมฤต

ประมาณ ๑๐๓ ปี ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าไม่น่าจะถูกต้อง โดยขอยกເອາ
ເຫດຸພລແລະຫລັກສູານໄ ອຍ່າງນີ້ ຝາກໃຫ້ທ່ານຜູ້ອ່ານພິຈາຮານ ຄືວ

๑. การตั้งหลักแหล่งชุมชน

เป็นธรรมดាលົງຄາງກາຮີເຮີມກ່ອຕັ້ງດິນສູານຫຼືອໜຸມໝາຍຂອງ
ມາລມນຸ່ຍໝ່າຕີ ຕ້ອງເລືອກເອາທຳເລີແລະຊ້ຍໝົມທີ່ອຸດມສມບູຽນິໃນການ
ປະກອບລັ້ມມາອ້າສີພ ສະດວກສບາຍຕ່ອກການດຳຮັງຊີວິດປະຈຳວັນ ແລະ
ເນື່ອມີກາຣຽມຕັ້ງກັນຂອງໝຸມໝາຍຕັ້ງດິນສູານທີ່ອູ່ອາຄັຍຂຶ້ນໄດ້ແລ້ວ ຍ່ອມ
ຄິດເຖິງທີ່ພຶ່ງທາງດ້ານຈິຕີໃຈຕາມສະບັບທີ່ເລື່ອມໃລ້ຂອງຕົນ ແນ່ນອນທີ່ສຸດ
ສໍາຫັບຄົນໄທຢແລ້ວກີ່ຄົວພະພູທົກສານາ ບ້ານອມຄຸຕ ຕັ້ງອູ້ຮົມຝັ້ງ
ໝ່າຍແມ່ນ້ຳນ້ອຍຊື່ເປັນທີ່ຈະລຸ່ມຮົມແມ່ນ້ຳອັນອຸດມສມບູຽນິຫລາກຫລາຍ
ຕ້າຍກຸ່ງ-ປລາ ແລະນາຂ້າວ ທັ້ງເປັນເລັ້ນທາງຄມນາຄມສາຍເສດຖະກິຈ
ແລະມີຄວາມສໍາຄັງກັບປະວັດສາສຕ່ວົງຂອງชาຕີໄທຢເລັ້ນໜຶ່ງ ດັ່ງໄດ້
ກລ່າວແລ້ວເບື້ອງຕັນ ວັດອມຄຸຕຕັ້ງອູ້ທີ່ບ້ານອມຄຸຕ ໜູ່ ๓ ຕຳບລອມຄຸຕ
ແສດງວ່າເປັນຈຸດກຳເນີດເບື້ອງຕັນຂອງໝຸມໝາຍຫວາຕຳບລອມຄຸຕທັງໝາດເນື່ອ
ມີຄວາມເຈົ້າຢູ່ຮົງເຮືອງເປັນປົກແຜ່ນແນ່ນໜາກແລ້ວຈຶ່ງມີກາຮັດນາຂໍຍາຍ
ອານາເຂດຂອງໝຸມໝາຍເພີ່ມຂຶ້ນເວື່ອຍໆ ຈນປັຈຈຸບັນມືົງ ๑ ໜູ່ບ້ານ ສ່ວນ
ວັດບ້ານອ້ອອູ້ທີ່ນູ່ ๔ ຕຳບລອມຄຸຕ ຕັ້ງອູ້ຮົມຄລອງບ້ານອ້ອູ້ເປັນ
ຄລອງເລັກໆ ໄມນ່າຈະມີຄວາມສໍາຄັງກັບຮະບບເສດຖະກິຈຂອງ

ระบบเกษตรกรรมเท่าใดนัก นอกจากเพียงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การคมนาคมสัญจรของประชาชนหลังจากชุมชนได้แผ่ขยายเจริญรุ่งเรืองขึ้นแล้ว การขยายตัวของชุมชนจากหมู่ที่ ๓ กว่าจะถึงหมู่ที่ ๔ คงจะต้องใช้เวลานานหลายลิบปี หรืออาจเกือบถึงร้อยปีก็ได้ เพราะเกษตรในยุคนั้นยังมีน้อยมาก เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลนี้แล้ว วัดอมฤตน่าจะต้องเกิดมีขึ้นก่อนวัดบ้านอ้อเป็นแน่นอน ตามประวัติ วัดบ้านอ้อระบุว่าสร้างประมาณ พ.ศ. ๒๗๐๐ แພ่นดินกรุงศรีอยุธยา ตอนปลาย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวرمโ哥ศ ปัจจุบัน มีอายุประมาณ ๒๕๓ ปี ถ้าข้อมูลนี้ถูกต้อง วัดอมฤตก็ต้องถูกสร้างขึ้นก่อนหน้านี้ และมีอายุมากกว่านี้ นับเกือบร้อยปีขึ้นไป

อนึ่ง มีท่านผู้ร่วมทางท่านลัณณิษฐាដานว่า บ้านอ้อ เป็นชุมชนที่ ก่อตั้งขึ้นก่อน บ้านอมฤตส่วนการกำหนดเรียกลำดับที่หมู่บ้านจากหมู่ที่ ๑ - หมู่ที่ ๑๐ นั้น เป็นการกำหนดขึ้นภายหลัง ซึ่งประเด็นนี้ข้าพเจ้า ก็ไม่อาจปฏิเสธ แต่ขอตั้งข้อสังเกตฝากให้ท่านที่สนใจไว้พิจารณา เพิ่มเติมอีก ๓ ประเด็น คือ

๑.๑ แม่น้ำน้อยย่อมมีความสำคัญ มีความอุดมสมบูรณ์และ กว้างขวางสะดวกสบาย เป็นเล้นทางคมนาคมที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพเกษตรกรรม (การทำนา การทำประมงปลาน้ำจืด ตลอดจนการขนส่งผลิตผลทางการเกษตร) มี

๑๔

ມີ ຜິກທັດສາອີໂດຍບົກຮມພຸຖື ແລະ ປຸຈາ ວິສັ້ນາ ອຣມເທສກ່ຽດທີ່ ៥

ຄວາມແຕກຕ່າງກວ່າຄລອງບ້ານອ້ອຍ່າງເຫັນໄດ້ສັດເຈນ ຄລອງບ້ານອ້ອຍ່າງເປັນຄລອງເລື້ກ່າ ແມ່ເຮືອກຮະແಚງບຣທຸກຂ້າວເບລືອກກີ່ໄມ່ສາມາດຜ່ານໄດ້ ດຸດູແລ້ງບາງຊ່ວງບາງຕອນນໍາຕື່ນເຂົນ ເຫຼຸ້າໃນບຣພນຸຮູ່ຈຶ່ງໄມ່ເລືອກເອົາທີ່ທີ່ມີຄວາມອຸດມສນບູຮົນລະດວກສບາຍເປັນທີ່ຕັ້ງໜັກແຫລ່ງໜຸ່ມໜັນກ່ອນ

១.២ ໃນຄຣາມເມື່ອພຣະພຸຖືເຈົ້າຫລວງ ວັດກາລທີ່ ៥ ເສດີຈິທາງ ທະລາມາຮປະປາສລຳນໍາມະໝາມເມົາ ເມື່ອປີ ພ.ສ. ២៤៥១ ນັ້ນ ກີ່ປຣາກງູວ່າມີບຣພນຸຮູ່ໃນເຂົດພື້ນທີ່ບ້ານອມຄຸຕ ທີ່ວິຣະອຸດສາຫະລວງ ຄຸນາມຄວາມດີແລະມີຄວາມຂອບ ໄດ້ຮັບພຣະຮາຫນບຣດາສັກດີ້ຢູ່ກ່ອນແລ້ວຫລາຍທ່ານດ້ວຍກັນ ເທົ່າທີ່ທຣາບ ເຊັ່ນ

១.៣.១ ພຣະພິຊີຕະລົບຮາຣ (ບຣດາສັກດີ້ກ່ອນໜັນນີ້ ຄື່ອ ຫລວງ ອຸດມກັກດີ້ ຕັນຕະຮູງລູ ອຸດມກັກດີ້ໄໝ່ທຣານາມເດີມ ແຕ່ທາຍາທຂອງທ່ານ* ເລົາຕາມຄຳນົກຂອງບຣພນຸຮູ່ວ່າ ພຣະນາທສມເຕີຈພຣະເຈົ້າອູ່ຫ້ວ ວັດກາລທີ່ ៥ ທຽງພຣະກຽມາໂປຣດເຮີກທ່ານດ້ວຍພຣະເມຕຕາອ່າງຕຸ້ນ ເຄຍເປັນກັນເອງວ່າ “ເຈົ້າໜວດ”) ກຣຍາຊື່ມ້ວນ ນ້ອງສາວຂອງຄຸນ ຍາຍພຣິ້ງ ອຸທີ່ເຮືອງ ບ້ານອູ່ຕິດວັດອມຄຸຕດ້ານທີ່ໄດ້ ໜູ້ ៣ ຕ. ອມຄຸຕ ທ່ານມີແຕ່ບຸຕຣສາ ៥ ດົນ ທາມມືບຸຕຣໜາຍໄມ່

១.៣.២ ຫລວງວາຣີໂຍທາຮັກໝີ (ອ່ວມ ຕັນຕະກູລໝານວາຣີ) ປຸລູກບ້ານຕຶກອູ່ຢູ່ຮົມຝຶກຊ່າຍແມ່ນ້ຳນ້ອຍ ແහັນປາກຄລອງບາງທອງ ໄດ້ວັດ

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๕

อมฤต หมู่ ๓ ต. ออมฤต ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีการจัดระเบียบ การปกครองใหม่ ยกฐานะบ้านผักให้เป็นอำเภอแยกออกจากแขวง เสนาใหญ่ โดยมีหลวงวารีโยธารักษ์ เป็นนายอำเภอคนแรก ก็ได้ อาศัยบ้านตึกหลังนี้เป็นที่ว่าการอำเภอผักให้แห่งแรก ก่อนที่จะย้าย ไปอาศัยศาลาท่าน้ำวัดตาลานเหนือ (หมู่ ๔ ต. ตาลาน) และมาอยู่ ที่ว่าการอำเภอปัจจุบันในเวลาต่อมา ตามหลักฐานจดหมายเหตุใน คราวเสด็จประพาสทางชลมารครั้งนั้นกล่าวไว้ด้วยว่า ได้มายอด เรือพระที่นั่งที่หน้าบ้านตึกหลังนี้ด้วย ปัจจุบันทายาทรือออกเลี้ยงแล้ว

๑.๒.๓ ชุมพิทักษ์บริหาร (พึง ตันตระกูล มิลินทวนิช)

ปลูกบ้านไม้ลัก ๒ ชั้นหลังใหญ่โตมาก อยู่ริมฝั่งชัยแม่น้ำน้อย เหนือ วัดออมฤต หมู่ ๒ ต. ออมฤต ทาด้วยสีเขียว คนทั่วไปจึงเรียกวันว่า บ้านเขียว ในบ้านปลายต่อมานางมิลินทวนิชเสวี (จ้าง) ผู้เป็นภรรยา ได้ยกบ้านเขียนี้ให้เป็นสมบัติของกระทรวงมหาดไทยเพื่อประโยชน์ แก่ทางราชการ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่เจตนาของผู้บริจาคไม่สม ประสงค์ ปัจจุบันบ้านเขียวหลังนี้จึงชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา

๑.๒.๔ หลวงอภัยเกตรา (นามเดิม ช้าง ตันตระกูล คชทิรัญ) อดีตนายอำเภอผักให้(แขวงเสนอใหญ่) ผู้ดูแลบ้านพร้อม ที่ดินสร้างวัดตึกคชทิรัญ ดังกล่าวแล้วเป็นองค์

๑.๒.๕ ร.ต.อ. ชุนอุ่นชนบท (อุ่น พิโต) มีภูมิลำเนาอยู่
ชุมชนหัวเลน หมู่ ๕ ต. อมฤต ท่านเป็นบุตรเขยของ ท่านเจ้าคุณ
พระพิชิตชลธาร ภรรยาชื่อเกตุ

ถ้าจะว่าบ้านออมฤตเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นภายหลัง ก็มีข้อ
ควรพิจารณาว่าเหตุใดจึงมีบุคคลสำคัญของบ้านออมฤตได้รับ
พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางอยู่ก่อนที่พระพุทธเจ้าหลวง
รัชกาลที่ ๕ จะเสด็จประพาสต้นครั้งนั้นตั้งหลายท่าน รวมทั้งการ
เลือกเอาบ้านของหลวงวารีไยธารักษ์ หมู่ที่ ๓ ต. อมฤต เป็นสถาน
ที่ทำการบำเพ็ญผ้าไห่แห่งแรกเมื่อมีการแยกการปกครองออกจาก
แขวงเสนาให้ภูเก็ตซึ่งชัดว่าบิเวณแถบนี้เป็นชุมชนใหญ่ที่มีความ
เจริญ茂น้อยที่เดียว สำหรับในเขตชุมชนบ้านอ้อมฤตมีผู้ได้
ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ หรือหากจะมีแต่ข้าพเจ้าไม่ได้รับ
ทราบข้อมูลก็ต้องขอภัยในความผิดพลาดบางประการ

๑.๓ ถ้าชุมชนบ้านอ้อมฤตเป็นชุมชนบ้านออมฤต และมี
ความเป็นปีกแห่นมั่นคงขนาดมีวัดที่ถาวรมั่นคงเป็นศูนย์รวมจิตใจ แต่
เหตุไนนจีปโลยให้วัดบ้านอ้อมฤตเป็นเวลานานตั้ง ๑๕๐ ปี (ก่อน
ที่จะเป็นวัดร้างนั้นมีอุโบสถแล้ว) อาจจะเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยของ
ชาวยไทยผู้ที่เคารพนับถือพระพุทธศาสนา เพราะวิสัยของชาวยไทย
พุทธถ้าบ้านไม่ร้างแล้วจะไม่ยอมปล่อยให้วัดร้างเป็นเด็ดขาด

และอีกประการหนึ่ง ในระยะที่วัดบ้านอ้อร้างนั้น คนในคลองบ้านอ้อตั้งแต่ปากคลองด้านเหนือ(ติดคลองชุนอิน) จนถึงปากคลองทิศใต้ และคนที่อาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำน้อยเขตตำบลอมฤตตั้งแต่ชุมชนห้วยจะระเข้า ปากคลองชุนอิน เรื่อยมาจนถึงชุมชนบ้านตึกของหลวงวารีโยหารักษ์ จนถึงปากคลองบางทอง ซึ่งประชาชนในเขตพื้นที่ที่กล่าวนั้นมีวัดอมฤตและหลวงพ่อสัมฤทธิ์เป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณแต่ครั้งบรรพชนมาจนปัจจุบัน ถ้าวัดอมฤตไม่ถูกสร้างขึ้นก่อนแล้วบรรพนรุชเหล่านั้นเอาอะไรเป็นที่พึ่งด้านจิตใจตลอดจนการปฏิบัติศาสนพิธี เพราะวัดตึกซึ่หิรัญไม่เกิดมีขึ้นนอกจากวัดซีโน (ชีตาเห็น) ต. ผักไห่ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งซ้ายแม่น้ำน้อย ตรงข้ามกับวัดตึกซึ่หิรัญ (ตามประวัติระบุว่าสร้างขึ้นแต่ พ.ศ. ๒๓๓๐) และถ้าพิจารณาถึงเส้นทางการคมนาคมทางน้ำแล้ววัดซีโนนี้ก็อยู่ห่างไกลจากชุมชนในคลองบ้านอ้อและชุมชนตำบลอมฤต(ด้านทิศเหนือ) ที่กล่าวถึงนั้นค่อนข้างมาก นี้ก็เป็นข้อที่ควรนำมาพิจารณาประกอบอีกประเดิมหนึ่งว่าวัดอมฤตน่าจะเกิดมีขึ้นแล้วก่อนที่วัดบ้านอ้อจะร้าง

๒. ถาวรวัตถุภายในวัดอมฤต

บริเวณที่ตั้งอุโบสถวัดอมฤตปัจจุบันนี้เดิมมีถาวรวัตถุเก่าแก่ตั้งอยู่คู่กัน ๒ หลัง คือ วิหาร(ใบสถาณ์น้อย)หลัง ๑ และอุโบสถ(เก่า)หลัง

๑๙

ມີ ຜິກທັດສາອົບໂດຍບວກຮມພຸຖື ແລະ ປຸຈາ ວິສັ້ນາ ອຣມເທສກ່ຽດທີ່ ៥

๑ ในສັນຍາທ່ານພຣະຄຽງກິຕິໂຄກິຕ (ພຣະມຫາປະສິທິ່ ນາມສຸກຸລ ພວງ
ລຳເຈີຍກ ປຊ. ៦) ເປັນສົມກາຣເຈົ້າວັດ ທ່ານພິຈາຮນາເຫັນວ່າທັງວິທາຮ
ແລະອຸໂປສົດທັງເດີມນັ້ນໝາງໆທຸດທຽດໂທຣມມາກແລ້ວ (ວິທາຮໝາງໆທຸດທຽດ
ໂທຣມມາກກວ່າໂບສົດ) ຈຶ່ງໃຫ້ຮ້ອອກເລີຍທັງສອງທັງ (ເມື່ອປະມານ ພ.ສ.
២៥០០) ແລ້ວສ້າງອຸໂປສົດທັງປ່ອງຈຸບັນຂຶ້ນແຫນ ສໍາເຮົາເຮີຍບ້ອຍໃນປີ ພ.ສ.
២៥០៣

ເປັນອຣມເນີຍມິນິຍມຂອງບຣພຸຖືແຕ່ໂບຮານກາລ ວັດເກ່າ
ແກ່ທີ່ມີອຸໂປສົດຍູ່ແລ້ວ ຖາກອຸໂປສົດນັ້ນໝາງໆທຸດທຽດໂທຣມ ໄນສະດວກຫົວ້ອ
ໄມ່ປລອດກັຍໃນການໃຊ້ປະກອບລັ້ງຂກຮມອີກຕ່ອໄປ ຈຳເປັນຈະຕ້ອງ
ສ້າງອຸໂປສົດທັງໃໝ່ ຈະໄໝຮ້ອອຸໂປສົດເກ່າທີ່ງ ຈັກສ້າງອຸໂປສົດທັງ
ໃໝ່ໃນສັນຕະນີໃໝ່ເປັນຄູ່ກັນກັບອຸໂປສົດເດີມ ແລ້ວເຮີຍອຸໂປສົດເດີມນັ້ນວ່າ
ວິທາຮ ຫົວ້ອ ໂບສົດນ້ອຍ ດ້ວຍຄວາມເຕາຮັກແລະສຽ່ງທາໃນຖາວອນວັດຖຸນັ້ນ
ນອກຈາກວັດນັ້ນຈະມີສັນຕະນີ ຕັບແຄບໄມ່ເອົ້ວອໍານວຍໃນການທີ່ຈະຄົງໄວ້ ມີ
ຄວາມຈຳເປັນຈິງໆ ຈຶ່ງຈະຮ້ອອກແລ້ວສ້າງໃໝ່ແຫນໃນທີ່ເດີມ

ທາກຂອລັນນິ້ນຈູ້ານໃນອຣມເນີຍມປະເພນີ້ນີ້ຖຸກຕ້ອງ ແສດງ
ວ່າວັດຄອມຄຸມມີອຸໂປສົດມາແລ້ວອ່າງນ້ອຍ ແລ້ວ ທັງໆ ທັງປ່ອງຈຸບັນນີ້ເປັນທັງທີ່
ຕ ອຸໂປສົດໃນຍຸດໂບຮານກ່ອສ້າງດ້ວຍກຣມວິທີກ່ອອື້ນີ້ເປັນທັງ

มีอายุมากกว่า ๑๐๐ หรืออาจถึง ๒๐๐ ปี ทั้งนั้น (อุโบสถวัดบ้านอ้อ หลังปัจจุบันก่อสร้างด้วยกรรมวิชิก่ออิฐถือปูน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ซ่อมแซมปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ปัจจุบันอายุ ๕๗ ปี ก็ยังอยู่ในสภาพที่ มั่นคงแข็งแรง) หากวัดอมฤตประกาศตั้งวัดในปี พ.ศ. ๒๔๐๐ จริง ดังที่กล่าว ปัจจุบันมีอายุประมาณ ๑๕๒ ปี แต่มีอุโบสถมาแล้วถึง ๓ หลัง ย่อมไม่ควรแก่เหตุและผลแน่นอน เพราะวัดบ้านอ้อสร้าง มาแล้ว ๒๕๓ ปี แต่มีอุโบสถเพียง ๒ หลัง (ดังได้กล่าวแล้วเบื้องต้นในหัวข้อ วัดบ้านอ้อ)

ศาลาการเปรียญเป็นศาลาไม้ได้ถูกสูงไปร่วง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ โดยครรัทธาของ กงตี และคุณยายเก้า วนิชกร โดย กงตี ซึ่งเป็นผู้เดินทางไปหาเชื้อท่อนชุงไม้ลักจากจังหวัดอุตรดิตถ์ และ ขนใหญ่ลงมาตามลำแม่น้ำ นำมาสร้างศาลาด้วยเฉพาะตัว ตนเอง ศาลาหลังนี้มีอายุ ๕๓ ปีแล้ว จำต้องมีการซ่อมแซมบ้าง เป็นครั้งคราว แต่ก็ยังมั่นคงแข็งแรง

หอสวดมนต์สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ในสมัยพระอธิการ มหาเจ้ายก อเนกฤทธิ์ เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งท่านมีฝีมือด้านนวารกรรมเป็นเลิศ ร่วมกับนายช่างพิน เรืองรัศมี นายช่างใหญ่ฝีมือยอดเยี่ยมของ

ตำบลломฤต หรืออำเภอพักไห่ก็ว่าได้ แม้อุโบสถหลังปัจจุบันนี้ก็ เป็นฝีมือของนายช่างพิน (เลี่ยชีวิตเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ขณะ มีอายุได้ ๙๙ ปีเศษ)

ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์ดังกล่าวทั้งสองหลัง ล้วน สร้างขึ้นแทนของเดิมที่ชำรุดทรุดโทรมอย่างมากแล้วด้วยกันทั้งนั้น ปัจจุบันก็ยังอยู่ในสภาพที่ถาวرمั่นคงและแข็งแรง หากนำเอา ถาวรวัตถุภายในวัด ทั้ง ๓ อย่าง คือ อุโบสถ ศาลาการเปรียญ หอสวดมนต์ มาพิจารณาประกอบแล้วก็ชวนให้สรุปได้ว่า วัดอมฤต สิทธารามน่าจะมีอายุมากกว่าวัดบ้านอ้อ

๓. การเรียกชื่อวัด

วัดบ้านอ้อเดิมเรียกกันว่า **วัดใหม่บ้านอ้อ** เมื่อข้าพเจ้าเป็น เด็กผ่านมาเตามหาวัด ก็ยังเห็นป้าย “วัดใหม่บ้านอ้อ” ติดอยู่ที่ ศาลาวิมาน้ำคลองบ้านอ้อ แต่ชาวบ้านทั่วไปทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ตลอดจน คนแก่คนเฒ่าเรียกกันว่า **วัดใหม่** น้อยคนเต็มที่ที่จะเรียกวัดบ้านอ้อ หรือวัดใหม่บ้านอ้อ อาจกล่าวได้ว่าไม่มีใครเรียกชื่ออย่างนั้นเลยก็ได้ แม้ปัจจุบันคนที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไปก็ยังรู้จักและพูดถึงวัดนี้กันว่าวัดใหม่ด้วยความเคยชิน เมื่อมีวัดใหม่เกิดขึ้น ก็ยอมแสดงให้เห็นว่า ต้องมีวัดเก่าอยู่ก่อนแล้ว วัดที่ถูกสร้างขึ้นใหม่จึงเรียกว่าวัดใหม่ ไม่

ว่า วัดใหม่นั้นจะถูกตั้งชื่อว่าอย่างไรก็ช่าง เพราะเป็นธรรมดายหรือ
ปกติสามัญวิลัยของการลือสารที่เข้าใจง่าย แล้ววัดเก่าในเขตตำบล
อมฤตที่มีอยู่ก่อนนั้นคือวัดอะไรย่อมไม่ใช่วัดตีกแน่นอน นอกจากวัด
อมฤตลิทธิราม

อนึ่ง หลักฐานข้อมูลของวัดบ้านอ้อกล่าวว่า หลังจากวัด
บ้านอ้อถูกทิ้งร้างมาเป็นเวลานานประมาณ ๑๕๐ ปี ต่อมามาใน
ปี พ.ศ. ๒๔๖๐ พระอธิการเจียม สุ่มโน จึงได้เป็นประธานนำพา
คณะครัวท้าวนาติโอมบูรณะปูนปั้นลงบนฐานหินใหญ่ ถาวรวัตถุที่สำคัญคือ^๑
สร้างอุโบสถหลังปัจจุบันขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๖๖ จากนั้นจึงพากันเรียกว่า^๒
“วัดใหม่บ้านอ้อ”

๔. ต้นโพธิ์ และต้นสะตือ

วัดอมฤตมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ด้านทิศใต้ศาลาการเปรียญ ๑ ต้น
อีกต้นหนึ่งอยู่ด้านทิศเหนือศาลาการเปรียญ (ตรงหน้าอุโบสถ) ต้น
นี้ลัษณนิษฐานว่า nave จะมีมาแต่เริ่มสร้างวัดหรือเมื่อครั้งสร้างอุโบสถ
หลังแรก และมาหมดอายุขัยตายเองโดยธรรมชาติเมื่อคราวสร้าง
อุโบสถหลังปัจจุบันเสร็จใหม่ๆ หากจะเทียบเคียงกับประวัติต้นพระ
ศรีมหาโพธิ์ที่พระศาสดาประทับนั่งตรัสรู้ ต้นแรกมีอายุได้ ๒๐๐ ปีเศษ
ตายเพราะถูกทำลายโดยมเหสีองค์หนึ่งของพระเจ้าอโศกมหาราช

ต้นที่สองมีอายุได้ ๔๗๑ ปี ตาย เพราะถูกทำลายโดยพระเจ้าศ昶กา กษัตริย์อินดู ต้นที่สามมีอายุถึง ๑,๒๕๘ ปี จึงตายเองตามธรรมชาติ เพราะหมดอายุขัย ต้นปัจจุบันมีอายุได้ ๑๓๐ ปี เมื่อพิจารณาถึง อายุขัยของต้นโพธิ์แล้วนับว่ามีอายุยืนนานหลายร้อยปี ไม่ว่าจะปลูก ที่ประเทศไทยเดียวหรือประเทศไทยอยุ่ขัยก็ไม่น่าจะต่างกันมากนัก

นอกจากต้นโพธิ์แล้ว ยังมีต้นสะตือใหญ่อよู่หลายต้น (ปัจจุบัน ไม่มีเหลือให้เห็น) ต้นที่ใหญ่ที่สุดอยู่ที่ศรีราชา (ด้านหลังวัด) วัดใน ชนบทภาคกลางมักจะมีต้นสะตือใหญ่อよู่หลังวัดแทนที่หั้งนั้นลั้นนิษฐาน ว่าคงจะปลูกไว้สำหรับเป็นที่พักร่มพักร้อนของคนเดินทาง(รวมทั้ง กระเบื้องและโคด้วย) แต่ต้นสะตือหลังวัด omnium ใหญ่ โตมาก กว่าที่วัดอื่นในแถบแคว้นนั้น ต้นใหญ่ใบเดกหนาแผ่กว้างก้านสาขาให้ร่ม เงาเป็นปริมาณthal เนื้อที่มากกว่า ๑ งาน (๑๐๐ ตารางวา) ในสมัย เมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็กเคยถามยายว่า ต้นสะตือนี้ใครปลูก? อายุได้กี่ปี แล้ว? เพราะเห็นต้นมันใหญ่โตແogr ก้านสาขากว้างขวางมาก ท่าน ตอบข้าพเจ้าว่า “ยายก็ไม่รู้เหมือนกัน เพราะเมื่อยายเกิดมาพ่อรู้ เดียงสา ก็เห็นมันมีมันเป็นของมันอยู่อย่างนี้แล้ว” (ยายเป็นบุตรสาว ของคุณตาเล็ก คุณยายพรึ่ง ฤทธิเรือง เป็นชาวบ้านรามฤทธิ์(อมฤต) บ้านอยุ่ติดวัดอมฤตนี้มาแต่บรรพชน ยายเกิด พ.ศ. ๒๔๓๕ เลียชีวิต พ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่ออายุได้ ๘๙ ปีเช่น)

จากเหตุผลทั้ง ๔ ประการที่ข้าพเจ้านำมากล่าวอ้างนั้น เป็นความเห็นส่วนตัวที่ฝากให้ท่านผู้สนใจนำไปเครื่อง座ตุณพิจารณาถึงประวัติและอายุของวัดอมฤตสิทธิหาราม อันผูกพันเกี่ยวเนื่องไปถึงจำนวนปีที่หลวงพ่อสัมฤทธิ์ได้มาเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวตำบลล้อมฤตแต่ครั้งกระนั้น ลีบเนื่องต่อมานปัจจุบันนี้ด้วย และถ้าเหตุผลที่ข้าพเจ้ายกมากกล่าวอ้างนั้นมีน้ำหนักพอที่จะเชื่อได้ ย่อมหมายถึงว่าปัจจุบันวัดอมฤตมีอายุใกล้เคียงหรือไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ปี และข้าพเจ้าก็มั่นใจว่าหลวงพ่อสัมฤทธิ์ได้มีเมตตาเสถียรจากภาคเหนือให้ล่องตามลำแม่น้ำใหญ่น้อยมาประทับเป็นชั่วัญและกำลังใจของชาวตำบลตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งชุมชนจนกระทั่งมีการสร้างวัด ด้วยเหตุผลดังนี้

๑. วัดอมฤตมีพระพุทธรูปหล่อโลหะคู่กับวัดมาแต่โบราณกาลหลายองค์ด้วยกัน ทั้งประทับนั่งและประทับยืน ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกรากล่าวขนาดหรือยกย่องว่ามีพระพุทธรูปองค์อื่นใดมีความสำคัญเกินกว่าหลวงพ่อสัมฤทธิ์

๒. บ้านอมฤต ตำบลล้อมฤต นี้เป็นชื่อที่ถูกเรียกขึ้นใหม่ แทนชื่อเดิมซึ่งเรียกันว่า **บ้านรามฤทธิ์** ตำบลรามฤทธิ์ อำเภอเสนาใหญ่ จังหวัดกรุงเก่า** จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอมฤตตั้งแต่เมื่อใด ด้วย

เหตุผลใด ข้าพเจ้ายังไม่มีโอกาสศึกษาสืบค้น แต่ในสมัยเมื่อ
ข้าพเจ้าเป็นเด็กได้มีโอกาสสติดตามยายบ้าง ย่าบ้าง ไปวัดนี้บ่อยครั้ง
มาก จำได้ว่าในครั้งนั้นชื่อวัดนี้เขียนด้วยอักษรหลายรูปแบบ มีทั้ง อั้ม^๑
ฤทธิ์ อัมริตย์ และ อມฤต ครั้นเมื่อล่วงกาลผ่านมาจนถึงปัจจุบัน คง
เหลือเพียง อມฤต เท่านั้นเป็นที่นิยมใช้เพียงอย่างเดียว

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล
ที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินามสกุล
ขึ้นใช้ทั่วแผ่นทัลสยาณประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๙ มีชារทำบลอมฤต
ชื่องครรฑาราเลื่อมใสในองค์หลวงพ่อสัมฤทธิ์ นำนามของท่านไปตั้ง^๒
เป็นชื่อสกุล คือตรະกุล **สัมฤทธิ์** และหมายตรະกุลใช้คำว่า “**ฤทธิ์**”
ซึ่งอาจจะมาจากคำว่า “รามฤทธิ์” หรือมาจากพระนามของ “หลวง
พ่อสัมฤทธิ์” เข้าไปสามารถหรือสนธิกับคำอื่น ตั้งเป็นชื่อสกุลของตนฯ
เพื่อความเป็นสิริมงคล หมายตรະกุล เช่น **ฤทธิ์เรือง** (ตรະกุลของ
โยมยายผู้เชียน) , **อเนกฤทธิ์** , **อินฤทธิ์** , **สุขสัมฤทธิ์** , **ปิติฤทธิ์**
เป็นต้น ชื่อสกุลเหล่านี้เป็นต้นตรະกุลของบรรพบุรุษที่มีกันมาเนิด^๓
อยู่ในเขตทำบลอมฤต หรือทำบลรามฤทธิ์ นี้ทั้งนั้น

เทวดาที่รักษาองค์หลวงพ่อสัมฤทธิ์ คงจะเป็นเทวดาที่สมณะ
รักสันโดษ คุณวิเศษของหลวงพ่อสัมฤทธิ์จึงคงเป็นที่ทราบและ
กล่าวขานกันเฉพาะประชาชนในเขตตำบลลอมฤตและตำบลไกล
เดียงไม่เป็นที่แพร่หลายกว้างขวาง และไม่ปรากฏว่ามีการสร้าง
หลวงพ่อสัมฤทธิ์ขยายแบบใหญ่กว่าองค์เดิมขึ้นลักษณะ เมื่อข้าพเจ้า
มีบุญวานิษฐ์ได้นำพาคนະครรชท้าวูติโยมก่อสร้างศาลาอนุสรณ์ ๕^๔
รอบนักษัตร (๑๐๘ ปี) หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ณ วัดอาจาโรรังสี
ต. ไร่ อ. พรบวนนิคม จ. ศะลนคร และประจจะสร้างพระพุทธ
รูปประจำศาลาหลังนี้ จึงคิดมองหาพระพุทธรูปที่ทรงคุณพิเศษ พร้อม
ด้วยคุณค่าด้านพุทธศิลป์เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้าง และเมื่อ
มาระลึกถึงคำพูดของโยมมาตราที่เคยพูดให้ฟังแต่ครั้งยังเป็นเด็ก
เล็กจนโตว่า เมื่อแรกเกิดนั้น ท่านได้นำข้าพเจ้าไปวางไว้ต่อหน้า
หลวงพ่อสัมฤทธิ์ จุดเทียนธูปยกให้เป็นลูกของท่าน ตามคติความ
เชื่อของพุทธศาสนาผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในบรรพุทธศาสนาและ
ต่อองค์หลวงพ่อ บรรณาจาระให้ลูกเป็นคนดีมีศีลธรรม ห่างไกลจาก
บาปกรรมกระทำชั่ว ก็มีแต่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น
ที่ห้ามไม่ให้คนทำความชั่ว ส่งเสริมให้ทำแต่ความดี เมื่อตกเป็นลูก

ของพระพุทธธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์หรือลูกของพระสงฆ์ที่นับถือแล้ว จะได้มีความสำรวมระวังสังวร่าเราเป็นลูกพระ ทั้งเมื่อมีความประณานสิ่งใดและอย่างให้สำเร็จสมประณาน ก็จะต้องไปอธิษฐานหรือกราบขอพระจากท่าน เมื่อไม่มีประณานสิ่งใด ไม่อยากได้ไม่อยากพบในสิ่งที่ไม่พึงประณาน ก็จะไปกราบขอพรขอว่าอย่าได้พบพานในสิ่งที่ไม่พึงประณานนั้น หากพิจารณาแต่เพียงผิวเผินก็เหมือนกับความงมงาย แต่เมื่อพิจารณาไปให้รอบคอบแล้วก็จะเกิดปัญญามองเห็นอุบາຍอันลึกซึ้งล้ำเลิศในการที่จะปลูกฝังให้ลูกหลานได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนาโดยแบบยล พระพุทธธรูปหรือพระสงฆ์อันเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนจึงมี “ลูก ” อันเกิดจากครรภารดาด้วยวิธีนี้จำนวนไม่น้อย แม้ข้าพเจ้าเองก็พลอยมีลูกพระเกหนี้แล้วหลายคนด้วยกัน ทั้งๆ ที่บัวมาก็ยังไม่นานเท่าไร

ด้วยแรงบันดาลใจดังกล่าว ข้าพเจ้าได้ไปกราบทารีขออนุญาตต่อท่านพระครูอมรธรรมานุวัตรเจ้าอาวาสวัดอมฤตสิทธาราม เมื่อท่านทราบความประسنค์ก็เมตตา ยินดี เต็มใจ ไม่ขัดข้อง และได้ไปจุดเทียนธูปขอต่อพระพักตร์องค์หลวงพ่อสัมฤทธิ์ ทั้งขอพรให้การที่คิดกระทำนี้สำเร็จสมประณานทุกประการ

จึงได้ติดต่อ คุณนิธิมา สุรติอัตรา เจ้าของและผู้จัดการโรงหล่อพระพุทธภัณฑ์ เพื่อเตรียมการหล่อพระพุทธรูปหลังพ่อสัมฤทธิ์(จำลอง) เนื้อโลหะทองเหลือง หน้าตัก ๖๙ นิ้ว ซึ่งต้องเริ่มต้นที่ บ้านทุ่นชื่นแกนดินแล้วพอกด้วยชี้ผึ้ง โดยมีอาจารย์อำนวย เกิดโภค เป็นช่างปืน และจึงตอกหอยเพื่อกันทุ่นกรุด ติดชานวน วางชานวน เทตามจุดต่างๆ ขององค์พระ หุ้มด้วยปูนปลาสเตอร์สมทรารายผูกด้วยเหล็ก สาดปูนช้ำอีกครั้ง แล้วจึงนำมาทำปากจากประกอบพิธีเททองที่วัดอชาโกรังสี พร้อมกับการทำพิธีราษฎร์ “วันเทสรังสีรำลึก” ในวันอาทิตย์ที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยคิดค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ๔๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท (ยังไม่รวมปิดทองคำเปลว) และได้ถวายพระนามท่านว่า “พระพุทธสัมฤทธิ์พิชิตมาร”

ตั้งใจจะเขียนถึงมูลเหตุแห่งการสร้าง “พระพุทธสัมฤทธิ์พิชิตมาร” พระประธานประจำศาลาอนุสรณ์ ๙ รอบนักษัตร (๑๐๘ ปี) หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี วัดอชาโกรังสี ต.ไร่ อ.พรบנןิคม จ. ศากนคร ซึ่งจำลองแบบมาจาก “หลวงพ่อสัมฤทธิ์” วัดอมฤตสิทธาราม ต. ออมฤต อ. ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา ซึ่งก็ต้องเกี่ยวเนื่องด้วยประวัติวัดอมฤต เสียจนยึดยาก ก็มิได้มีเจตนาเป็น

อย่างอื่นนอกจากปราณจะให้ประวัติปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ มีความชัดเจนใกล้เคียงความเป็นจริงตามเหตุและผล ผิดพลาด บกพร่องประการใดก็ขออภัยจากท่านผู้รู้โปรดเมตตาซึ่งแนะนำทั้งข้อกราบ ขอบพระคุณ พระครูอมรธรรมานุวัตร เจ้าอาวาสวัดอมฤตสิทธาราม พระครูวิญญาลประชาภิจ เจ้าอาวาสวัดบ้านอ้อ พระครูพิพัฒน์วรวิทย์ เจ้าอาวาสวัดตีกดชหรรัญครรภาราม รวมทั้ง รศ. ดร.จิรศักดิ์ ตั้งตรง ไฟโรจน์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลทั้งเมตตาแนะนำนำออกเล่า และขอ อนุโมทนากับท่านที่มีความอดทนเพียรพยายามอ่านมาตั้งแต่ เป็นองตันจนอวสานสุดท้ายนี้

* คุณอุทัยวรรณ โพโต ลูกสาวของคุณยายเกตุ โพโต (มีเดาของท่านเจ้าคุณพระพิชิตชลธาร)

** ปรากฏในโจนดที่ ๔๗๖ เล่ม ๔๘ หน้า ๖๙ ออกเมื่อวันที่ ๕ เดือนกุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์ ศกร้อยสิบสาม (พ.ศ. ๒๔๔๔) ซึ่งเป็นที่นาของยายเจริญ แย้มกลีบบัว (ฤทธิเรือง) ที่օนกรรมลิทธิ์ ถวายให้วัดอมฤต

ສັງເບປປະວັດ

ພຣະເບປໂຮຣຮັງສີຄົນກົດປ່ານໄມາວິສີເນັດ
(ຫລວງປູ້ເກສດ ເກສຮັງສີ)

ເຮົາໄດ້ອຸບຕື່ນໃນຕະຫຼຸລ “ເຮືອແຮງ” ທີ່ບ້ານນາສຶດາ ຕຳບລ ກລາງໃໝ່ ອຳເກອບໜັນຜືອ ຈັງຫວັດອຸດຽນໄນ ບົດຊື່ອ ອຸລ່າທີ່ ເຮືອແຮງ ເດີມເປັນຫາວຳເກອດ່ານໜ້າຍ ຈັງຫວັດເລຍ ໜີ້ຄວາມທຸກໆຢ່າກມາຕັ້ງ ຄື່ນສູານທີ່ບ້ານນາຈົ້ວ ຕຳບລກລາງໃໝ່ ອຳເກອບໜັນຜືອ ຈັງຫວັດອຸດຽນໄນ ມາຮາຊື່ອຄັ້ງ ເປັນຫາວພວນ ໄດ້ອພຍພහນີພວກໂຮງໂມຍມາຈາກທຸ່ງ ຍ່າງເມືອງຝາງ ອຳເກອລັບແລ ຈັງຫວັດອຸດຕິຕົດ ໄດ້ສມຮສກັນນາຍອຸລ່າທີ່ ມືບຕຽມມີມາດ້ວຍກັນ ១០ ດາວ ຕາຍແຕ່ຍັງເຕີກ ແລະ ດາວ ເປັນຫຍຸງໜຶ່ງ ຜ້າຍ ໜຶ່ງ ເຕີບໂຕມາດ້ວຍກັນ ៥ ດາວ ຜ້າຍ ៥ ໜູ້

ເນື່ອເປັນເຕີກອາຍຸໄດ້ ៥ ຂວາບ ໄດ້ເຮືອນໜັນລືອກາຫາໄທຍກັບພື້ນ ຜ້າຍຊື່ນບວຊເປັນພະ ກັບເຕີກໆ ດ້ວຍກັນກວ່າ ១០ ດາວ ຂຶ່ງສມຍນັ້ນ ຮັ້ນບາລຂຍາຍໂຮງເຮືອນປະໂຄມຕົກໝາຍັງໄມ່ທ້ວ່າຖື່ງ ນັບວ່າເປັນຄັ້ງແຮກທີ່ ມີການເຮືອນກາຮສອນທີ່ນີ້ ເຮືອນໜັນລືອ ປຸ້ມ ກ.ກາ ມູລບທນບຣພກິຈ ເຮືອນອູ້ປົກວ່າພວອອ່ານໄດ້ບ້ານແຕ່ຍັງໄມ່ຄລ່ອງ ແຕ່ທັນລືອລຳຫວັບພະ

เณรเรียนในสมัยนั้นชื่อเขาว่า **หนังสือธรรม** (จารเฉพาะธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า) อ่านได้คล่อง ต่อมาก็ขยายลึกลึกลึกลึก แล้วได้ออกจากวัดไปช่วยงานบิดามารดา แต่ถึงขนาดนั้นบิดามารดาและญาติๆยังสนับสนุนให้ปฏิบัติพระอยู่ จนชาวบ้านเข้าไว้วางใจทุกอย่างในด้านปฏิบัติพระ จนอายุ ๑๓-๑๔ ปี เกิดนิมิตความฝันว่า พระธุดงค์ໄลีตีด้วยแล้ว วิงหนี เอาตัวอดกระทั้งวิงเข้าห้องนอนร้องให้บิดามารดาช่วย ท่านทั้งสองก็เฉยอยู่เหมือนกับไม่มีเรื่องอะไร พระธุดงค์หัวด้วยแล้ว สะตุ้งตื่นเหงื่อโซกทั้งตัว ปรากฏรอยแฉะถูกยังเจ็บแสบอยู่ เรานึกว่าเป็นจริง ตื่นขึ้นมาจึงรู้ว่าความฝัน ตอนนั้นมาได้มีความคิดถึงเรื่องอาชีพของมนุษย์ที่จะทำกันอยู่ ตั้งต้นแต่ฝนตกดินชุ่มฉ่ำลงเมื่อทำนาและเรื่องอะไรจิปาถะ ตลอดถึงปีใหม่ลงเมื่อทำนาอีกอย่างนี้อยู่ตลอดชีวิต มาคิดเห็นว่าเกิดมานี้แสนทุกข์ลำบากจริงๆ ทำงานไม่มีเวลาหยุดยั้ง แต่ก่อนมาไม่เคยนึกคิดอย่างนี้เลยลักษ์ มีแต่หวาดหัวด้วยการเพลิดเพลินตามประสาคนชนบท เพราะสมัยนั้นหนุ่มสาวเกือบไม่รู้จักการใช้การหาเงิน เพราะธรรมชาติป่าเดือนยังอุดมสมบูรณ์ด้วยผักและลูกไม้นานาชนิด เข้าป่าหามาได้แบบปันกันบริโภคระหว่างญาติพี่น้องสองวันสามวันก็ไม่หมด เรื่องกระบวนการสามัคคีบ้านนาลืดตาเป็นเยี่ยมกว่าบ้านอื่นใน ๒-๓ ตำบลที่อยู่ใกล้เคียงกัน หากมีโจทย์ไม่ยเกิดขึ้นก็พร้อมใจกันอยู่เรียบมตลอดคืนรุ่ง คนสมัยนี้ได้ยินเข้าจะ

หาว่าพูดเท็จเหลวไหลไม่มีความจริง อนิจจา โลกหนอลอก หมุนเร็วเหลือเกิน เห็นจะไม่มีวันหมุนกลับเลี้ยวแล้ว ความหลังจะเป็นความผันของคนเก่าแก่

เรายังคิดต่อไปอีกว่าพี่ๆน้องๆทุกคนที่เติบโตมาจะต้องมีครอบครัวและก็แยกย้ายออกไปทำมาหากินเฉพาะส่วนตัว คิดไปๆว่าบิดามารดาจะไม่มีใครเลี้ยงดู แล้วเกิดสลดลังเวชว่าตัวเราเองจะต้องเป็นคนเลี้ยงดูบิดามารดาจนตลอดชีวิตท่านทั้งสอง

เมื่ออายุได้ ๑ ปี **เจ้าคุณพระญาณวิคิช្យ์ สมิทธิวิราจารย์** (พระอาจารย์สิงห์ ชนุตยาคโน) ได้เดินรุกขมูลมาเป็นครั้งแรก ได้เข้าไปอาศัยในวัดที่เราอุปถัมภากอยู่เป็นโอกาสอันดีจึงได้เข้าปฏิบัติท่านแต่เนื่องด้วยที่วัดเป็นป่าทึบ ไข้มาลาเรียซูกชุม ท่านเป็นไข้อุ่นไม่ได้จึงได้ออกไปจำพรรษาที่อื่น และได้ซักชวนให้เราไปจำพรรษา กับท่านด้วย ออกพรรษาแล้วท่านได้กลับเมืองอุบลฯ ซึ่งเป็นถิ่นเดิมของท่าน ก่อนจะเดินทางตามท่านไปเราได้ออกไม้ ฐูป เทียนใส่ขันแล้วไปขอขมาโทษผู้เม่าผู้แก่ที่เราคุ้นเคย ท่านก็ให้ศิลให้พร ขอให้โอ亨ูจงสำเร็จตามความปรารถนาทุกประการ พร้อมด้วยหลังน้ำตาร้องให้ เราได้ติดสอยห้อยตามท่านอาจารย์สิงห์ฯ รอนแรมไปในป่าและบ้านเล็กบ้านน้อย เมื่อเป็นไข้ก็พกนอนตามร่มไม้ ไข้สร่างแล้วก็เดินต่อไปพร้อมกันนั้นก็ทำความเพียรภารนาไปในตัว เป็น

เวลาเดือนกว่าจึงถึงเมืองอุบลฯ ได้บวชเป็นสามเณร เรียนภาษาไทยต่ออยู่ ๓ ปี จบประถมศึกษาบริบูรณ์ ต่อนั้นได้เรียนนักธรรมและบาลีอีกปีกว่า เลย บวชเป็นพระเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๖

ในปีนี้พระอาจารย์ลิงห์ฯได้กลับมาจำพรรษาที่เมืองอุบลฯ อีกออกพรรษาแล้วพร้อมด้วยพระมหาปั่น ปัญญาโภ (น้องชายท่านอาจารย์ลิงห์) และพระหลายองค์ด้วยกันได้ออกเดินรุกขมูลไปในที่ต่างๆ เดินตัดลัดป่าดงมูลและดงลิง ซึ่งเขาเลื่องลือในสมัยนั้นว่า เป็นป่าซ้างดงเลือ ผ่านจังหวัดร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ ตลอดถึงจังหวัดอุดรธานี ซึ่งในเวลานั้นเราเพิ่งออกฝึกหัดใหม่ ได้พจญภัยอันตรายทุกข์อย่างยิ่ง คือ วันหนึ่งเดินไปถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เชwan กลدونอนในป่า พอมีดคำลังมีฟันขนาดหนักตกลงมา โชคดีที่เราได้เตรียมปลดมุ้งเอาผ้าครองไล่ในบัตรแล้วเอกสารลดครอบตัวไว้ ฝนตกจนนอนไม่ได้ น้ำท่วมจนถึงที่นอน นั่งอยู่พักใหญ่ฝนจึงค่อยชาลงพระที่เป็นเพื่อนองค์หนึ่งซึ่งเขารู้สึกเห็นใจเราชวนว่าไปเตอะเข้าไปในหมู่บ้าน เราจึงสะพายบัตรและหอบเครื่องบรรณาการของท่านอาจารย์มหาปั่นฯ พากันออกเดิน อนิจจาเอี่ย ไปหลงทางวกไปเวียนมาไม่ถึงหมู่บ้านสักที ทั้งบ่ากสະพายบัตรและหอบเครื่องบรรณาการท่านอาจารย์ด้วย แขนก็เหนื่อยล้าเห็นชาไปหมด จะหยิบเอาเข็มทิศในยามอุกมาตรฐานก็ไม่ได้ ให้เพื่อนหยັນอุกมาตรฐานจึงรู้ว่า

ทิศเหนือ ทิศใต้ ไปประเดี่ยวหมายเห่าจึงรู้ว่าถึงบ้านแล้ว ได้ไปพักที่วัดร้างกุฏิไม่มีไฟ ฝนสาดเปียกทั้งหมด รุ่งเช้าอุกมาบินทباتได้ข้าวเหนียวกับกลวยน้ำว้าลูกหนึ่งมาฉันแล้วก็ออกเดินต่อไป ในชีวิตซึ่งไม่เคยทุกข์ระกำถึงขนาดนี้ เดินวันยังค่ำ ทิวทึกหิว เหนื่อยก็เหนื่อยวันต่อมาเป็นวันตรุษจีนเขามาทำบุญอาหารมากหน่อย ฉันอาหารพอ มีเรี่ยวแรง

เมื่อเดินทางถึงบ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พอบบ ท่านอาจารย์เสาร์ gnuttsi และ ท่านอาจารย์มั่น ภูริทตโต อยู่ณ ที่นั้น ได้เข้าฟังธรรมเทศนาจากท่านมีความชื่นใจสบายนดี ได้พากอญ្យกับท่าน ๒-๓ คืน ท่านอาจารย์ลิงห์ฯ ได้พากลับไปจำพรรษาที่บ้านหนองลาด อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ในปีนี้เราทำความเพียรอย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว มีการทำความเพียรภารนาตลอดวันค่ำคืนรุ่ง พร้อมกันนั้นก็ผ่อนอาหารฉันน้อยที่สุด คือ ทำคำข้าวเหนียวเป็นคำๆ แต่ ๖๐ คำ ถอยลงโดยลำดับถึง ๓ คำ ฉันอยู่ ๓ วัน แล้วก็เพิ่มขึ้นโดยลำดับถึง ๕ คำ ฉันอยู่ได้ ๕ วัน ๑๐ คำ ฉันอยู่ได้ ๑๐ วัน ๑๕ คำ ฉันอยู่ได้ ๓ เดือน กับข้าวก็มีแต่พริกกับเกลือเท่านั้นตลอดเวลา ๓ เดือนกิจวัตรเป็นต้นว่า บินทبات ปักกาวดลานวัดและหมาน้ำ ตลอดถึงอาจารย์วัตร ไม่ขาดสักวัน ออกพรรษาแล้วท่านอาจารย์มั่นฯ เรียกตัวให้ไปพบเพื่อกิจของสงฆ์บางอย่าง หลังจากนั้นก็ไม่ได้กลับไปจำพรรษากับท่านอาจารย์ลิงห์ฯ อีก

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้ไปโปรดโยมมารดาและพี่ชายให้บัวช เป็นชีปะขาวในพระราชานี้ได้ไปจำพรรษาที่อำเภอภาคอ่อนนวยจังหวัด ลพบุรี โอมมารดาได้ติดตามไปจำพรรษาด้วย พร้อมด้วยพี่ชาย และอาวุโสผู้ชาย ในปืนี้ทำความเพียรภวานได้อุบายนอย่างหนึ่งซึ่งไม่ เคยมีมาก่อน กล่าวคือ ที่คนทั้งหลายพูดว่านอนไปแล้วฝีelman เรา ก็เคยเป็นมาแต่เด็ก จนกระทั่งบัดนั้นได้เกิดฝีelman เรามาพิสูจน์ ตามความเป็นจริงว่าฝีelman หรือไม่ ก็ได้ความว่าไม่ใช่ฝีelman แต่ มันเกิดโรคลมต่างหาก เราจะสังเกตได้ว่าเมื่อฝีelman ลักษณะแล้ว จะมีอาการมีนอง หรือมีอาการเปลกรๆ ต่างๆ หลายอย่าง ซึ่งเนื่อง มาจากลมทั้งนั้น ออกพรรษาแล้วพระคณาจารย์กรรมฐานต่างๆ ได้ อพยพลงไปเมืองอุบลฯ ทั้งหมด เรา กับพี่ชายได้ย้อนกลับมาจำ พรรษาที่บ้านน้าช้างน้ำ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ซึ่งเราได้ เคยจำพรรษา ก่อนหน้านี้ปีหนึ่งมาแล้ว

ในปีต่อมาได้มารำพรรษาที่ถ้ำพระนาพักหอกตำบลลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นถินเดิมของเรา พระนามนี้โอม ผู้ชายได้ไปอยู่ด้วยแต่โชคไม่ดีท่านป่วยลูกหลานเห็นว่าเป็นการลำบาก เมื่อเจ็บป่วยอยู่สองพ่อลูกด้วยกันลูกหลานจึงไปรับมาจำพรรษาที่บ้าน แต่ท่านก็ไม่ได้อยู่ที่เดิม กลับไปอยู่ห้างนาซึ่งเป็นถินเดิมของท่าน เรา ก็ได้ลงมาเทศนาอบรมอยู่ตลอดเวลา ข้าวในนาเกิดลังหารณ์ นาชาวบ้านทั้งหมดฟ้าแล้ง ต้นข้าวเหี่ยวแห้งหมดทั้งทุ่ง แต่ที่นาของ

ท่านกลับเขียวซอุ่ม ทุกคนพยากรณ์ว่าชีวะขาวเห็นจะไม่มีชีวิตต่อไปแล้ว พอดีจนออกพระราชท่านก็ถึงแก่กรรม ก่อนวันจะถึงแก่กรรมเรา ก็ได้ลงมาอบรมตามปกติ ท่านก็ไม่ได้แสดงกิริยาใดๆ เวลาจะถึงแก่กรรมก็ลงบไปเฉยๆ บวชมาได้ ๑๐ กว่าปี อายุ ๗๗ ปี นับว่าการถึงแก่กรรมของท่านไปดีอย่างยิ่ง ยกที่หาผู้จะเป็นอย่างท่านต่อจากนั้นเราก็เที่ยวไปในที่ต่างๆ พร้อมกันนั้นก็ได้อบรมลั่งสอนประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณพระรัตนตรัย

พระคณาจารย์ทั้งหลายที่ลงไปจำพรรษาที่เมืองอุบลฯ พากันทำเรื่องยุ่ง ท่านอาจารย์มั่นฯ เลยปลีกหมู่หนึ่ไปจำพรรษาที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ เราได้ข่าวว่าท่านอาจารย์มั่นฯ หนีชาวหมู่เข้าป่าไปคุณเดียว ครอไปตามก็ไม่พบ เรายังคงคุ้นกับพระครูสีลขันธ์ลังวร (อ่อนลี สุเมโธ) ได้ไปตามหาขึ้นไปถึงพม่า เข้าใจว่าท่านจะไปทางโน้น เราไปถึง ผาอังชุง ซึ่งเป็นเขตแดนของเมืองปั่น ประเทศพม่า ก็ไม่ปรากฏวีแควร่ว่าท่านได้ไปทางนั้น เราได้ไปพักที่หมู่บ้านปะหร่องซึ่งเป็นชาวเช้า

(ผา “อังชุง” นี้นับว่าสูงมาก เดินจากหมู่บ้านชาวปะหร่องไปในราوا ๓ ชั่วโมงจึงถึง ขณะนั้นอยู่หมู่บ้านปะหร่องยังมองเห็นพระธาตุปะหร่องที่อยู่บนผาอังชุงอยู่ลิบๆ พระธาตุนี้ขึ้นไปให้วยกที่สุดถ้าเป็นผู้ชายทางที่จะขึ้นไปเป็นชั้นๆ เมื่อขึ้นไปถึงตอนบนสุด

ใกล้จะถึงพระอาทิตย์อุกในร้าว ๑๐ เมตร จะต้องเหนี่ยวโซ่ใช้สองเท้า ยันหน้าผาขึ้นไปจึงจะขึ้นไปได้ ถ้าเป็นผู้หญิงจะต้องขึ้นอีกทางหนึ่ง ซึ่งมีโซ่อยู่แล้ว เขา ก่อเป็นบันได แต่ อิฐหลุดหมดแล้ว ถ้าจะขึ้นก็ ต้องคลานขึ้นไปจึงจะถึง เมื่อไปถึงข้างบนแล้วจะมีเจดีย์องค์หนึ่งซึ่ง เขาก่อใหม่ มีฐานกว้างในร้าว ๒ เมตรเศษ ส่วนสูงในร้าว ๔ เมตร เราได้ขึ้นไปให้แล้วกลับมานอนพักที่หมู่บ้านประหร่องอยู่สองคืนจึง ได้กลับลงมา) การเดินทางลำบากมาก ต้องเดินไปตามลำห้วยและ หน้าผาชันมาก กลับมาพักทำความเพียรที่เขตพม่าต่อไทยอยู่ในร้าว ๑๐ วัน จึงได้เดินข้ามดอยอ่างขาง อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ (โดย อ่างขางนี้เดิมเขาเรียกว่า “ดอยมหาชาง” ชื่อชาวบ้านเขาแปลว่า “พีหวงที่สุด”) ได้มามพักทำความเพียรที่ถ้ำเต่าอีก ๑๐ กว่าคืน ออก จากถ้ำเต่าแล้วได้หลงทางพลัดเข้าไปในเขาลึก เดินตามลำหาร คิดว่าเหมือนลำหารทางภาคอีสาน คือ ลำหารทางภาคอีสานสุดยอด จะเป็นโคลไปเลย อันนั้นที่ไหนได้สุดยอดลำหารเป็นหน้าผาสูงชันลับ พอดีไปถึงหน้าผามีด พร้อมกันนั้นเกิดอุบัติเหตุเราพลัดก้อนหินล้มลง ทินบادฝ่าเท้าเป็นแผลเหวอะหะ เราอาผ้าอังสะพันแล้วเดินปืน ป่ายขึ้นหน้าผา ถึงยอดเขาเห็นรอยชาวบ้านเขามาหาไม้ ก็เข้าใจว่า ใกล้บ้านแล้ว แต่มันก็ค่ำแล้ว เดินไปลักษณะเดียวได้ยินเสียงกรง ตีนเต้นคึกคักของปืนเป็น เรายาๆ พอดังสติได้รู้ว่าเป็นเสียงกรง จึงจุดโคมเทียนแล้วเดินต่อไป เห็นอยู่เหนื่อย เพลียกเพลีย

ทั้งหลงทางอีกด้วยตกลงกันว่าพวกเราต้องนอนบนเขานี้แหละในคืนนี้ เขาลูกนั้นลงจัดมาก จะกางกลดก็ไม่ได้ จึงเอกสารลดการแล้วครอบตัวนอน ในคืนวันนั้นมดก็คอม ปลวกก็จะเพราะไม่ได้อบก้น เหงื่อโซกทั้งตัว หมดมาตรฐานเหลือ เรายาผ้าปิดตาไว้แล้วกันนอนครึ่งหลับครึ่งตื่นจนสว่าง

พอสว่างขึ้นมองไปเห็นทุ่งนาที่เราผ่านมาอยู่ลิบๆ เตรียมบริหารแล้วก็ออกเดินลัดโคลกไป โดยเข้าใจว่าหมู่บ้านคงอยู่ทิศนี้แน่แม่เท้าก็เจ็บ ทีแรกมันมีนชาจึงไม่รู้สึกเจ็บ เดินคราวนี้หนทางเป็นทินลูกรังเจ็บที่สุด ค่อยกระเด็บไปลักษรูที่นึงก็ลึกลงทางไปหมู่บ้านอย่างที่เรามายมั่นไว้จริงๆ พอดไปถึงหมู่บ้านซึ่งมีอยู่สองหลังคาเรือน เราเข้าใจว่าคงจะพอได้อาศัยบินทباتพอนั้น ลักษณะเดียวมีชายคนหนึ่งอกมาหา เราพูดเปรียบเปรยนิดหน่อยว่าคืนนี้เราหลงทางนอนป่า ทั้งเท้าก็เจ็บ เราบินทباتไม่ได้ เรายู่ที่นี้จะได้พออาศัยฉันอาหารลักษสององค์จะได้ไหม เขายังรับรองว่า “ได้เจ้า” พระครูสีลชันธ์ฯ ที่ไปด้วยเลียนอนเป็นลมแข็งเว่อร์ อยู่ลูกไม่ได้ เรากอยท่าฉันอาหารอยู่เป็นเวลานานก็ไม่เห็นใครเอาอาหารมาด้วย จึงได้สั่งให้พระครูสีลชันธ์ฯ ไปมองดูชาวบ้านว่าเขาทำอะไรอยู่ ก็ปรากฏว่ามีแต่เด็กเล็กๆ เราเรียกให้มาหาตามว่าผู้ใหญ่ไปไหนกันหมด ก็ได้ความว่าผู้ใหญ่เข้าป่าไปหาใบตองมาเริดมวนบุหรี่ขาย เราถามว่ามี

ข้าวสุกใหม่ เราจะแลกด้วยไม้ขีดไฟ เข็บกว่ามี แล้วจึงไปเอาข้าว กับยอดผักชะอมและน้ำพริกมาหนึ่งกระติบเราดีใจว่าจะได้ฉันข้าวแล้ว ตามเขาว่ามีอีกใหม่ เขาก็บอกว่ามี เราจึงได้อาไม้ขีดไฟอีก ๒ กล่อง ให้ไปแลกข้าวมาอีกหนึ่งกระติบพร้อมกับอาหาร พอฉันอาหารแล้ว ที่ไหนได้ ยิ่งเจ็บแผลมากกว่าเก่า ลูกเดินไม่ได้ จึงนอนเจ่าวอยู่ในที่นั่นจนตะวันบ่าย จึงได้ถามเขาว่าหมูบ้านข้างหน้ามีบังไกลเท่าใด เข็บกว่ามีไม่ไกล เราจึงอุตส่าห์เดินไปพักที่หมูบ้านข้างหน้านั้นอยู่ ๑๐ คืน แลบที่เห้าพอทุเลา จึงได้เดินต่อไป

คราวนี้นับว่าโชคดีนักหนา พอดีนวันค่ำถึง บ้านมโนราห์ มี ชาวบ้านอุกมาหานอกกว่ามีตุ้จ้าองค์หนึ่งอยู่ที่ บ้านเมียง แม่ปั่ง ซึ่ว ตุ้จ้ามั่น เขาไปบัวชนเรเพิงกลับมาเมื่อวานนี้ เราตามลักษณะ ท่าทีและการปฏิบัติก็แน่ชัดว่าเป็นท่านอาจารย์มั่นฯ แน่แล้ว รุ่งเช้า ฉันจังหันแล้วเราก็ออกเดินทางไปนอนที่ ถ้ำดอกคำ วันรุ่งขึ้นฉัน จังหันแล้วก็เดินทางขึ้นภูเขาไปจนกระทั่งถึงป่าเมียงแม่ปั่งในเวลาบ่าย เท็นท่านเดินอยู่องค์เดียว ลงไปที่ลำธาร อาบน้ำแล้วสะพาย กระบอกน้ำขึ้นมา พอท่านเท็นเราท่านก็พูดว่า “ท่านเทสก์มาหรือ” ในที่นั้นท่านได้เทศนาให้เราฟังเป็นใจความว่า “ลูกศิษย์ลูกหาของ ผมมีมากมาย ถ้าองค์ใดปฏิบัติตามที่ผมสอน คือ พิจารณา กายคตาสติ จนถึงเป็นชาตุและสภาวะตามเป็นจริง องค์นั้นจะ

ปฏิบัติได้มั่นคงและเจริญงอกงามโดยลำดับ” พระราชนี้พากเรา
สามองค์ได้อยู่จำพระชา ณ ที่นั้น แต่เราได้ขึ้นไปจำพระบานดอย
ซึ่งท่านเคยอยู่มาก่อน ที่นั้นไม่ใช่กุฎิธรรมดा แต่ท่านได้อeatันไม้
แทนเสา ฝาและหลังคามุงด้วยใบตองพอกกันฟากันฝนอยู่จำพระชาได้
ซึ่งห่างจากที่นั้นขึ้นไปในรา ະ เส้น เราได้อุบายนรรบทecnajak
ท่านอาจารย์มั่นฯ แล้วตั้งใจว่าเอาละทีนี้ เราจะต้องฝึกหัดตนใหม่
พิจารณากายคตاثุกหมายใจเข้า-ออก ตลอดพระชา รู้สึกว่า
ปลอดโปร่งสบายนดี มีอุบายต่างๆให้พิจารณาอย่างมาก

ในพระบานนี้อาการหน้าวามากเป็นพิเศษ เราได้ทำโรงไฟให้
ท่านนอนออกพระชาแล้วท่านอาจารย์มั่นฯ ลงมาที่บ้านทุ่งหมากช้า
เราสององค์กับพระครูสีลขันธ์ฯ อยู่ที่นั้นต่อไป หมู่เพื่อนได้ยินข่าว
ว่าท่านอาจารย์มั่นฯ ออกมากจากป่าแล้วจึงพากันไปหาเป็นอันมาก เรา
กับพระครูสีลขันธ์ฯ ลับเปลี่ยนที่กันอยู่ คือ ท่านพระครูสีลขันธ์ฯ ไป
อยู่ที่ที่เรอาอยู่จำพระชา เราลงมาอยู่ที่ท่านอาจารย์มั่นฯ กับพระครู
สีลขันธ์ฯ อยู่ แต่พระครูสีลขันธ์ฯ ไปอยู่แล้วไม่อยู่ที่ที่เรอาอยู่ กลับไป
นอนใต้ร่มไม้สูงกองไฟผิงนอนอยู่คนเดียว วันหนึ่งท่านมาเล่าให้ฟัง
ว่า “ไม่รู้ลัตวะไรมาหาเมื่อคืนนี้ กำลังนอนอยู่พอพลิกตัวได้ยิน
เสียงร้องก้าว แล้วกระโดดตั้งสูบหายเข้าไป” เราเลยนอกว่า
มาเติดมาอยู่ด้วยกันดีกว่า (คนบ้านทุ่งไม่รู้จักเสียงเลือ ก็ตีเหมือนกัน
ไม่รู้จักก็เลยไม่กลัว)

พระชาตอมาเราได้ลาท่านอาจารย์มั่นฯ ขึ้นไปจำพระชาตี
บ้านมูเซอร์ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในที่นั้นไม่เคยมีพระ^๑
 ไปจำพระชาตเลยลักษกที เห็นจะเป็นเราเป็นองค์แรกไปจำพระชาตี ณ ที่
 นั้น เมื่อเราขึ้นไปถึงจวนเข้าพระชาตแล้ว ให้เขารีบทำกุฎิให้อยู่บังเอิญ
 ปืนนันเกิดฟ้าแล้งฝนไม่ตก คนในหมู่บ้านนั้นอดข้าวเกือบทั้งหมู่บ้าน
 พอทำกุฎิให้เราอยู่เสร็จสรรพฝนเทลงมาใหญโต ทำให้ข้าวในไร่ของ
 เขาเขียวซอุ่มงามดี ปืนนันพากมูเซอร์ทั้งหมู่บ้านได้กินอิ่มหนำสำราญ
 เขายาว่าเป็นบุญของเข้า เราได้สอนเขาให้ละอบายมุชต่างๆ เข้า
 พร้อมใจกันปฏิบัติตามเรา

ยังมีอีกเรื่องหนึ่งที่ควรนำมากล่าวในที่นี้ แต่ไม่ใช่เรื่อง
 ธรรมะ คือมีคนปักกลุ่มหนึ่งออกมากาฬพากมูเซอร์ คนกลุ่มนี้พาก
 มูเซอร์รวมaoยู่นานถึง ๕๐-๖๐ ปีแล้วไม่เคยเห็นเลยลักษกที เมื่อเขาออก
 มาขอ กินอาหารต่างๆ ก็ กินกันเอกสารดอร้อยอย่างคนทิวไทย เราถาม
 ว่าอร่อยดีไหม เขายตอบว่าอร่อยดี เราเกิดสนใจเข็นดู อยากจะให้
 เขาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอย่างพากมูเซอร์ ซึ่งอุปกรณ์การทำมา
 หากิน เป็นต้นว่าจอบ เลี่ยม มีด พร้าไม่มี เราจะไปขอให้ทางการ
 ช่วยเหลือ เราจึงบอกกับเขาว่า ถ้าอร่อยอย่างนั้นให้พากເຊອມaoยู่
 อย่างพากมูเซอร์ แล้วทำมาหากินจะไม่อุดอยากรอย่างอยู่เดียวเนี้ เข้า
 บอกว่า “โอ้าย พากข้าเป็นคนป้าจะทำอย่างนั้นไม่ได้ แผ่นดินจะกลับ

บล็ิน(หมายถึงแผ่นดินจะพลิก)” เราย้ายขึ้นน้ำแทบเลย คนพากนี้ พูดภาษาเมืองยอง เรายังได้ทุกคำ เขาไม่มีผ้านุ่ง เมื่อออกมาหาพากมูเชอร์เขาก็พำนักที่มีไว้манุ่งแล้วจึงค่อยออกมาก มีหอกเป็นอาวุธสำหรับล่าสัตว์เป็นอาหารมีผู้หญิงและเด็กเล็กอยู่ด้วยกันในราว ๒๐-๓๐ คน ที่อยู่ของพวกเขายังไม่เป็นที่ เมื่อเขายังที่ได้ก่อการก่อไม่มากลุ่มพอกันฟากกันฝันนิดหน่อย แล้วครจะไปหาที่อยู่ของพวกเขาก็ไม่เห็น ต่อเมื่อเขานำไปแล้วจึงจะเห็นร่องรอย ฉะนั้นเขาจึงเรียกคนพากนี้ว่า “ผิตองเหลือง”แต่พวกเขาก็ไม่ชอบคำว่า “ผิต” เพราะว่าผีนั้นพวกเขางอกกลั้วเข้าจึงไม่ให้เรียกว่าพวกเขายังเป็นผิตองเหลือง เขายังเรียกตัวเขาว่า “คนบ่า” สิ่งที่แปลกอีกอย่างหนึ่งก็คือ ถ้าผู้ชายคนใดล่าสัตว์ได้ ผู้หญิงจะชอบมาอนด้วย เป็นธรรมเนียมของเขาน เนื้อที่เขาย่างแห้งแล้วเขายังนำมาให้เรา แต่เรารับประทานไม่ได้เหมือนเชี่ยวมาก เพราะมันรอมด้วยควันไฟ อาหารของพวกเขาก็ไม่มีเนื้อลัตว์กินลูกไม้และน้ำผึ้งที่หากมาได้ระคนกับไม้ผูกินเป็นอาหาร

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่หมู่บ้านชาวมอญชื่อ **บ้านหนองดู่** เชต อำเภอปากบ่อง (อำเภอป่าช้างในปัจจุบัน) จังหวัดลำพูน พระมอญที่เป็นสมภารอยุ ๔๐ ปี ได้ฝึกหัดกรรมฐานกับพระธุดงค์จนเกิดความรู้แปลกๆ ต่างๆ ขึ้นเกิดอัศจรรย์ จึงยอมสละขอญัตติเป็นพระ

ธรรมยุตหมวดทั้งวัด **สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร)** วัดพระครีมหาธาตุ บางเขน กรุงเทพฯ สมัยท่านไปอยู่วัดเจดีย์หลวงจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อครั้งเป็นที่พระภูณฑ์ดิลก ได้เป็นอุปัชฌาย์ญัตติให้พระมօญทั้งหมด แล้วท่านลั่งให้เราไปเป็นสมการ ในพระราชนี้เราได้เทคโนโลยีอบรมชาวมօญทั้งหมู่บ้าน พากษาเลื่อมใสครรภ์หาได้พากันสละฟิมมօญเกือบทั้งหมวดหมู่บ้านหันมานับถือพระไตรลรณะมน์ ยังเหลืออิกกิกหนึ่งจะหมวด แต่เราไม่มีโอกาสอยู่ เราได้ออกจากวัดบ้านหนองดู่กลับมาภาคอีสาน ก่อนจะกลับเราได้ไปนิมนต์ท่านอาจารย์มั่นฯ ให้กลับมาด้วย เรายกรามเรียนท่านว่า “อยู่จังหวัดนี้มาได้ ๑๐ กว่าปีแล้ว ก็ไม่เห็นมีคนก่อคุณปฏิบัติตาม สู้ทางภาคอีสานเราไม่ได้ คนทางภาคอีสานบ่นถึงครูอาจารย์เป็นนักเป็นหนา นำส่งสารพากษาเหลือเกิน เราปฏิบัติมาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เรายาวีวกได้ตามชอบใจ ลั่งที่ควรจะได้ควรจะเป็นก็พอสมควรแก่เวลาแล้ว นิมนต์ເຄີດ นิมนต์ท่านอาจารย์กลับເຄີດ” ท่านบอกว่าให้พิจารณาดูก่อน เราเข้าใจว่าท่านรับนิมนต์แล้ว จึงได้มีหนังสือมาถึง ท่านเจ้าคุณ **พระธรรมเจดีย์ (ฐุม พนธุ์โล)** ที่จังหวัดอุดรธานี ขอให้ท่านส่งพระหรือบรรณาสนได้คนหนึ่งไปรับท่านอาจารย์มั่นฯ กลับมาจังหวัดอุดรธานี ท่านคงมาแน่ แล้วเราจะกลับมาจังหวัดอุดรธานีพร้อมกับเด็กคนหนึ่ง

เราได้กลับมาจำพรรษาที่วัดอรัญญาวาสี อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย อีกวาระหนึ่ง ได้อบรมพระ เณร และอุนาสก อุบาลิกา อย่างเต็มความสามารถของเรา อยู่มาได้ ๙ พรรษาได้ทะนูบำรุงวัดให้เจริญมาโดยลำดับ แต่วิบากของเราไม่อำนวย คือ เกิดโรคลมจนกินไม่ได้นอนไม่หลับ จึงได้ย้ายไปจำพรรษาที่ อำเภอท่าแฉลบ จังหวัดจันทบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๘๐ อยู่ที่จังหวัดจันทบุรี ๒ พรรษา เราก็ได้อบรมพระเณรและอุนาสก อุบาลิกา ซึ่งในที่นั้นนับว่าเป็นประโยชน์มาก โดยเฉพาะมีคนใบคุณหนึ่งมาอุบรมภารণา เกิดปัญญาความรู้ต่างๆ หลายอย่างหลายประการ เป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง จนบัดนี้เขายังมีชีวิตอยู่ ได้ไปตั้งวัดของเขาร้อยต่อหกสิบวัด แล้วตัวเขาเองได้บวชเป็นชีปะขาวปฏิบัติพระอยู่ตลอดเวลา และยังมีคนแก่อีกคนหนึ่งเดิมเป็นคนขี้เม้า เมื่อตีมีมาแล้ววนอนกลิ้งเกลือกอยู่ริมถนน เราได้สอนให้เขาระความเม้าแล้วมากภารণา เกิดศรัทธาเป็นอัศจรรย์ได้มากปฏิบัติเรารอยู่ ๒ พรรษา ออกพรรษาแล้วเราได้ลาญาติโอมไปเยี่ยมอาการไข้ของท่านอาจารย์มั่นฯ ที่จังหวัดสกลนคร ตามเกิดถึงเราถึงกับร้องไห้ หลังจากท่านอาจารย์มั่นฯ มรณภาพและทำมาปนกิจศพของท่านเสร็จเรียบร้อยแล้ว เราได้คิดถึงหมู่คณะว่าพระผู้ใหญ่ที่จะเป็นที่พึ่งของพระกรรมฐานไม่มี เราจึงตั้งใจออกแบบทางเข้ากรุงเทพฯ เป็นครั้งแรกเพื่อติดต่อกับพระผู้หลักผู้ใหญ่ จนกระทั่งไปถึงจังหวัดภูเก็ต

ณ ที่นั้นเราได้ผลภัยอย่างร้ายแรง โดยพระท้องถินเขามี
อยากให้อยู่ คือ ได้ทราบว่าเมื่อก่อนเขาร้องขอมาทางคณะสงฆ์ว่า
ไม่ให้พระคณะธรรมยุตไปอยู่ในเกาภูเก็ต พอพวกราเข้าไปปัจจุบัน
ผลภัยอันใหญ่หลวง คือ ถูกเผาภูภิบาลแห่ง จนกระทั้งถูกปาดด้วย
ก้อนอิฐและขับไล่โดยประการต่างๆ ทางเจ้าคณะจังหวัดพังงาได้ขับ
ไล่ให้พวกราหนีจากท้องถินที่เขาปักครอง เมื่อพวกราไม่หนีเข้าจึง
ฟ้องร้องไปทางพระผู้ใหญ่และได้ส่งศึกษาธิการจังหวัดมาขับไล่พวกรา
เราจึงพูดความจริงให้ศึกษาธิการจังหวัดฟังว่า พวกราไม่ได้มา
เบียดเบี้ยนใครทั้งหมด แต่จะมาอบรมศีลธรรมและเผยแพร่ศาสนา
อันเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองมิใช่หรือ ต่อมาผู้ช่วยลังชมนตรีจึงได้
มีหนังสือไปต่อว่าเจ้าคณะจังหวัดพังงาด้วยประการต่างๆ เรื่องจึง
ค่อยลงบลง

เป็นที่น่าเห็นใจ เก้าภูเก็ตในสมัยนั้นเหมือนกันกับคนละ
ประเทศ คนจังหวัดอื่นๆ น้อยคนที่จะได้เห็นเก้าภูเก็ต และน้อย
คนในเก้าภูเก็ตที่จะออกมากเที่ยวตามหัวเมือง เรียกว่าต่างคนต่างอยู่
คำว่า “พระธรรมยุต” น้อยคนที่จะรู้จัก การบริหารคณะธรรมยุต
มานิภัยก็ไม่เข้าใจ เหตุนั้นพอพวกราเข้าไปในเก้าภูเก็ตจึงเป็น
ของแปลกประหลาดมาก กรรมกรชาวอีสานก็เพิ่งเข้าไปในเก้าภูเก็ต
ชาวบ้านเห็นพากันมองเป็นตาเดียวกันหมด น่าขัน เข้าพากันเลื่อง

ลือว่าคนภาคอีสานแห่งแห้งแล้งอดอยาก กินเด็กน้อยเป็นอาหาร ตามชนบทเมื่อเข้าเห็นคนภาคอีสานก็พากันวิงเข้าบ้านปิดประตูมิด ถ้าเห็นอยู่ในปากพากันวิงเข้าป่าหายเงียบ เราได้ไปอยู่ที่จังหวัดพังงา ๑ พรรษา จนภัยอย่างยิ่งดังกล่าวมาแล้ว ต่อมาได้ขยับมาอยู่ที่เกาะภูเก็ตgradeทั้งได้ ๑๕ พรรษา จึงได้ลาญาติโยมกลับมาภาคอีสาน

การไปอยู่เกาะภูเก็ตเป็นเหตุให้พระห้องถินและญาติโยมเปลี่ยนสภาพไปหลายอย่าง โดยเฉพาะการเทศนาและการบริหารนับว่าเป็นประโยชน์แก่พระห้องถินมาก ตามประเพณีเดิมชาวบ้านเข้าเข้าหาพระและกราบพระต้องนั่งขัดสมาธิ (ขัด-สะ-หมาด) พากเราไปสอนให้ทำความคราวะโดยให้นั่งพับเพียบ ว่าเรียบร้อยดีมากพากเราสละทุกอย่างเพื่อประโยชน์แก่ชนชาวภูเก็ตและจังหวัดพังงาดังกล่าวแล้ว

เราพิจารณาเห็นว่าเราแก่ชราเดินรุกขมูลมากแล้วอิดโรยเหนื้อยล้าแก่ชราลง ควรที่จะหาที่พักทำความเพียรภานาวิเวกเฉพาะตัว เห็นว่าที่ วัดพินหมากเปียง เหมาะที่สุด จึงได้เข้ามาอยู่ที่วัดนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ การอยู่เป็นที่จำเป็นจะต้องมีการก่อสร้างและปรับปรุงวัดให้ดูสะอาด เมื่อยูไปก็พัฒนาให้เจริญไปเรื่อยๆ จนกระทั่งญาติโยมทางกรุงเทพฯ และหมู่บ้านใกล้เคียงรู้จักเข้าไปสนับสนุนช่วยกันทำการรัตถุ จน

**สมเด็จพระสังฆราช สมกมพหสังฆปริณายก ทรงยกย่องให้เป็น^๑
“วัดพัฒนาตัวอย่าง” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๗๓**

เรารังวัดมิใช่เพื่อประโยชน์แก่คนนับถือ แต่เรารังวัด เพื่อให้สังคมแก่การทำกิจวัตรในพระพุทธศาสนาเท่านั้น คนจะนิยมนับถือก็เป็นเรื่องของบุคคลต่างหาก เรากราบสวัสดิ์มา ๒๐ กว่าปีมาแล้ว คำว่า “ขอ” หรือ “เรี่ยว” ไม่เคยออกจากปากเรา แม้แต่คำเดียว สร้างอะไรขึ้นมาก็มีแต่ญาติโยมผู้มีศรัทธาบริจาคให้ทั้งนั้น

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๗๐ มีผู้ชักชวนให้ไปเผยแพร่ธรรมะที่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย พัวมด้วยพระ ๓ องค์ ชาวอาสา ๒ คน ได้ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปพักอยู่ที่ สิงคโปร์ ๑๐ คืน ณ ที่นั้น เขาให้พักที่ตึกชั้น ๒๐ เราวิเวกสนายดี ทำความเพียรสนูกั้งทั้งกลางคืนและกลางวัน ฝึกโยมมาอบรมธรรมะประจำทุกคืน คืนละ ๒๐-๓๐ คน ต่อจากนั้นได้ไปออสเตรเลีย พักอยู่ที่ ออสเตรเลีย อาทิตย์กว่า ได้ไปเทศนาอบรมที่ลามาจิน ๒ หน แล้วเดินทางกลับมาลิงค์โปร์อีกได้ไปพักอยู่ที่เก่าอีก ๑๐ คืน จึงเดินทางไปอินโดนีเซีย พักอยู่ที่ อินโดนีเซีย ๒ อาทิตย์กว่า แล้วเดินทางกลับมาพักที่เก่าที่ลิงค์โปร์อีก นับว่าครั้ฐของเจ้าของบ้านที่เราพักอาศัยที่ลิงค์โปร์ แก่กล้าเป็นอย่างยิ่ง ยอมสละให้เราอยู่อาศัยโดยไม่คิดมูลค่าแม้แต่

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๔๗

นิดเดียวในการเดินทางไปและกลับในครั้งนี้ บริษัทการบินไทย จำกัด
ให้บริการตลอดเวลา โดยเฉพาะ พลอากาศโทชู สุทธิโชค ได้เดิน
ทางไปส่งถึงสิงคโปร์ และขากลับก็ไปรับที่สิงคโปร์ เราเดินทางไป
ครั้งนี้เป็นเวลา ๓ เดือนกว่า หลังจากนั้นก็ได้กลับไปที่สิงคโปร์อีก
ครั้งหนึ่ง ได้ไปพักที่เดิมอีกเป็นเวลานาน เพราะเขายากจะสร้าง
วัดที่นั้น แต่สถานที่ไม่เหมาะสมเราจึงไม่ได้สร้าง

นับแต่เราบรรพชาอุปสมบทมาเป็นเวลา ๖๙ พรรษา
สุข-ทุกข์ แสนสาหัส (ใจ) เราก็ได้ประสบมาแล้ว ความเกิดอีก
ของเราควรจะยุติได้แล้ว

(พระนิโรธรังสี)*

วัดทินหมากเป้ง อำเภอครุเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

เมษายน ๒๕๕๘

---

*ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชนิโรธรังสี

คัมภีรปัญญาวิศิษฐ์ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ธรรมเทศก์ชุดที่ ๕
ฝึกหัดสมาร์ตโดยบริกรรัมพุทธ์
และ
ปุจฉา วิสัชนา

โดย
พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิคิชญ์

ISBN 978 - 974 401 702 - 4

ชื่อหนังสือ ธรรมเทสก์ชุดที่ ๙

ฝึกหัดสมาร์ตโดยบริกรรมพุทธและปุจฉา วิสัยนา

จำนวนพิมพ์ ๗,๐๐๐ ฉบับ

จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา

๑๒ ซอยหมู่บ้านแพร้ว แยก ๓

ถนนพระราม ๖ (ซอย ๔๑)

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

โทร. ๐๘๑-๒๗๙-๖๔๔๔ (อัตโนมัติ ๑๕ คู่สาย)

โทรสาร ๐๘๑-๒๗๙-๖๔๐๓-๔

พิมพ์ที่ บริษัท ธนาธิชการพิมพ์ จำกัด

๔๔๐/๑ ซอยแสงสันติ ถนนประชาอุทิศ

แขวงราชภูมิวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

(นงลักษณ์ ธนากรุํโรจน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา)

คำปราศรານ

กำลังพิจารณาเลือกหาต้นฉบับธรรมเทคโนโลยีของประเทศไทย
พระคุณท่านหลวงปู่เทลisk เทสรังสี เพื่อจัดพิมพ์แจกในงานบำเพ็ญ
กุศลวันเทสรังสีรำลึก ประจำปี ๒๕๖๓ ก็ประจวบเหมาะพอดีกับคุณ
สุรัชณี ครีมโนธรรม ผู้สนใจในธรรมภาคปฏิบัติ มีกุศลศรัทธามา
หารือเพื่อจัดพิมพ์ ฝึกหัดสมารถโดยบริกรรมพุทธ ผนวกกับปัญหา
อันน่าสนใจ ที่ท่านหลวงปู่ต่อยอดไว้ในหนังสือปุจจาระและวิสัยนา โดย
เลือกเอาเฉพาะข้อที่เป็นประโยชน์และพอเหมาะสมควรแก่รูปเล่มของ
หนังสือ พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ที่ได้รับหนังสือนี้ไปอ่านแล้วคงลง
ปฏิบัติตามดู หากเกิดข้อสงสัยก็สามารถค้นหาคำตอบได้ในภาค
ปุจจาระและวิสัยนา ย่อมเกิดประโยชน์ไม่น้อยทีเดียว จึงขออนุโมทนา
ฉลองศรัทธาให้จัดพิมพ์แจกทันในงานบำเพ็ญกุศลประจำปีของวัด
อาจาโรรังสี ซึ่งกำหนดเอาไว้อาทิตย์ที่ ๒ พฤษภาคม

อนึ่งการบำเพ็ญกุศลวันเทสรังสีรำลึก ประจำปีนี้ นอกจากจะมีการไถ่ชีวิตกระเบื้อง-โคให้รอดพ้นจากความตายเฉพาะหน้าเช่นทุกปีแล้ว ยังจัดให้มีการเททองหล่อ “พระพุทธชลสัมฤทธิ์พิชิตมาร” พุทธศิลป์เชียงแสน สิงห์ ๓ หน้าตักกว้าง ๖๕ นิ้ว พระประشاشةประจำศาลา ๕ รอบนักษัตร (๑๐๔ ปี) หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี เนื่องในโอกาสบำเพ็ญกุศลมหามงคลครั้งนี้ด้วย ซึ่งความเป็นมาของการหล่อพระประشاشةดังกล่าว ท่านผู้สนับสนุนสามารถติดตามอ่านดูเรื่อง “เกี่ยวกับหลวงพ่อสัมฤทธิ์” ในหนังสือนี้

ขออำนาจคุณพระรัตนตรัยและกุศลผลบุญทั้งปวงที่บรรดาพองเหล่าเราท่านทั้งหลายได้พร้อมใจกันบำเพ็ญในครั้งนี้ จงรับรวมร่วมเป็นพลวัปปจจัยถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ขอจงทรงปราศจากโรคพาธภัย ทรงมีพระสุขภาพพลานามัยแข็งแรง ทรงเจริญพระชนมายุยั่งยืนนาน ทรงสถิตเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรทองของพสกนิกรสยามประเทศตลอดจิรภูมิทิศกาล

การจัดพิมพ์ครั้งนี้สำเร็จด้วยกุศลครรภ์ของคณะญาติโยม
หลายท่าน (ดังปรากฏรายนามในภาคผนวก) โดยมีคุณสุรัชณี
ศรีเมืองธรรม เป็นประธานและผู้ดำเนินงาน จึงขออนุโมทนาแก่ทุกๆ
ท่านที่มีส่วนแห่งความสำเร็จ ขอจงมีความเจริญรุ่งเรืองใน
ศาสนธรรมคำสอนของพระบรมศาสดา ปฏิบัติธรรมให้ก้าวหน้ายิ่งๆ
ขึ้นไป จนถึงที่สุดแห่งทุกข์โดยขอบทั่วหน้ากันทุกท่านเทอญ

(พระอธิการทรงวุฒิ อามมาโร)

เจ้าอาวาสวัดอาจาโรรังสี

เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสกลนคร (ธ.) แห่งที่ ๒

๙ เมษายน ๒๕๕๓

สารบัญ

- เกี่ยวกับหลวงพ่อสัมฤทธิ์ _____ ๓
- สังเขปประวัติ ของ พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญา
วิคิชญ์ (หลวงปู่เทลก์ เทสรังสี) _____ ๒๔
- คำนำ โดย พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ _____ ๕๙
- ฝึกสมาธิโดยบริกรรมพุทธोธ _____ ๕๙
- สอนบริกรรมภารนา _____ ๖๑
- บุพกิจเบื้องต้น _____ ๖๔
- อุปสรรคของการภารนา _____ ๖๘
- จิตกับใจ _____ ๗๗
- หลักของการทำสมาธิภารนา _____ ๘๐
- พึงเจริญสมาธิและปัญญาให้มีกำลังเป็นคู่กันไป _____ ๘๖

- บุจชา - วิปัสนา _____ ๙๐
- ภาคผนวก
- ประวัติโดยลังเขปของวัดอาจาโรรังสี _____ ๑๔๗
- ประกาศเรื่องการบำเพ็ญกุศลวันเทสรังสีรำลึก
เททองหล่อพระปะประทาน ศาลาการเปรียญ ๕
รอบนักษัตร (๑๐๔ ปี) ของหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี _____ ๑๕๕
- กำหนดการบำเพ็ญกุศลวันเทสรังสีรำลึก _____ ๑๕๘
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด _____ ๑๖๐
- รายนามคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือธรรมเทศชุดที่ ๕ _____ ๑๖๕

คำนำ

ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนขอวิงวอนและร้องขอเชิญชวน
ผู้ที่สอนภารกิจมั่งคั้นทั้งหลายที่สอนภารกิจมั่งคั้นในพุทธ
ศาสนา จงสอนให้ยึดมั่นในแนวเดียวกัน อย่าสอนไปในคนละแบบ
ต่างๆ กัน จะเป็นทางทายนะแก่พระพุทธศาสนา จงลงสารผู้หัวดี
ต่อพระพุทธศาสนาที่ตั้งใจเข้ามาปฏิบัติ เมื่อมาเห็นเช่นนั้นเข้าแล้ว
เลยห้อแท้ใจ

อนึ่ง คนภายนอกพุทธศาสนาเข้าจะเห็นไปว่าพระพุทธ
ศาสนาเป็นลัทธิทางหลายแบบ ไม่เป็นอันเดียวกัน ท่านทั้งหลาย
คงได้ดูดรามาร์ต์ในพระพุทธศาสนามากแล้วมิใช่หรือ

พระพุทธศาสนาสอนให้เข้าถึงจิตถึงใจอันเดียว
กิเลสทั้งหลายเกิดจากจิต จิตเป็นผู้ยึดเอากิเลส
มาไว้ที่จิต จิตจึงเคร้าหmomg เมื่อจิตเห็นโทษของ
กิเลสแล้ว ละถอนกิเลสออกจากจิตได้แล้ว จิตก็
ผ่องใสบริสุทธิ์ นี้เป็นหลักพระพุทธศาสนา
พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้มิใช่หรือ

๕๗

ถึงผู้จะเข้าสู่อริยภูมิ ก็ต้องเข้าถึงจิตเป็นหนึ่ง เรียกว่า
มัคคลมังคี จิตรวม ศีล สามัคคี ปัญญา เข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
จึงจะเข้าถึงอริยภูมิ

ปัญญากับความรู้ทางเหตุผลของกิเลสนั้นๆ จนรู้ชัดเจนแจ่มแจ้ง^๑
ด้วยตนเองแล้วนั่งอยู่ในที่เดียวนั้นก็เว้นจากความชั่วนั้น ๆ ได้หมดจด
ลิ้นเชิง แล้วจิตก็แน่แอลงเป็นสามัคคีไม่ง่อนแง่นคลอนแคลلن ไปไหน
หมดจากโถห่นนั้นๆ ก็จิตดวงนั้น ปัญญารู้เห็นโถห์ในกิเลสนั้นๆ
ก็จิตดวงนั้น แล้วรวมลงแนวแอลงสูในที่เดียวก็จิตดวงนั้น และไม่
ต้องตามไปละถอนในที่ต่างๆ อยู่เฉพาะในที่เดียวในขณะจิตเดียว จิต
ของพระอริยเจ้าแต่ละขั้นจะเข้าถึง มัคคลมังคี รวมเป็น ศีล สามัคคี
ปัญญา เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังนี้ แล้วจิตนั้นก็มิได้กลับเป็น
อย่างนั้นอีก เมื่อถอนออกจากก็จะวิ่งไปตามกามาพจรภูณสัมปყุต
รู้เห็นตามวิสัยของการพจกรทุกประการแต่มี ภูณ เป็นเครื่องรู้
ตามเป็นจริง มิได้หลงไปตามอารมณ์นั้นๆ อย่างปุถุชนธรรมดา

จงพากันมาทำความถูกต้องตามพุทธธรรมของพระองค์
อย่าพากันถือเอกสารนิยมมากเป็นประมาณ จงถือความถูกต้องเป็น
หลักเกณฑ์ ครั้งพุทธกาล ครูหั้งหก มีสัญชัยปริพากเป็นต้น ก็มี
คนนับถือมากมิใช่น้อย ในปัจจุบันนี้ ไสบนาดั่งเราเห็นอยู่ ซึ่งสอน
ให้ลัสมกิเลส แต่คนก็ยังนับถือมาก

ฉะนั้นขอเชิญชวนท่านผู้ปฏิบัติกัมมัฏฐานทั้งหลายพึง
พิจารณาตนเองว่า เรายังปฏิบัติอยู่ในแนวใด ถูกต้องตามคำสอนของ
พระพุทธเจ้าแล้วหรือยัง ถ้าไม่ถูกจริงรีบแก้ไขให้ถูกต้องเสียก่อนจะ
สายเกินไป

เราถือพระพุทธศาสนาเพื่อเหตุทูน บำรุง ให้ศาสนา
รุ่งเรือง ได้มาปฏิบัติทำกัมมัฏฐานนี้เป็นทางตรง^๑
ต่อมรรค ผล นิพพานโดยแท้ โดยเฉพาะพระภิกษุ
เราผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนา ควรสั่งวาระวัง
อย่างยิ่ง

ผู้เขียนไม่มีความสามารถที่จะซึ้งใจให้ท่านทั้งหลายเข้าใจ
ลึกซึ้งกว่านี้ ถ้าท่านผู้ใดมีความสามารถซึ้งใจให้เข้าใจได้แจ่มแจ้ง^๒
กว่านี้ได้แล้วขอเชิญเดิม ผู้เขียนขออนุโมทนาด้วยอย่างยิ่ง ทุกๆ คน
คงมีความปรารถนาที่จะให้พุทธศาสนาดำรงถาวรสืบต่อไป

พระนิโรธรังสี

(พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์)*

วัดพินหมากເປົ້າ
ຈັງຫວັດທະນອງຄາຍ
๑๙ ລືງທາມ ແກ້ວມະນີ
^๑ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชาที่พระราชหฤทัยไว้ในวันที่ ๕ ມັນວຸນ ພ.ສ. ๒๕๓๓

ປຸຈ່າ - ວິສັ້ນາ

ປຸຈ່າ ໂດຍ : ຂໍຣາວາສທັບໃນປະເທດແລະຕ່າງປະເທດແລະພະວິການສປຂໍ້

ວິສັ້ນາ ໂດຍ : ໄລວບປູເທສກໍ ເທສວັບສື

១) ຄາມ : ການທຳນຸ້ນອຸທຶນໃຫ້ຜູ້ມີພະຄຸນທັງໝາຍ ມີມາຮາດາບີດາ
ເປັນຕົນທຳມາຍ່າງໄຮຈີຈະທຽບໄດ້ວ່າຜູ້ນັ້ນໄດ້ຮັບຫຸ້ນໄປ
ຄ້າຜູ້ນັ້ນໄມ້ໄດ້ຮັບ ບຸ້ນຸ້ເຫຼົ່ານັ້ນຈະເປັນຂອງໃຄຣ

ຕອນ : ປັນຍາເຮືອງນີກີນຄວາມກວ້າງຂວາງມາກ ມີຜູ້ຄາມປັນຍາ
ຂອນື້ນັ້ນກັບຜູ້ເຂີຍຕັ້ງແຕ່ຄວັງຍັງເປັນສາມເນຣອຢູ່ ຈົນມາ
ໄດ້ບວຊພຣະ ນັບເປັນເວລາ ៦០ ກວ່າປີແລ້ວກີຍັງມີຄົນ
ຄາມອຢູ່ ນີ້ແທລະ ຜູ້ເຂີຍທີ່ວ່າ ຄົງຜູ້ເຂີຍຈະຕາຍໄປ
ແລ້ວຄ້າຍັງມີການທຳນຸ້ນໃຫ້ຜູ້ຕາຍໄປແລ້ວອຢູ່ ດົງຈະມີ
ປັນຍາອ່າຍ່ານີ້ໄມ້ມີທີ່ສິ້ນສຸດ ຜູ້ເຂີຍຈະຕັ້ງປະເດືອນໄວ້
ເປັນຂ້ອງໆເພື່ອໃຫ້ຜູ້ພັງເຂົ້າໃຈ່ຍ ແລະກັນຄວາມຫລັງລືມ
ດັ່ງນີ້

- ១) ທຳນຸ້ນໃຫ້ແກ່ຜູ້ທີ່ຕາຍໄປແລ້ວ
- ២) ທຳມາຍ່າງໄຮຈີຈະທຽບໄດ້ວ່າຜູ້ນັ້ນໄດ້ຮັບຫຸ້ນໄປ
ຄ້າຜູ້ນັ້ນໄມ້ໄດ້ຮັບນຸ້ນອັນນັ້ນຈະເປັນຂອງໃຄຣ

- ๑) ทำบุญโดยล้วนมาก ๓๗ เปอร์เซ็นต์ เพื่ออุทิศ แก่ผู้มีพระคุณทั้งหลาย มีบิดามารดาเป็นต้น

พุทธมีดิตรนี้แหละ พุทธศาสนาสอนให้รู้จักบุญคุณของผู้มีพระคุณทั้งหลาย แล้วทำดีเพื่อสนองพระคุณของท่านเหล่านั้น ถ้าไม่รู้จักบุญคุณของผู้มีพระคุณแล้ว คนเราจะจะกลایเป็นเดรจฉานไปหมด การทำความดีคือบุญกุศลนี้ ย่อมาทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ทำสิ่งที่เป็นโทษแก่ตนเองและคนอื่น ทำในที่เปิดเผย ไม่ทำในที่ลับด้วย และทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เหมือนกับคนที่ทำความชั่ว ทำความชั่วนั้นทำด้วยความเคราะห์มองไม่ผ่องใสและก็ทำในที่ลับไม่เปิดเผยด้วย ทั้งไม่อุทิศล้วนบำบัดให้แก่ผู้มีพระคุณทั้งหลาย ถึงแม้อุทิศให้แก่ครก็ไม่มีใครอยากรับ เพราะเป็นของเคราะห์มอง

ทำบุญให้แก่ผู้มีพระคุณที่ด้วยไปแล้วนี้ จงทำด้วยของบริสุทธิ์ อย่าไปฆ่าเป็ด ไก่ ฟ้าวัว ฝ่าความมาทำจะบำเพ็ญกุศลมาก ด้วยใจผ่องใส บริสุทธิ์ เป็นต้นว่า ตักบาตรถวายอาหารพระลงช์บุญก็มากเงย บุญมิใช่เกิดเพราะไทยทานมากๆ แต่เกิดขึ้นจากใจเลื่อมใสscrathathaต่างหาก เปรียบเหมือนเทียนที่เรามีอยู่แล้วไปขอต่อจากคนอื่น เทียนของคนอื่นก็ไม่ดับของเราก็ได้ไฟสว่างมา เหตุนั้นบุญใน

พระพุทธศาสนาจึงหมดไม่เป็น คนมาก็ร้อยกีพันเอ่า
หัวใจของตนมาตักแตงเอาบุญในพระพุทธศาสนาแก้
ไม่มีหมวด บุญยังเต็มเปี่ยมอยู่ตามเดิม ถ้าทำด้วย
ความเลื่อมใสแล้ว วัตถุท่านมีน้อยก็กล้ายเป็นของ
มากเอง

- ๒) ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่าผู้ชายไปนั้นได้รับหรือเปล่า เรื่อง
นี้เป็นของพูดยาก เพราะผู้ที่ตายไปแล้วก็ไม่ได้ตอบ
รับเหมือนเราส่งจดหมายไปหาคน อนึ่ง บุญนั้นก็
มิใช่จะส่งไปได้อย่างพัสดุไปรษณีย์ เพราะเป็นของ
ไม่มีตัวตน เป็นความรู้สึกภายในใจว่าบุญที่ตนทำนี่
ต้องถึงผู้ชายไปแน่ และเราเชื่อตามคำสอนของ
พระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสว่า ทำบุญให้แก่ผู้ชายไป
แล้วต้องทำในพระภิกขุผู้มีศีล และเมื่อต้องการ
อยากจะให้เขาได้บริโภคอาหาร ก็ต้องทำบุญถวาย
อาหาร เมื่อต้องการอยากจะให้เขาได้เครื่องนุ่งของห่ม
ก็ถวายผ้าผ่อนเครื่องนุ่งของห่ม แล้วอุทิศกุศلنั้นไป
ให้แก่เขาเหล่านั้น แล้วของเหล่านั้นก็จะปรากฏแก่
เขาเหล่านั้นเอง
- ๓) เรื่องนี้บอกได้ชัดเลยว่า บุญเป็นของผู้ทำແน่นอน
 เพราะผู้ทำเกิดครั้ทราเลื่อมใสพอใจในการกระทำบุญ
 บุญก็ต้องเกิดในหัวใจของผู้นั้นเลียก่อน แล้วอุทิศ
 ส่วนบุญนั้นให้แก่ผู้มีอุปการคุณที่ตายไปแล้ว ได้เชื่อ

ว่าทำบุญสองต่อ คือเราได้ทำบุญแล้วเพราะครั้ทขา
เลื่อมใจจึงทำบุญ แล้วเราอุทิศส่วนบุญนั้นไปให้แก่ผู้
ตายไปอีก เป็นอีกด้อหนึ่ง

ทำบุญให้ผู้ตายนี้ท่านแสดงไว้ว่ายากนักผู้ที่ตายจะ^{จะ}
ได้รับ เหมือนกับงมเข้มอยู่ในกันบ่อ แต่ผู้ยังมีชีวิต
อยู่ก็ชอบทำ นับว่าเป็นความดีของผู้นั้นอย่างยิ่ง ท่าน
เปรียบไว้ สมมติว่า บุญที่ทำลงไปนั้นแบ่งออกเป็น ๑
ส่วน เอาส่วนที่ ๑ นั้นมาแบ่งอีก ๑ ส่วน ผู้ตาย
ไปจะได้รับเพียง ๑ ส่วนเท่านั้น พังดูแล้วน่าใจหาย
เพราะฉะนั้น เราทั้งหลายจึงไม่ควรประมาท ใน
เมื่อยังมีชีวิตอยู่นี้ มีสิ่งใดควรจะทำก็ให้รีบทำเลี่ย
ตายไปแล้วเข้าทำบุญไปให้ไม่ทราบว่าจะได้รับหรือไม่
ถึงแม่ได้รับก็น้อยเหลือเกิน

เพราะคนตายแล้วเขารายกว่าเปรต ไม่ได้เรียกว่า บิดา
มารดา ป้า น้า อ่า ครูบาอาจารย์ อย่างเมื่อเป็น
มนุษย์อยู่นี่หรอ ก ในบรรดาเปรตเหล่านั้นมี ๑๐ พวก
มีจำพวกเดียวที่จะได้รับส่วนบุญที่คนยังมีชีวิตอยู่
อุทิศไปให้ เรียกว่า ปรทตตุปชีวิเปรต เปรตจำพวkn
ได้รับทุกชีร้อนลำบากมาก เพราะในเปรตโลกนั้น
ไม่มีการจำหน้ำขาย แม้แต่ขอทานก็ไม่มี เสรวยผล
กรรมของตนที่ทำไว้เมื่อยังเป็นมนุษย์อยู่นี้เท่านั้น
ฉะนั้นเปรตจำพวนี้แหละ มนุษย์คนที่ยังเป็นอยู่

๕๔

 ฝึกหัด samao โดยบริการมพุทโธ และ ปุจชา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

ทำบุญอุทิศไปให้เจ้าจะได้รับ เปรต nokนั้นแล้วไม่ได้รับเลย เช่นตายไปเกิดเป็นมนุษย์ก็ไม่ได้รับ นับประสาอะไร บางทีสามีภรรยาอนอนอยู่ด้วยกันแท้ๆ ฝ่ายหนึ่งทำบุญขอให้อีกฝ่ายหนึ่งอนุโมทนาด้วย ก็ไม่รับ พวกรที่ไปเกิดเป็นเดรจajanยิ่งไม่รู้กันใหญ่ ไปเกิดในนรกหมกใหม่ทุกข์เวทนามาก ทำบุญอุทิศไปให้ก็ไม่รู้อะไร เพราะกำลังเสวยผลกระทบอันนั้นอยู่ หรือไปเกิดเป็นเทวดาชั้นใดชั้นหนึ่งก็เหมือนกัน เขา กำลังเสวยผลกระทบของเขารอยู่ เขาจะมาอาคุคลผลบุญของเราได้อย่างไร

ประทัตตูปชีวีเปรต ดังเปรตญาติของพระเจ้าพิมพิสาร มีเรื่องเล่าว่าเมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ พระเจ้าพิมพิสารเกิดอาเพศตอนกลางคืน มีเลี้ยงดังชลูกๆ ลักษณะ ทั่วไปหมดในห้องพระตำแหน่ง พระเจ้าพิมพิสารกลัวจะเกิดเหตุอันเป็นอันตรายแก่ราชบัลลังก์ จึงเข้าไปกราบทูลเหตุอันนั้นแก่พระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสว่า ไม่มีอันใดเลยพวกรเปรตที่เป็นญาติของพระองค์ ขอมหาบพิตรจะทำบุญให้เขา แล้วอุทิศส่วนบุญนั้นให้เขารสี เสียงนั้นก็จะหายไป พระเจ้าพิมพิสารได้ทรงกระทำทักษิณานุปทาน ทำบุญอุทิศให้แก่เปรตเหล่านั้นแล้ว พวกรเปรตเหล่านั้นได้รับส่วนบุญแล้วก็มีกายอวานหัวสมบูรณ์ แต่ยังไม่มีผ้า

เครื่องนุ่งห่มที่หลังก็มาปรากฏให้พระเจ้าพิมพิสารเห็นอีก พระเจ้าพิมพิสารก็นำเอาเรื่องพฤติกรรมอันประตามาแสดงนั้นไปกราบทูลพระพุทธเจ้าอีก พระองค์จึงตรัสว่า เพราะมหابพิตรไม่ได้ทำบุญผ้า พระเจ้าพิมพิสารจึงทรงทำบุญถวายผ้าแก่พระสงฆ์ และอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่เบรตเหล่านั้น พอเบรตเหล่านั้นได้รับแล้วก็ไปเกิดในสุคติภพในสวรรค์

ที่มาเล่าสู่กันฟังพอเป็นทัศนคติที่ว่า ทำบุญให้แก่ผู้ที่ตายไปแล้วจะได้รับหรือไม่ เพราะผู้เขียนก็ไม่สามารถจะไปล่วงรู้เข้าได้ และผู้ตายไปแล้ว แม้แต่โอมบิดา márada ของผู้เขียน ก็ไม่เคยบอกว่า บุญที่ทำแล้วอุทิศไปให้ได้รับหรือเปล่า แต่ผู้เขียนก็ทำบุญอุทิศไปให้เสมอเป็นแต่ได้ฟังมาจากตำรา จะหาว่าเล่านิทานหลอกเด็กให้กลัว而已ฯ แต่ถ้าผู้ใหญ่มากลัวอย่างเด็กๆแล้ว บ้านเมืองก็ไม่เป็นอย่างทุกวันนี้ เด็กเชื่อง่าย หัวอ่อน สั่งสอนน้อมใจเชื่อเรื่อง ผู้ใหญ่จึงชอบสอนเด็กๆ แต่เมื่อโตขึ้นมาแล้ว ถือว่าเรามีสิทธิ เสรีเต็มที่ไม่ต้องเชื่อหมด ความเชื่อและความคิด เมื่อยังเด็กอยู่ที่อบรมไว้เลยหายหมด เลยกลายมาเป็นผู้ใหญ่อย่างผู้ใหญ่ทั้งหลายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

อนึ่ง เรื่องการทำบุญใช้หนี้เจ้ากรรมนายเวร เรื่องนี้ผู้เขียนไม่รู้จริงๆ จึงตอบไม่ได้ ขอผู้รู้ทั้งหลายได้

 ฝึกหัดสมาคมฯโดยบริการพุทโธ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

เมตตาแนะนำให้ผู้เขียนได้ทราบบ้างก็จะเป็น
พระคุณอย่างยิ่ง

กรรมที่ตนกระทำเอาไว้แล้ว ไม่ว่ากรรมดีกรรมชั่ว
ผลของกรรมนั้นย่อมเกิดที่ใจของตนเอง มิใช่ผู้
ทำการมผู้หนึ่ง เจ้ากรรมนายเรอวิกรผู้หนึ่ง คล้ายๆ
กับว่ามีเจ้ากรรมนายเรอเป็นผู้บัญชาการอยู่ ทำบุญ
อุทิศกุศลไปให้เจ้ากรรมนายเรอผู้บัญชาการเพื่อให้
เป็นสินน้ำใจ แล้วเจ้ากรรมนายเรอก็จะลดหย่อนผ่อน
ผันให้อย่างนี้เป็นต้น หรือกรรมเรอที่เราทำแก่คนอื่น
นั้น คนนั้นเองเป็นเจ้ากรรมนายเรอ เราเห็นโทษ
ความผิดแล้วทำบุญอุทิศไปให้แก่เขาเพื่อเขาจะลด
โทษผ่อนผันให้อันนี้ก็ไม่ถูก เพราะเราตายไปแล้ว ไม่
ทราบไปเกิดในที่ใด และกำเนิดภูมิใด ดังได้อธิบาย
มาแล้วในข้างต้น คนที่ทำการมทำเรอแก่กันและกัน
ในเมียยังเป็นคนอยู่นี่แหละ ตายไปแล้วจะ
อโහสิกรรมให้แก่กันและกันไม่ได้เด็ดขาด มิใช่ว่าเรา
ได้ทำการมชั่วทุจริตด้วยจิตที่เป็นบาปมีอุคคลมูลเป็น
พื้น มากายหลัง ๒๐ ปี ๓๐ ปี ๔๐ ปีหรือเท่าไรก็ตาม
จะลึกถึงกรรมอันนั้นแล้วกลัวบาน จึงทำบุญอุทิศไป
ให้แก่ผู้ที่เราได้กระทำการแก่เขานั้นเพื่อให้เขา
อโහสิกรรมให้ ดังนี้เป็นการไม่ยุติธรรม เป็นการ
ตัดลินคดีภายหลังจากเหตุการณ์ ถ้าถือว่าเราจะลึกถึง

ความชี้ช่องตนแล้วทำความดีเพื่อแก้ตัวหรือปลอบใจของตัวเอง เป็นการสมควรแท้ การทำบุญให้แก่ผู้ชายไปแล้วจะได้หรือไม่ มีอรรถាធิบากว้างขวางมาก อธิบายมากก็มากพอกสมควร พอที่ผู้ฟังจะเข้าใจบ้าง ตามสมควร จึงขอถติไว้เพียงแค่นี้ก่อน เพื่อจะได้ตอบปัญหาคนอื่นต่อไป

๒) ถาม : ผู้เมืองศีล ๕ ศีล ๑๐ ศีล ๒๔๗ หรือมีแต่ไม่ครบทั้งหมด จะทำ samaññika ให้แนวโน้มเดิมที่ได้หรือไม่

ตอบ : ปัญหานี้กว้างมาก จะขอตอบแต่เฉพาะข้อแรก คือ ข้อที่ว่าเมืองศีล ๕ แต่ไม่ครบทั้ง ๕ ข้อจะทำ samaññika ได้ หรือไม่ ตอบว่าไม่ได้แน่นอน เพราะศีล ๕ ข้อ แต่ละข้อจะล่วงละเมิดได้ก็ เพราะเจตนา เจตนาเป็นตัวศีล ๕ ข้อนั้นเป็นเด่นให้เกิดโทษต่างหาก ถึงผู้นั้นจะไม่มีเจตนาที่จะรักษาศีลเลย ไม่ว่าศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๒๔๗ ในเบื้องต้น แต่เมื่อภาระเป็นแล้วเข้าถึงจิตตัวเจตนาในศีลข้อนั้นๆ ศีลจะสมบูรณ์ขึ้นมาเอง คราวนี้ไม่ต้องสามารถและไม่ต้องรักษาศีล ศีลกลับมา รักษาตัวของเรางเอง อุ่มโม หัว รกรุติ ธรรมชาติ ธรรมย่อรักษาผู้ปฏิบัติธรรม อุ่มโม สุจันโน ສุขมา วาหาดิ ผู้ปฏิบัติธรรมดีแล้วย่อمنนำสุขมาให้

 ฝึกหัดสมาชิคโดยบริกรรมพุทธ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

ครูผู้นั้นแกบอกว่า บางคนพูดว่าคีลและสมาชิไม่ต้องเจริญ เพราะเป็นของภายนอกเจริญวิปัสสนา เอาเลยที่เดียว ผู้เขียนอยากจะร้องขอว่า คำนั้น อย่าได้เอามาพูดเลยในที่นี่ เพราะเป็นพาหิรศาสตร์ ไม่ใช่สัตถุศาสตร์ ถ้าจะสอนให้คนปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจริงแล้ว จงสอนตามแนวคำสอนของพระองค์เดิม พระองค์สอนว่า สิกขา ๓ คือ คีล สมาชิ ปัญญา เป็นทางดำเนินในพุทธศาสตร์ มารค ๔ ก็ รวมลงใน คีล สมาชิ ปัญญา นี่แหละ ผู้เจริญคีล ให้มากแล้วมีสมาชิเป็นอานิสงส์มาก สมาชิเมื่อเจริญให้มากแล้วมีปัญญาเป็นอานิสงส์มาก เมื่อมีปัญญาแล้วจะทำให้จิตใจพ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวงได้ คำสอนของพระองค์บ่งชัดอยู่อย่างนี้ จะสอนนอกลุนอกทางไปทำไว้ ผู้พูดอย่างนั้นคือผู้ไม่เคยรักษาคีลเลย หรือรักษาคีลไม่ได้จริงพูดเช่นนั้น

คีลห้าเป็นรากฐานของการกระทำการต่างๆ ไม่ว่ากรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีต้องเว้นจากโทษห้านี้ ข้ออื่นๆ เป็นเรื่องปลีกย่อยออกไปจากคีล ๕ ทั้งนั้น เมื่อไม่มีคีล ๕ ข้อนี้กำกับอยู่กับใจแล้ว ความชั่วนอกนั้นทั้งหมดจะหลังเข้ามาครองใจ ความดีทั้งปวงไม่สามารถจะทำให้เกิดมีขึ้นมาได้ ถึงทำให้เกิดมีขึ้นมาได้ก็ไม่สามารถจะตั้งอยู่ได้นาน ไม่ต้องพูดถึงสมาชิ สมាបติ ปัญญาหรอก

๓) ถ้าม : มีสำนักปฏิบัติมากในสมัยนี้ เมื่อเข้าไปศึกษาแต่ละสำนักสอนไม่เหมือนกัน เป็นเหตุให้ผู้บปฎิบัติลังเลใจไม่ทราบว่าจะปฏิบัติตามแบบสำนักไหนดีจึงจะถูกต้อง

ตอบ : น่าเห็นใจมาก สำหรับผู้ฟังเชยๆ จะลังเลอยู่ เลยไม่ทราบจะปฏิบัติตามสำนักไหน แต่สำหรับผู้บปฎิบัติตามแล้วยอมได้รับรัสรชาติต่างๆแล้วเลือกเอาแต่สิ่งที่เห็นว่าสมควรเหมาะสมกับอธิบายของตน ยังจะเป็นประโยชน์ให้เพิ่มความรู้อีกด้วย อาจารย์แต่ละองค์ท่านปฏิบัติตามแคล้วคล่องทางไหนก็สอนไปทางนั้น เพราะท่านเห็นว่าถูกที่สุด ดีที่สุดแล้ว ทั้งๆที่ท่านสอนอยู่นั้น (บางสำนักก็ไม่มีคัมภีร์ในพุทธศาสนาด้วย) สอนเอาตามความเห็นของท่าน แต่ก็ยังดีมีคนบปฎิบัติตามมากเหลือหลาย ทำให้คนละชั่วทำดีได้อักโข แต่บางองค์หาได้เป็นเช่นนั้นໄне พ่อได้ศึกษาจากครูบาอาจารย์ ได้ความรู้ความเข้าใจเล็กๆ น้อยๆ หรืออบรมพ่อเป็นไปบ้างแต่ยังไม่ชำนาญพอ แล้วก็ไปตั้งสำนักฝึกหัดอบรมลูกศิษย์ พอลูกศิษย์เป็นสมาชิกหวานามีนิมิตเห็นสิ่งต่างๆ ก็ชุมชนเชยสรรเสริญว่านั้นถูกแล้วดีแล้วอะไรต่างๆ นานา เลยทำให้เขาเกิดวิปริตเลี้ยงผู้เลี้ยคนไปก็มาก

การฝึกหัดสมาชิกหวานานาเป็นการฝึกหัดใจ ซึ่งเป็นของไม่มีตัวไม่มีตน ไม่เหมือนการสอนหนังสือ ต้องฝึกหัดด้วยตนเองให้ชำนาญ รู้จักเล่าทักษะมารยา

ของใจเสียก่อน จึงจะฝึกหัดคนอื่นได้ถูกต้อง เวลา
ลูกศิษย์เป็นไปต่างๆ จึงจะสามารถแก่ไขเขาได้ เพราะ
นิสัยของคนเราเป็นไม่เหมือนกัน บางคนก็ชอบลงบ
ชีมเช่น บางคนก็ชอบเห็นโน้นเห็นนี่ เมื่อเข้าไปพูด
ให้อาจารย์ฟัง อาจารย์ก็เห็นเป็นของแปลกและน่า
อัศจรรย์ อาจารย์ไม่เคยเป็นและไม่เคยเห็น ก็ชม
เชยว่านั้นถูก ดีแล้ว อะไรไปตามทำนองนี้ ลูกศิษย์ก็
ยังได้ใจใหญ่ ทำให้เสียคน เป็นเหตุให้คนอื่นซึ่งจะ
เริ่มทำหรือยังไม่เคยทำเลยก็กลัวกันใหญ่ พุทธ
ศาสนาไม่สอนให้คนดี มิใช่สอนให้เป็นคนบ้า แต่ผู้
สอนเองสอนไม่ถูกทางจึงทำให้คนเป็นบ้า ไม่เหมือน
สอนหนังสือ สอนผิดแล้วลบได้เขียนใหม่

(๔) ถาม : ท่านปฏิบัติอยู่นี้เชื่อว่าถูกทางอยู่แล้วหรือมีอะไร
เป็นเครื่องวัด

ตอบ : ผู้เขียนเชื่อว่าถูกทางแล้ว เพราะปฏิบัติตาม ๖๐ กว่าปี
ยังไม่เคยท้อถอย และครูบาอาจารย์ก็ปฏิบัติเช่นนี้มา^๑
หลายชั่วคนแล้ว อนึ่ง การปฏิบัตินั้นก็ไม่ผิด จากศีล
สามิค ปัญญา ตามแนวที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ และ
การปฏิบัตินั้นก็มิใช่เพื่อเห็นแก่ตัว ปฏิบัติเพื่อละลิ่งที่
ชั่วจริงๆ แล้วตัวเองก็เห็นด้วยใจของตัวเองจริงๆว่า
ลิ่งที่ชั่วนั้นค่อยหายไปโดยลำดับ แต่การที่ถูกมากถูก
น้อยมันเห็นด้วยใจของตนเอง คนอื่นจะตัดสินให้ไม่ได้

๕) ถ้า : ปฏิบัติแบบไหนที่เรียกว่าถูกแล้ว แบบยุบหนอ พองหนอ หรือล้มมาหรหง หรือ アナปานสติหรือพุทธิ

ตอบ : ถูกด้วยกันทั้งนั้น ขอให้ตั้งสติกำหนดอารมณ์ของคำบริกรรมนั้นๆ ให้มั่นคง จนกระทั่งจิตเป็นหนึ่งในอารมณ์นั้นๆ ก็ใช้ได้ทั้งนั้น เมื่อจิตรวมตัวลงเต็มที่แล้ว คำบริกรรมที่บริกรรมอยู่นั้นก็จะหายหมด จะยังเหลือแต่จิตตัวเดียว เพราะคำบริกรรมนั้นเป็นแต่เครื่องล่อให้จิตรวมเข้าอยู่ที่เดียว เมื่อร่วมเข้ามาอยู่ในที่เดียวกับจิตได้แล้ว คำบริกรรมนั้นไม่มีปัญหา จะใช้คำบริกรรมอื่นนอกจากนี้ก็ได้เหมือนกัน ผู้ไม่เข้าใจถือเอาแต่คำบริกรรมนั้นเป็นหลัก จิตจึงไม่ก้าวหน้า

๖) ถ้า : นั่งสมาธิภานาจระเข้าบดาน จะแก้ไขได้อย่างไร

ตอบ : เอ๊ะ คำๆ นี้ชอบกลอะ ไม่เคยได้ยินขอให้อธิบายให้ฟังอีกที คำที่ว่านั่งสมาธิภานาจระเข้าบดานนั้นคือทำอีท่าไหน นอนพังพابลงแล้วเหยียดสีชาดังจะระเข้อย่างนั้นหรือ จึงเรียกว่าจระเข้าบดาน อันนั้นก็มิใช่นั่งสมาธิ มันเป็นการนอนเลี้ยงแล้ว คนสมัยนี้บัญญัติศพท์แปลกๆ ชอบกลๆ เราตามเข้าไม่ทัน

เข้าได้อธิบายว่า เวลา nั่งสมาธิภานาจแล้วจิตมันรวมลงนิ่งแน่แน่ลงอยู่คนเดียว ไม่มีความรู้สึกอะไร

เลย นั่นเรียกว่านั่งสมาธิภารณะจะเข้ากบดาน ผู้
เขียนบอกว่า อ่อ ถ้าอย่างนั้นเข้าใจ บอกว่านั่งสมาธิ
มันหลับทั้งนั่งก็หมดเรื่องไป ง่ายตั้งนาน

มันเป็นอย่างนี้ คือผู้นั่งสมาธิจะใช้คำบริกรรมอะไรก็
ເອາເດີດ เมื่อภารณะไปๆ จิตจะรวมลงไม่มีสติแล้ว
หายเงียบไป บางคนก็ตั้งนานหลายชั่วโมง บางคน
ตลอดคืนก็มี บางคนเลยนอนหลับไปไม่รู้ตัว พอดีน
ขึ้นมา จึงรู้ว่าตนเองนอนหลับเลียแล้ว ทั้งหมดนี้พอ
รู้ตัวก็ไม่ได้อะไรขึ้นมา เป็นแต่พักกายพักใจเล็กน้อย
เท่านั้น แต่ก็ดีกว่าจิตที่ฟุ้งซ่านไม่มีขอบเขต สำหรับ
ผู้ที่มีจิตฟุ้งซ่านมาก นอนไม่หลับ หัดสมาธิภารณะ
จะเข้ากบดานได้แล้วดีมากทีเดียว

ยังมีอีกชนิดหนึ่ง เมื่อจิตรวมลงไปอย่างนั้นเหมือนกัน
แต่เมื่อรวมลงแล้วอารมณ์ภายนอกไม่เกี่ยวทั้งหมด
เช่น รูป เสียง กลิ่น รส ໂພນສັບພະ ภายนอกหายไป
หมด จะเหลือก็แต่อารมณ์ภายใน (เรียกว่าอยาตนะ
ภายใน) อารมณ์ภายในนี้ก็เหมือนกับอารมณ์
ภายนอกนี้แหละ แต่มันมีรสชาติละเอียดกว่า เมื่อ
เข้าไปถึงตรงนั้นแล้วชัมรูป เสียง กลิ่น รส ໂພນສັບພະ
สนุกสนานมาก เมื่อจิตถอนออกจากนั้นแล้ว ล้มพล
กิเลสและอารมณ์ทั้งหลายที่มีอยู่ เช่นไรก็มีอยู่ เช่นเคย
หาได้ทำให้เบาบางลงไม่ ช้ำร้ายกว่านั้นอีก เมื่อผู้

เข้าไปอยู่นานๆ หรือ เข้าไปบ่อยๆ เวลาออกจากนั้น มาแล้ว จะรู้สึกซึ้งเช่นเดิม เช่นอะไรเป็นของแบลกไปหมด ชี้กรอบ หงุดหงิด ไม่อดทนต่ออารมณ์ ถ้าเป็น ภาราวาสมักจะเละกับครอบครัวบ่อยๆ ถ้าเป็นพระ เป็นเณรอยู่กับหมู่เพื่อน เพื่อนๆ จะเอาใจจากที่สุด อันนี้เรียกว่า สามอิจจะเข้าขังกรงหรืออะไร

๗) ถาม : พระพุทธศาสนาในสมัยนี้เจริญขึ้นหรือเสื่อมลง ทำไม พระพุทธศาสนาเหมือนกันจึงปฏิบัติไม่เหมือนกัน

ตอบ : พระพุทธศาสนาในสมัยนี้จะว่าเสื่อมก็เสื่อม จะว่า เจริญก็เจริญ ความเสื่อมและความเจริญมิได้อยู่ที่ คนนั่งพูด ยืนพูด แต่อยู่ที่ผู้ปฏิบัตินั้นต่างหาก พุทธศาสนาสอนให้คนปฏิบัติตาม ถ้าผู้นั้นปฏิบัติตาม หรือ หลายๆ คนปฏิบัติตามแล้ว พุทธศาสนา ก็ได้ชื่อว่า เจริญในบุคคลนั้นหรือในหมู่คนนั้นๆ คนเรียนมาก รู้มากพูดมาก แต่ตัวเองไม่ถึงพระไตรสรณคมน์ ศีล ๕ ศีล ๔ และสามอิจิกไม่ทำ จะได้ชื่อว่ายังพระพุทธศาสนาให้เจริญไปได้อย่างไร สูญเสียไม่ได้เรียนเลย แต่เข้าตั้งใจปฏิบัติและเห็นศีลธรรมด้วยตนเองไม่ได้ เหมือนคนที่มีจอบอยู่ในมือแล้วปวดอ้างว่า ฉันมี จอบแล้ว หญ้าฉันไม่กลัวเอาให้เตียนราบเลย กับคน ที่ไม่ได้พูดแต่เข้าดายหญ้าให้เตียนเลย คนไหนจะดี กว่ากัน

พระพุทธศาสนาสอนกว้างขวาง สอนให้คนละความชั่วทำดีด้วยตนเอง แล้วชำระใจให้สะอาด ไม่ว่าคนใดคน哪ได หมู่ใด จะอยู่ในที่เช่นไรก็ตาม ถ้าหากทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าในหลัก ๓ ประการนี้แล้ว ก็ซึ่งว่าทำถูกทำตามคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่ที่จะถูกมากถูกน้อยอาจไว้อีกเรื่องหนึ่ง

๔) ถาม : สมัยก่อนพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติลิกขานทวินัยมีน้อย แต่มีพระปฏิบัติตามได้สำเร็จมรรคผล นิพพานมาก สมัยนี้ลิกขานทวินัยมีมาก แต่พระได้สำเร็จมรรคผล มีน้อย นี้เป็นพระธรรมเหตุได

ตอบ : ปัญหานี้มีมานานแล้วแต่ครั้งพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนมายุอุ้ย พระมหาภัตส์สปเดระเคยถูลตามพระพุทธเจ้าแล้วเหมือนกัน พระที่เข้ามาบัวชื่นธรรมวินัยนี้ เป็นองตันมีน้อย และเมื่อบัวชเข้ามาแล้ว ก็ต้องการทำความเพียรเพื่อพ้นทุกข์จริงๆ ลิกขานทวินัยจึงไม่ต้องบัญญัติมากmany เมื่อพระบัวชามากเข้า บัวชเพื่อเจตนาหลายอย่าง ต่างๆ กัน ไม่ได้บัวชเพื่อความพ้นทุกข์อย่างเดียว จึงประพฤติผิดแยกแตกต่างจากทำนองคลองธรรม เป็นอัลซชี อันเป็นเหตุทำความเดือดร้อนให้แก่พระที่ปฏิบัติ พระพุทธเจ้า จึงทรงบัญญัติพระวินัยมากขึ้นโดยลำดับ เพื่อปราบอัลซชีเหล่านั้น ลิกขานทวินัยจึงมีมาก และสำเร็จมรรคผลนิพพานจึงมีน้อย

๙) ถ้า : การฝึกหัดก้มมภูฐานคือทำอย่างไร และฝึกหัดตรงไหน อวย่างพากผอมนี้เป็นธรรมชาติ พากผอมจะทำก้มมภูฐานได้ไหม

ตอบ : พากเราชาวพุทธนับถือพุทธศาสนา ทำบุญทำทาน รักษาศีล ตามบรรพบุรุษสืบเนื่องมา โดยลำดับ แต่ไม่มีการทำภารนา จึงน่าเห็นใจมากที่ถามเช่นนั้น แท้จริงพุทธศาสนาสอน ให้ทำก้มมภูฐาน คือภารนา สามាដินน่อง ขาานุสติ ระลึกถึงการจากคอกีดี สีลานุสติ ระลึกถึงศีลของตนอยู่ก็ดี เรียกว่าภารนา แล้ว แต่ผู้สอนไม่สอนให้เข้าเข้าใจว่าเป็นก้มมภูฐานต่างหาก แต่ถึงกระนั้นคนแต่ก่อนก็ยังนำพระศาสนาให้เราได้ปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ ดีกว่าผู้ที่เขาแต่ภารนาอย่างเดียว หรือเขาแต่ปัญญาอย่างเดียว แต่ไม่เคยเข้าวัดทำบุญ เลย ถ้าเป็นอย่างพากหลังนี้แล้ว พุทธศาสนาเห็นจะไม่มีเหลือให้พากเราได้เรียนอีกแล้ว

ที่ถ้า มา ว่า การฝึกหัดก้มมภูฐานคือทำอย่างไร

ตอบว่า การฝึกก้มมภูฐาน คือ ฝึกหัดจิตของตนให้อยู่ในความสงบ จิตของคนเรามิ่งสงบขอบส่ง ส่ายปุรุงแต่งไปในที่ต่างๆ ดีบ้าง ชั่วบ้าง ถ้าชั่วมันก็ เคราะห์มอง ถ้าดีมันก็ฟ่องใส่เบิกบาน พระพุทธเจ้า

ทรงมีเมตตากรุณาแก่เหล่ามนุษย์ จึงได้ทรงสอนให้ทำจิตสงบอยู่ในความดี คือจากะ และรักษาศีลอย่าได้ส่งถ่ายออกไปภายนอกหากความดีไม่ได้ จิตจะเคร้าหมาย

ถ้าม่าว่า แล้วจะฝึกหัดตรงไหน

ตอบว่า ฝึกหัดตรงใจของทุกๆ คนนั้นแหละ เพราะทุกๆ คนก็มีหัวใจด้วยกันทั้งนั้น และใจของทุกคนก็ต้องมีการปรุงแต่งและกระลับกระส่ายวุ่นวายเหมือนกันทั้งนั้น

ถ้าม่าว่า ออย่างพวกพนี้เป็นชาวราษฎร์ทำก้มมภูฐานได้ไหม

ตอบว่า ถ้าต้องการให้จิตสงบก็ทำได้ พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนแต่เฉพาะพระ สอนทั่วไปหมดตลอดถึงชาวราษฎร์ด้วย ไม่ว่าพระไม่ว่าชาวราษฎร์ก็เลสเท่ากัน คือ มีโลก โกรธ หลงเหมือนกัน ที่ไปบวชเป็นพระนั้นคือต้องการละกังวลทางโลก แล้วจะมีเวลาบำเพ็ญความเพียรให้มากๆ จึงต้องบวช ถ้าบวชแล้วยังไม่ละความชั่ว บวชมา ก็จะไม่มีประโยชน์อะไรเลย บางคนพูดว่า กิเลสมีอยู่ที่หัวใจของตนทุกๆ คนแล้ว บวชหรือไม่บวช ไปวัดหรืออยู่ที่บ้านหรือเข้าป่าก์เหมือนกัน ไม่เห็นผิดเปลกอะไร เราจะ

กิเลสได้อย่างเดียว ก็ใช้ได้ จริงอยู่ผู้ที่พูดเช่นนั้นไม่ค่อยเห็นทำอะไรนอกจากจะติดสุขในทุกๆ คนทำไม่ได้แล้ว ก็พูดเอาเปรียบคนอื่นเท่านั้น เข้าตำราตนไม่พายເຂົາມືອຣານ້າ ลงคิดดู ถ้าหากทำตนอย่างคนที่พูดนั้น ทุกๆ คนแล้ว พุทธศาสนาจะเป็นมาได้ถึงขนาดนี้หรือ พุทธศาสนาสอนให้ละลิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นทั้งปวง เพราะเป็นอุปสรรคแก่การฝึกจิตให้สงบ ผู้ที่ฝึกจิตให้สงบได้แล้ว อย่าว่าแต่เข้าวัดหรือออกบวชเลย แม้แต่ในป่าที่มีทหารคอมมูนิลิสต์อยู่ตั้งกองพันก็สามารถบุกเข้าไปหาวิเวกได้

๑๐) ถ้า : เมื่อภารนากำหนดลมหายใจเข้าออกอยู่นั้น ลมมันจะค่อยหายไปฯ จนหมดลมหายใจแล้วจะเหลือแต่จิตเมื่อคูณพะแต่จิต จิตมันค่อยรวมเข้าเป็นอัปปนาแล้วไม่รวมเหลืออยู่ เพียงแค่นั้น ไม่ทราบจะแก้อย่างไร

ตอบ : การพิจารณาอารมณ์จนลมมันหายไปไม่มีลม ยังเหลือแต่จิตนั้นดีแล้ว แต่เมื่อเหลือแต่จิตก็อยากให้จิตรวมเป็นอัปปนาสามาธิ โดยสำคัญตามสัญญาว่าเมื่อจิตถึงอัปปนาสามาธิ แล้วจะเกิดวิชชา ปัญญาอย่างนั้นอย่างนี้ มันเลยไม่เป็นอัปปนาสามาธิ อัปปนา สามาธิ มิใช่ ของแต่งเอาได้ มันต้องลงทะเบียนหมดตลอดถึงอดีตอนาคต แม้แต่ปัจจุบันมันก็ไม่ถือ จึงจะรวม เป็นอัปปนาสามาธิได้ คนส่วนมากมีความหวังและตั้งใจ pragatana ไว้มันจึงลงไม่ถึงอัปปนาสามาธิได้

๑) ຄາມ : ເຄຍກວານອານາປານສຕິ ເວລາກວານໄປລມໜາຍໃຈ
ມັນໜາຍເງື່ອປັບປຸດຈົດວ່າມັນຫລັບ ແຕ່ທໍາໄມ ມັນງຸບລົງ
ເປັນອ່າງນີ້ບ່ອຍຄັ້ງ ດິຈັນອຍກທຣາບວ່ານັ້ນມັນເປັນ
ອະໄຮ

ຕອບ : ນັ້ນຄືອຈິຕຽມແຕ່ໄມ່ມີປັ້ງປຸງ ຜູກວານທັງໝາຍໂດຍ
ສ່ວນມາກມັກຈະເປັນອ່າງນີ້ ຄືວ່າ ເມື່ອກວານ ມີແຕ່ຈະ
ທໍາໃໝ່ຈິຕຽມອ່າງເດືອນ ກ່ອນຈິຕະຮຽມ ມີອາກາຮ
ໝຶກເຊື່ອ ແລ້ວນົມຈິຕີໄປຕາມຄວາມສົງບສຸຂນັ້ນ
ປະເດືອນເດືອນກໍທ່ານຫຍືນໄປ ເຮັດວຽກຈິຕຽມເຂົ້າກວັງຄົງ
(ຄືວ່າເຂົ້າສູ່ກົງຈິຕີຂອງຈິຕີເດີມ ແຕ່ໄມ່ໃຊ້ກວັງຄົງທັງສາມທີ່
ທ່ານພູດໄວ້) ແຕ່ດ້າມມີປັ້ງປຸງຈະໄມ່ເປັນອ່າງນັ້ນ ຄືວ່າ
ປັ້ງປຸງຄັ້ນຄວ້າໃນອານາປານສຕິນັ້ນແລະ ເຊັ່ນ
ພິຈາຮານາລົງໃນກາຍນີ້ໃຫ້ເຫັນລະເອີຍດເຂົ້າໆ
ຈົນລມນັ້ນຫຍືນໄປກົງຮູ້ຕ້ວອຢູ່ວ່າລມໜາຍໄປ ຈະອູ່
ດ້ວຍຄວາມວ່າງນັ້ນ ຕອນນີ້ປັ້ງປຸງໄມ່ເກີດ ແຕ່ອ່າໄປ
ອຍກໃຫ້ມັນເກີດຫຼືໄມ່ເກີດ ຄວາມວ່າງນັ້ນຈະຫຍໄປ
ຈົນທຳອ່າງນັ້ນໃຫ້ມາກ່າ ຈົນກະທັ່ງທຳໄດ້ທຸກອົງປາບດ
ປັ້ງປຸງແລະຄວາມຮູ້ມັນຫາກຈະເກີດຂຶ້ນ ດັ່ງໆ ທີ່ຄວາມ
ສົງບນັ້ນເອງຕະເກີຍງຈຸດສວ່າງແລ້ວລມໄມ່ພັດຍ່ອມສວ່າງ
ຈ້າເຫັນວັດຖຸລຶ້ງຂອງຮອບໆຊ້າງ ຂອງເຫຼັນນີ້ກີມໄດ້
ເຮັດວຽກໃຫ້ຕະເກີຍງມາສ່ອງ ຕະເກີຍງກີມໄດ້ເຮັດວຽກໃຫ້ວັດຖຸ
ລຶ້ງຂອງເຫຼັນນັ້ນມາຕັ້ງໃຫ້ຕະເກີຍງສ່ອງ ເມື່ອຈຸດ

ตะเกียงสว่างแล้วมันหากเห็นของมันเอง ที่ว่า ปัญญาเกิดจากสมារิณั้น สามิชัยไม่เกิด หรือเกิดแต่ยังไม่พอที่จะเป็นบทบาทของปัญญา ปัญญาจึงไม่เกิด ผู้ภารนาหั้งหลายใจร้อนอยากให้เกิด เพราะความอยากรู้

ขอให้เราแต่ปัญญาตื้นๆ นี้เลียก่อน คือเห็นความเกิดขึ้นและดับไป หรือเป็นทุกข์ในขันธ์ห้านี้อยู่เป็นนิจ พิจารณาอย่างนี้ไปจนชำนาญ หากจะไม่เห็นแจ้งด้วยใจก็เห็นอนุมานไปก่อนนานๆ เข้าหากจะเห็นแจ้งด้วยใจ การเห็นแจ้งด้วยใจมิใช่ของแต่งเอาได้ ของเกิดเองเป็นของโดยไม่ได้สนใจไวก่อน แต่ด้วยการกระทำที่ถูกที่เหมาะสมแก่เหตุผลนั้นเอง และการเกิดปัญญาเช่นว่านี้ไม่ได้เกิดบ่อยครั้งนัก เหตุนั้นหน้าที่ของเรามีเพียงทำความสูง อบรมสามิชัยให้ชำนาญ ทำปัญญาขั้นสามัญพืนๆ นี้ให้เกิดก่อน สามิชัยและปัญญา ขั้นละเอียดมันหากจะเกิดเอง นั้น จึงเป็นของแท้แน่นอน

(๒) ตาม : การขอมาโทษแล้ว บำบัดนั้นจะหายได้จริงหรือ

ตอบ : การขอมาโทษต่อหน้าซึ่งกันและกัน ถ้าทั้งสองฝ่ายตั้งใจให้โลหิตกรรมให้กันแล้ว บำบัดรักษาหายได้จริง ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมให้โลหิตกรรมให้ โทษกรรมนั้นก็หายไม่ได้ ดังเรื่องนางยักษินีกับนางกุลธิดาในธรรมบท

๓๓) ถ้าม : กระผมได้ป่วยเป็นโรคหูอื้อมาหลายปีแล้วมีคนเข้า
แนะนำให้ความป่วยนี้มาเป็นอารมณ์จะทำอย่างไร

ตอบ : ให้กำหนดความป่วยนั้นไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตาม
มาไว้ที่ใจ หรือเอาใจไปไว้ที่ความเจ็บป่วยนั้น
แล้วพิจารณาความป่วยนั้นว่า เวทนานี้เป็นของ
ไม่มีตัวตน เวทนามันอยู่ที่ไหนครับเป็นคนว่าเวทนา
เวทนานี้เป็นของไม่เที่ยงถาวร มันเกิดขึ้นแล้วก็ยอม
ดับไป เมื่อมันดับไปก็ไม่ทราบว่ามันไปอยู่ที่ไหน
หรือจะพิจารณาให้เป็นมาตรฐานได้ เมื่อพิจารณาอยู่ใน
ลิ่งนั้นโดยเฉพาะแล้ว จิตจะปล่อยวางเวทนานั้น
แล้วจิตจะเข้ามาร่วมอยู่ในที่เดียว อาการป่วยนั้นก็
จะหายไปหมด โดยไม่มีในตัวการหายเช่นนี้ บาง
คนจะหายในระยะเวลาที่เราพิจารณาอยู่นั้น หรือ
บางคนหายเด็ดขาดเลยก็มี แล้วแต่กำลังสมាម
ของผู้นั้น

๓๔) ถ้าม : จิตฟุ้งซ่านคอยแต่จะปรุงแต่งเรื่องต่างๆ เรื่อยไป จะ
แก้ไขอย่างไรจึงจะหาย ไม่ทราบจะใช่วิตกวิจารหรือไม่

ตอบ : นั่นใช่ตัววิตกวิจารล่ะ ต้องเกิดด้วยกลั้นลมหายใจเข้า
ออก เมื่อกลั้นลมหายใจเข้าออกแล้ว มักกลัวตาย
มันก็จะหยุดทันที นี้เป็นอุบายให้จิตอยู่อย่างปัจจุบัน
นานๆ

๑๕) ถาม : ดิฉันภารนาภัยคตาสติ เมื่อภารนาไปฯ กายมันจะหายไป จะยังเหลือแต่จิตอันเดียวแล้วจะลับหาย จะถูกใหม่combe และเมื่อกำหนดເອາຄວາມສນຍັນເປັນອາຮມ໌ນໍານາງໆ ໄປຄວາມສນຍັນກີຈະຫາຍໄປອືກ ແລ້ວມາກຳນົດກລັ້ນລມຫາຍໃຈເຂົ້າອຸກ ຈິຕົກົງຈະນຶ່ງເຂຍກຳນົດເອາແຕ່ຕົວນຶ່ງເຂຍໄມ່ມີອົດຕອນາຄຕໃນຂະນັ້ນຈະຮູ້ລືກຈຸກແນ່ນັ້ນມາທີ່ທັງອຸກໄມ່ທຽບວ່າເປັນອະໄຮ

ตอบ : การภารนาภัยคตາสตินັ້ນถูกແລ້ວ ກາຍคตາสติເປັນທີ່รวมຂອງອານາປານສຕິ ມຣະນສຕິ ອສຸກກົມມັກຈານ ອາຕຸວັດຄານ ເມື່ອภານານານໄປฯ ກາຍມັນຈະຫາຍຈະເเหลือແຕ່ຈິຕອັນເດີວາແລ້ວສນຍັນກີກູ້ແລ້ວ ແຕ່ເມື່ອກຳນົດເອາຄວາມສນຍັນເປັນອາຮມ໌ນໍານາງໆ ຄວາມສນຍັນກີຈະຫາຍໄປ ເປັນພະວະເຮາກຳນົດໄມ່ຄູກ ສືບ່ອໄປກຳນົດເອາແຕ່ຄວາມສນຍ ໄມ່ກຳນົດຄື່ງເຫດຸຜລຂອງຄວາມສນຍັນ ວ່າຄວາມສນຍນີ້ມັນເກີດຈາກອະໄຮມັນເຖິງຫຼືໄມ່ເຖິງ ເປັນຕົນ ແລ້ວມາກຳນົດກລັ້ນລມຫາຍໃຈເຂົ້າອຸກ ຈິຕົກົງນຶ່ງເຂຍໄມ່ມີອົດຕອນາຄຕ ລົງປັຈຈຸບັນແລ້ວກົງນຶ່ງເຂຍ ໄມ່ມີຄວາມນີກຄິດປຽງແຕ່ງອະໄຮທັງສິ້ນ ແຕ່ມີຄວາມຮູ້ລືກຈຸກແນ່ນັ້ນມາທີ່ທັງອຸກ ນັ້ນພະຍາດຸມີຄວາມຮູ້ລືກຈຸກແນ່ນັ້ນມາທີ່ທັງອຸກ ນັ້ນພະຍາດຸມີຄວາມໄມ່ໜ້າໝູ ຫຼືໄມ່ເຄຍໃນຄວາມທັງອູ່ຂອງຈິຕົກົງມີອາຮມ໌ນໍວ່າງ ພຣມດາອາຮມ໌ນໍຂອງຄົນທີ່ໄປແລ້ວຈະຕ້ອງ

มีวัตถุเป็นอารมณ์ เช่น ยืดเอากลางหรือเพื่อน มิตรสหายเป็นอารมณ์ แต่พอจิตว่างเลยว้าวุ่นคิดถึง อารมณ์ของเก่าที่เคยยืดถือ มันจึงรู้สึกแน่นหน้าอก ขึ้นมา แต่พยายามดีแล้วจะทำให้มันหายทันที ทีหลัง เมื่อจิตว่างแล้วจะงกำหนดความว่างนั้นเป็นอารมณ์ จะหยุดได้นานเท่าไหร่ก็ได้ มิใช่ว่างแล้วปล่อยทิ้งเลีย

(๖) ถาม : เมื่อถึงความสงบแล้ว จะรักษาความสงบนั้นไว้ได้ ด้วยวิธีอย่างไร

ตอบ : พูดยากเรื่องนี้ เนื่องจากพูดว่าอาหารคนเรารับประทานเข้าไป รสชาติเผ็ด เค็ม หวาน เปรี้ยวน้ำมีลักษณะอย่างไร มีลีสัน เช่นไร คราว ก็ตอบไม่ได้ ตอบได้แต่เพียงว่า อร่อยหรือไม่อร่อย เพ็ด เค็ม หวาน เปรี้ยวเท่านั้น นี่ก็เหมือนกัน พูดได้เพียงว่า สงบ สบายแต่ลักษณะลีสันของมันนั้นพูดไม่ถูก มันเป็นความรู้เฉพาะ ควรรักษาไว้ด้วยอุบายนัยแบบเดียว

(๗) ถาม : การเข้าไปรู้แล้วดับกิเลส เราจะดับกันตรงไหน และ เอาอะไรดับ ทั้งนี้ผมไม่ต้องการคำตอบแบบปริยัติ แต่อยากได้แนวทางปฏิบัติ เพราะเรียนมากพอสมควร

ตอบ : การเข้าไปรู้และเข้าไปดับกิเลส ก็คือเอาปัญญาในองค์มรรคนั้นเองเข้ารู้เข้าไปดับ ถ้ามิเช่นนั้นแล้ว บรรดาจะมีประโยชน์อะไร

๑๔) ถ้า : กิเลสกับจิตเป็นอันเดียวกันหรือไม่ ถ้าขันธ์เป็น กิเลสเราจะเอากิเลสตับกิเลสได้อย่างไร จะมีเป็น เสมือนอาณัต้าโลโครกล้างน้ำโลโครกหรือ ข้อนี้ขอ หลวงพ่อโปรดอธิบายโดยละเอียด

ตอบ : จิตกับกิเลสมิใช้อันเดียวกันแต่จิตเป็นผู้ปรุงแต่งในราก
ขันธ์ อายตนะ ทั้งหลายให้เกิดกิเลสจิตเคร้าหmomจึง^{จี}
เป็นอาศันตุกะกิเลส จิตและใจนี้ ในดำรงของเรา^{ใจ}
เรียนกันมากก็เป็นอันเดียวกัน แต่ทำไม่ท่านจึงเรียก
ไว้เป็น ๒ อย่าง ต้องมีความหมายต่างกันแน่ จิต
หมายถึง ผู้คิด ผู้นึก ผู้ปรุง ผู้แต่ง แต่ใจนั้นหมายເອາ
ຜູ້ໄມ່ຄິດ ໄມນຶກ ໄມປະງຸນ ໄມແຕ່ງ ອູ່ເຊຍໆ ເປັນກລາງໆ
ໄມ່ມີອົດຕອນາຄຕ ແຕ່ວັດວູ່ວ່າເຊຍໆ ນັ້ນເຮືອກວ່າ ໃຈ
ອະໄຮທັງໝດถ້າພູດถິງໃຈແລ້ວຕ້ອງຊື້ເຂົ້າມາທີ່ຕຽບກລາງ
ທັງນັ້ນ ແມ່ແຕ່ໃຈຄນເມື່ອພູດถິງໃຈແລ້ວຈະຕ້ອງຊື້ເຂົ້າຕຽບ
ກລາງໜ້າອົກ ແຕ່ແທ່ຈິງແລ້ວໃຈຫາຍູ່ທີ່ໜ້າອົກໄມ່ ອູ່
ທົ່ວສີຣະຮ່າງກາຍຂອງຄນເຮົາ ນັ້ນເປັນອັນວ່າສ່ວແສດງ
ถິງໃຈເປັນຂອງກລາງຕ່າງໜາກ ຈິຕເປັນຜູ້ອອກຈາກໃຈໄປ
ປະງຸນແຕ່ງໄປຄິດໄປນຶກເມື່ອໝດໜ້າທີ່ແລ້ວກີເຂົ້າມາເປັນໃຈ
ເມື່ອທ່ານຜູ້ຮັ້ງທັງໝດຢາດນຳເນີນຕາມມຣຣຄ ๔ ທ່ານເອາຈິຕ
ແລະໃຈນີ້ແທລະມາເປັນເຄຣີອັນດຳເນີນ ຈິຕເປັນເຫດູໃຫ້
ເກີດປັບປຸງຜ່ອງໃສ່ຂໍາຮະສຽບກິເລສທັງໝດ ໃຈເປັນ
ຟື່ເລື່ອງດູແລຈິຕ ຈິຕເປັນຜູ້ຂໍາຮະສຽບກິເລສ ຈະເຮືອກວ່າ
ເອານັ້ຕາໂຄຣກໄປຂໍາຮະຂອງຕາໂຄຣກໄດ້ຍ່າງໄຣ

๑๑๔

﴿ ฝึกหัด sama öi โดยบริกรรมพุทธ และ ปุจชา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

๓๓) ถ้าม : อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เกิดขึ้นตรงไหน ใครเป็นผู้เห็น
หลวงพ่อเห็นเองตามที่มันมีมันเป็น หรือเห็นแบบ
ท่องจำ อันนี้ผสมใจเป็นพิเศษ ขอความกรุณา
หลวงพ่ออธิบายให้กระจ่างด้วย

ผมปฏิบัติอยู่่เสมอ พ้อจิตสงบมั่นนึงอยากเป็น
พระพุทธเจ้าอย่างนี้เสมอๆ ทุกๆ ครั้งที่จิตมั่นรวม
แน่นหน้าอกตื้นตันใจคล้ายโลกทั้งโลกมั่นหวั่นไหว
ด้วยความประณานา อาการอย่างนี้คืออะไร กระพร
หวังในความเมตตาของหลวงพ่อเป็นอย่างสูง

ตอบ : อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาเกิดขึ้นที่ตรงรูปนามนั่นแหล่ะ
ถ้าไม่เกิดขึ้นที่รูปนามแล้วก็ไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นที่ไหน
ปัญญาในอริยมรรคเป็นผู้เห็น หลวงพ่อหรือใครก็ตาม
ถ้าปัญญาในอริยมรรคเกิดขึ้นแล้ว ย่อมเห็นด้วยกัน
ทั้งนั้น เห็นด้วยการท่องบ่นจดจำ เรียกว่าเห็นตาม
สมมุติบัญญัติ ไม่ได้เรียกว่าเห็นด้วยปัญญาในอริย
มรรค อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ย่อมแสดงให้ปรากฏ
อยู่ตลอดเวลาในโลกนี้ แต่ไม่มีคนเห็น จะเห็นได้
ชัดเจนด้วยใจของตนเอง ก็ต่อเมื่อปัญญาใน
อริยมรรคเกิดขึ้นเท่านั้น

การปฏิบัติของคุณ พ้อจิตจะรวมแต่มั่นไม่ทันรวม
เกิดความอยากเป็นพระพุทธเจ้า ความอยากเป็นนั่น

เป็นนี่จึงเป็นอุปสรรคของสามาธิ จึงแนะนำออกตีน
ตันใจ มันก็คล้ายโลกทั้งโลกมันหัวนี้ไหวไปด้วยความ
ประณานา นั่นก็แหล่ะซี่ ถ้าจิตรวมได้แล้ว มันจะไม่ว้า
ลีกอะไร โลกนี้ทั้งโลกดูเหมือนว่างไปหมด

๒๐) ถาม : อารมณ์กับจิตคือสิ่งเดียวกันโดยธรรมนั้นหมายถึงอะไร

ตอบ : ถ้าไม่มีจิต อารมณ์ก็ไม่มี จิตเป็นที่ตั้งของอารมณ์ จึง
เป็นอันเดียวกันโดยธรรม

๒๑) ถาม : ผ่อนั่งสามาธิไม่ค่อยได้ ได้แต่ยืนเดินนั่นพิจารณาดี
พิจารณาเห็นสิ่งทั้งปวงเป็นธรรมไปหมด ไม่ว่าในตัว
ของเราระและสิ่งอื่นนอกจากตัวของเราก็เป็นธรรม อัน
นี้จะใช้ได้ไหม

ตอบ : ที่นั่งไม่ค่อยได้นั่น เพราะเราไม่เคยนั่ง อิริยาบถทั้ง ๔
คือ ยืน เดิน นั่ง นอน เราเป็นนักปฏิบัติกัมมัฏฐาน
ต้องหัดให้เป็นสามาธิทั้ง ๔ อิริยาบถให้ได้ เราจะเอา
ตามความชอบใจไม่ได้ เราต้องช่ำใจของเรางี้จะ
เรียกว่าเป็นนักปฏิบัติ อนึ่ง ความตายไม่ว้ามันจะ
ตายในอิริยาบถไหน ต้องหัดให้ชำนาญไว้ทุก
อิริยาบถ เราภารนา กเพื่อเตรียมตายนั้นเอง เมื่อเรา
ตายในอิริยาบถนั้นๆ มีสามาธิตั้งมั่นก็ไม่เสียที

การพิจารณาสิ่งทั้งปวงในตัวของเราระและนอกตัวของ
เรา มันเป็นธรรมไปหมดนั่นดีแล้ว แต่พิจารณาไปไม่

จบลิ้นลักษกทีนั้นใช้ไม่ได้ เพราะพุทธศาสนาสอนมีที่
 จบลิ้น จิตผู้คิด ผู้นึก ผู้ปรุงแต่ง ผู้จดจำ ย่อมเป็นไป
 ตามอำนาจของจิต มันเป็นวัฏฐะ มิใช่เรามังคับให้
 มันนึกคิดปรุงแต่งและจดจำ จึงมิใช่ปัญญาเกิดจาก
 สมาชิ ถึงจะรู้เห็นในอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ลักษแต่
 ว่า ไม่ได้เห็นด้วยปัญญาที่แท้จริง นึกคิดเอาตาม
 สัญญาเฉยๆ จะเรียกว่าปัญญาวิปัสสนาไม่ได้ ปัญญา
 วิปัสสนาต้องมีสมาชิเป็นพื้นฐาน พิจารณาอะไร
 ทั้งหมด มันอยู่ในที่สมาชิจิตแหน่วแน่แห่งเดียว เป็นต้น
 ว่าพิจารณาธาตุ ขันธ์ อายตนะ ในตัวของเรานี้ เห็น
 เป็นแต่บัญญัติ ไม่มีสมดิว่าเป็นหลงเป็นชาย จน
 ลงถึงสภาพธรรมได้ เมื่อเข้าถึงสภาพธรรมแล้ว จิต
 ก็ลงเป็นใจ คือนิ่งเฉย คือไม่นึกคิดปรุงแต่งและไม่
 จำอะไรทั้งหมด แต่ไปรู้ตัวของมันเองอยู่ อย่างนี้
 เรียกว่าพิจารณาจนไม่มีการพิจารณาอะไรต่อไปอีก
 แล้ว เมื่อพิจารณาจบแล้ว ความสงสัยลังเลใน
 ธรรมทั้งหลายก็ไม่มีเรียกว่าพิจารณาสิ้น คือสิ้น
 สงสัยนั้นเอง การพิจารณาจบพิจารณาลิ้นนี้ คือจบ
 สิ้นในภูมิของตนและมรรคของตนนั้นๆ นั่นเอง นี่
 แหละ พุทธศาสนาสอนให้ถึงที่สุดได้ด้วยอาการ
 อย่างนี้ ไม่เหมือนทางโลกยิ่งสอนยิ่งบานปลาย คน
 เราต้องมีธาตุ ขันธ์ อายตนะเป็นเครื่องใช้ เมื่อจิต
 ถอนออกจากสมาชิแล้ว ธาตุขันธ์ อายตนะก็ยังใช้

อยู่อย่างเดิม และยังพิจารณาอยู่อย่างเดิม แต่ พิจารณาโดยอนุโลม คือพิจารณาเห็นเป็นจริงอย่างนั้น แต่จิตไม่เข้าถึงอุปจารสมាមิ เป็นแต่เห็นโดยอนุโลม อย่างนั้น เพื่อเป็นวิหารธรรมเครื่องอยู่

พิจารณา ขันธ์ อายตนะลงเป็นสภาวะธรรมแล้ว จิต รวมเข้าไปเป็นใจ หยุดนิ่งเฉย ไม่นึกคิดปรุ่งแต่งนั้น เป็นวิวัภภูะ เมื่อจิตพิจารณาธาตุ ขันธ์ อายตนะ ถึง แม้จะเห็นแจ้งเห็นชัดเป็นอนิจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ตาม แต่จิตยังไม่หยุดนิ่ง นั่นเป็นวิวัภภูะ ถึงมันไม่ยอมหยุด เองแต่เราบังคับให้มันหยุดได้ นั่นสมกับนักปฏิบัติ ฝึกหัดจิตของตนได้แท้ ภิชัยจิตฝึกหัดเรา แต่เรา ฝึกหัดจิตให้อยู่ในบังคับได้ตามปรารถนาของตน

๒๒) ถ้าม : เวลา_nั่งภาวนাজิต กิลัจารม ทำไม่มันมีแต่เมดหรือ รีนไร อะไรต่างๆ มาได้ตามหน้าตาหรือตามตัวต่างๆ บุนยินไปหมด แต่เมื่อลูบดูจริงๆ มันก็ไม่มีอะไร จะ แก้ไขอย่างไร

ตอบ : นั่นเรียกว่า มารของจิต มารของจิตนี้ไม่ใช่มีแต่ตัว แมลงต่างๆ จะมารบกวนเท่านั้น มันทำให้แเน่นหน้าอก หายใจไม่ออก หรือเจ็บอวัยวะต่างๆ ไปอีกด้วยสุด แล้วแต่มันจะแทรกซึมมาด้วยอาการต่างๆ มารนี่ ก่อนที่จิตจะรวมมักเข้ามาแทรกซึมดังกล่าวแล้ว ถ้า

เราอดทนต่อสู้ด้วยการมีสติเข้าไปพิจารณาว่า นี้เป็น กิเลスマร มันจะทำเราได้ก็แต่ร่างกายนี้เท่านั้น ส่วน จิตใจมันทำอะไรเราไม่ได้หรอก แล้วยอมสละ ร่างกายเสียตั้งสติกำหนดเอาไว้ จนกระทั่งจิตตั้ง มั่นเป็นอารมณ์เดียว แล้วมันจะปล่อยวางกาย ยัง เหลือแต่จิตอันเดียวว่างเปล่าไปหมด ไม่มีอะไร ต่อ ไปก็พิจารณาจิตอันว่างเปล่านั้น จะอยู่นานลักษ์เท่า ให้รักให้มันอยู่ไปเสียก่อน อย่าเพิ่งอยากรู้อยากเห็น อะไรมาก่อนเลย ถ้ามันจะรู้จะเห็นมันหากเป็นของมัน ต่างหากหรอก จึงจะเป็นความรู้ของจริง เราเป็น เพียงแต่ดำเนินให้ถูกทางก็แล้วกัน

๒๓) ถาม : กระพรหมกำหนดลมหายใจกระทบปลายจมูกอย่างเดียว แล้วเปลี่ยนมากำหนดลมที่จมูกผ่านเข้าลำคอ หน้าอก และท้อง อย่างไหนจะถูกกว่า ดีกว่า

ตอบ : ถูกและดีด้วยกันทั้งนั้นขอแต่ให้เข้าอันเดียว อย่าเอา หลายอย่างมันจะเลอะเลื่อนไป คำบริกรรมหรือสิ่งที่ เรากำหนดนั้นเป็นแต่วิธีที่จะให้จิตเข้ามาร่วมอยู่เท่านั้น เมื่อจิตเข้ามาร่วมแล้ว คำบริกรรมไม่มีปัญหาอะไร เรา ปล่อยวางได้ หรือเราไม่ปล่อยวางแต่มั่นวางเองก็ได้ ข้อสำคัญเราต้องการจับจิตให้ได้เท่านั้นเอง คำ บริกรรมเป็นแต่เครื่องล่อจิตให้เข้ามาร่วมอยู่ในนั้น เมื่อกันกับเหยือล้อปลาให้มากินเบ็ดเท่านั้น เมื่อ

ปลาติดเบ็ดแล้วเข้าເອາຕັວປລານັ້ນຕ່າງໆ ແກ້ໄຂໄດ້
ເອາທີ່ເຫື່ອ ຄຳບົກຮຽມກີ່ເໜືອນກັນ

๒๔) ຄາມ : ພມກຳທັນດລມພອປະມານແລ້ວສັກ ១៥ ນາທີ ນິມິຕຈະ
ເກີດຂຶ້ນມາເປັນດວງກລມ ພອກຳທັນດເພັ່ນນິມິຕ ນິມິຕນັ້ນ
ຈະເລືອນທັນທີ ຈະທຳຍ່າງໄຮດີ

ຕອບ : ນິມິຕກີ່ເປັນຈຸດຮວມຂອງຈິຕ່ຈົນດໍາທົ່ງ ພອເຮົາຕັ້ງສົຕິໄປ
ເອາຈິຕັນນັ້ນມາເພັ່ນນິມິຕດ້ວຍຄວາມໄໝໜ້ານາຢູ່ ຈິຕັນນັ້ນມັນ
ກົງອກຈາກນິມິຕນັ້ນແຫລະຊື່ ນິມິຕມີໃໝ່ຂອງດີແລະໄມ້ດີ ເປັນ
ທີ່ຮ່ວມຂອງຈິຕ່ເໜືອນກັບຄຳບົກຮຽມນັ້ນແຫລະ ແຕ່
ນິມິຕມັນເປັນກາພເຫັນຊັດກວ່າບົກຮຽມ ຈິຕ່ໃຈຕັ້ງມັ້ນ
ກວ່າຄຳບົກຮຽມນັ້ນອີກ ທາງທີ່ດີຄວາຍືດເອາຟູ້ນິມິຕນັ້ນ
(ຄື່ອງໃຈ) ອຍ່າໄປຢືດເອານິມິຕ ສ້າຍືດເອານິມິຕພອນິມິຕຫາຍ
ໃຈກີ່ຫາຍໄປດ້ວຍ ສ້າຍືດເອາໃຈນິມິຕຫາຍຫຼືໄມ່ຫາຍ ຫຼື
ນິມິຕໄມ່ເກີດ ແຕ່ໃຈກີ່ຍັງອູ່ ກາຣກວານາຄືອຕ້ອງການ
ຈັບໃຈໃຫ້ໄດ້ ເມື່ອຈັບໄດ້ແລ້ວລຶ່ງອື່ນໆ ມັນຈະເປັນຍ່າງໄຮ
ກົງໜ່າງມັນ ເຮົາຈະຈຳຂອງເຮົາໃຫ້ບົກຮຽມແລ້ວເປັນພອ

๒៥) ຄາມ : ເວລາກຳທັນດອານາປານສົຕິໄປ ກາຍນີ້ມັນຈະຫາຍໄປ
ພຣັອມທັງໃຈດ້ວຍ ແຕ່ມັນໄປມີຄວາມຮູ້ສຶກອັນຫົ່ງຂອງມັນ
ອູ່ຕ່າງໆ ແລ້ວໄປກຳທັນດເອາຄວາມຮູ້ສຶກນັ້ນ ໃນ
ຂະນະນັ້ນຈະມີສຕິຮູ້ຮອບຕ້ວງຮູ້ຕ້ວອູ່ຕ່າງໆ ແລ້ວມີ
ທຽບວ່າອູ່ທີ່ໃຫ້ ອນິ່ງ ເວລາກຳທັນດເອາແຕ່ຄວາມ

**ຮູ້ລຶກນັ້ນ ຈະຮູ້ລຶກເຂຍໆ ໄນເຫັນມີອະໄວເລຍ ສອງຍ່າງນີ້
ອ່າງໃຫຍ່ຈະຖຸກ**

ຕອບ : ຖຸກດ້ວຍກັນທັງສອງຍ່າງ ມັນເປັນເຫດຜລເນື່ອງກັນໄປ
ໂດຍລຳດັບ ເມື່ອກຳທັດຄວາມປານສົດໄປກາຍແລະໃນນີ້
ມັນຈະຫາຍໄປ ເພຣະຈິຕມັນຮົມເຂົ້າມາສູ່ກວັງຄົ່ງ ເມື່ອ
ກຳທັດເອາແຕ່ຈິຕ ກາຍແລະລມໝາຍໃຈມັນກໍ່ຫາຍໄປໂດຍ
ໄມ່ຄຳນຶ່ງມັນ ກາຍແລະລມໝາຍໃຈມັນກໍ່ຍັງອູ້ໆຕາມເດີມ ແຕ່
ເຮົາໄມ່ຄຳນຶ່ງຄື່ງມັນ ແຕ່ມັນໄປມີຄວາມຮູ້ລຶກອັນໜຶ່ງຂອງ
ມັນຕ່າງໆທາກ (ນັ້ນគື້ອໃຈ) ເມື່ອກຳທັດໄປເຄວາມຮູ້ລຶກ
ນັ້ນຈະມີສຕິຮູ້ຮອບຮູ້ຕ້ວອຍູ້ໆຕຸລອດເວລາ ແຕ່ໄມ່ທຣາບວ່າ
ອູ້ໆທີ່ໃຫຍ່ ນັ້ນຖຸກແລ້ວ ຂອໃຫ້ທຳໃຫ້ມາກທຳໃຫ້ໜ້າລູ້
ທີ່ຈະທຳໃຫ້ເຈີຄູ່ກ້າວໜ້າກໍອູ້ໆຕຽນນີ້ແລລະ ແຕ່ຍ່າໄປ
ຄືດວ່າມັນຈະເຈີຄູ່ຫີ້ໂມ່ເຈີຄູ່ ເນື່ອຖຸກທາງແລ້ວມັນ
ກ້າວໄປເອງ

**ມີພະຮູບທີ່ເຄຍເຮືອນວິຄວາກຣມສໍາເຮົ່າແລ້ວ ຈົດໄດ້
ອອກໄປກຳນົດແລ້ວ**

**ມີຄຣັກທ້າອອກບວຊ ຕັ້ງໃຈບວນຕິຫຣມຍ່າງເອາຈິງ
ເອາຈັງ**

໨໬) ຕາມ : ເວລານຶ່ງອູ້ໆຈະຈັນອາຫາຣ ກຳທັດຈິຕອູ້ໆ ທຸກ່ເພື່ອນ
ແຈກອາຫາຣມາ ມັນໃຫ້ເກີດຄວາມຮູ້ລຶກຜຸດຊັ້ນມາທີ່ໃຈວ່າ
ອັນນັ້ນມັນເປັນຍ່າງນັ້ນ ອັນນີ້ມັນເປັນຍ່າງນີ້ ບາງທີ່

บทสวดพระป่าติโมกข์หรือสวดมนต์บางตอนมันผุด
ขึ้นมา โดยที่ไม่ได้คิดถึงเลยลักษณะเดียว นั่นก็
 เพราะเหตุไร

ตอบ : ปัญหาข้อนี้ก็เหมือนกับข้อที่แล้ว นั่นแหล่ะ ข้อนี้ยัง
 พิสดารกว่าข้อที่แล้ว นั่นอีก เพราะข้อนี้นักปฏิบัติ
 ด้วยกันบางท่านยังไม่เคยเป็นอย่างนั้นเลียด้วย ที่ว่า
 ความรู้นี้มันผุดขึ้นมาบนนั้นก็ใช่ของดีวิเศษอะไร รู้แล้ว
 มันไม่ได้ทำให้เกิดผลดีแก่ตัวของเราเลย บางที่เกิด¹
 ความรู้ผุดขึ้นมาติดๆ กันเป็นพีดไปเลย หาได้มีหลัก
 ฐานแก่นสารอะไรไม่ มันเกิดเมื่อจิตเริ่มจะเป็นสมาธิ
 เปื้องต้น เพียงขณะสมาธิเท่านั้น สัญญาในอดีตก็รุ่ม
 เร้าเข้ามาแล้ว ลังcharมันก็ปรุงแต่งให้เป็นความรู้
 แปลกๆ ต่างๆ บางคนเข้าใจว่าเป็นความรู้ที่แตกต่าง
 กันลงเชื่อเอาว่าเป็นจริงเป็นจัง แท้จริงแล้วสัญญา
 อดีตมันลงเรามาไม่ให้จิตเป็นสมาธิต่างหาก

๒๗) ถาม : พอได้กำหนดสติอยู่กับความรู้สึกที่ลมหายใจเข้าออก
 ทำให้ใจตั้งมั่น แล้วพิจารณาสิ่งต่างๆรอบตัว รวมทั้ง
 ตัวเราเองด้วยว่า เป็นของไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงอยู่
 ตลอด เหมือนดวงอาทิตย์เกิดขึ้นแล้วดับไป ถ้า
 เอาใจไปฝืนให้เป็นไปตามต้องการของตนแล้วจะ
 รู้สึกเป็นทุกข์ ฉะนั้น กระผมทำแต่เพียงกำหนดลม
 หายใจเข้าออก และความไม่เที่ยงของทุกสิ่งทุกอย่าง

๑๒๒

﴿ ฝึกหัดสมาคมฯโดยบริกรรมพุทธ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

โดยไม่เอาใจไปเกี่ยวข้อง เพียงแต่รับรู้อย่างเดียว ทำเพียงเท่านี้จะถูกต้องหรือเปล่า ขอ เมตตาท่านอาจารย์ช่วยอธิบายด้วย จะเป็นประโยชน์แก่ผม และครัวท่านญาติโยมเป็นอย่างมาก กระผมกำลังเอกสารกระทำอันนี้ไปสอนญาติโยมด้วย ถ้าท่านอาจารย์ช่วยบอกว่าตรงไหนผิดหรือถูกอย่างไร ขอท่านอาจารย์ช่วยแนะนำสั่งสอนด้วย

ตอบ : ถูกต้องแล้วทุกประการ ขอให้คุณทำที่ว่ามานั้นก็ได้แล้วแนะนำญาติโยมให้ทำตาม การทำตนให้เป็นไปแล้วและนำผู้อื่นให้ทำตามนี้เป็นวิสัยของบันทิตพระพุทธเจ้าพระองค์ท่านชมนัก แต่ขอให้ระวังหน่อย เมื่อแนะนำคนอื่นมากๆ เข้าแล้ว ตัวของเรามักจะเลื่อมตรึงนั้นให้ระวังจงมาก เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว รีบหยุดแนะนำคนอื่น จงหันมาอบรมตน เพราะเมื่อตนเสียแล้ว คนอื่นจะดีสักเท่าไร หากได้เป็นประโยชน์แก่ตัวของเรามาก

๒๔) ถาม : นับแต่ผมได้รับหนังสือจากท่านเจ้าคุณไปแล้วผมรู้สึกสบายใจมาก เท่ากับได้อยู่ด้วยท่านเจ้าคุณครับ เพราะท่านเจ้าคุณได้แก้อารมณ์ของผมได้ดีมาก บางทีติดขัดกับอาหนังสือมาดูแล้วก็แก้ได้ ทำให้จิตใจสว่างมาก เพราะอาศัยร่มเงาของท่านท่านเจ้าคุณทำให้จิตรู้ได้ด้วยปัญญาเป็นขั้นตอนไป

บางที่เห็นเป็นอสุกติดอยู่่แคลโครงกระดูก บางที่เห็นเป็นของว่างไปหมดทั้งโลก บางที่เห็นไปหมดทั้งโลก เป็นของไม่เที่ยง เกิดดับๆ ไม่รู้จักจบจักลิ้น พอเห็นว่า ตัณหาอุปทานนี้มันรุนแรงมาก สามารถครอบงำมนุษย์และสัตว์ทั้งโลกให้อยู่ในอำนาจของมัน มันสร้างเรื่องร่างขึ้นมาแล้วมันก็อยู่่อง พอเรื่องร่างอันนี้ดับไปมันก็แต่งใหม่อ่างนี้ไม่รู้จักจบจักลิ้นได้ ท่านเจ้าคุณพมขณาปัญหาดังนี้

ทำไมเมื่อทำสมาธิแล้วเอาจิตไปเพ่งกายแล้ว กายนี้จะหายไปพร้อมกับลมหายใจเข้าออก

ตอบ : การที่คุณพิจารณา mannānūka ต้องแล้ว ขอให้พิจารณาให้มันชำนาญเดิม ให้คงที่อยู่อย่างนั้นแหละ อย่าได้คิดให้เกิดปัญญาณอกจากนั้นเลย นั้นเรียกว่าปัญญา เกิดจากสามาธิแท้ ถ้าสามาธิไม่มี ภพนิมิตมันก็ไม่เกิด ภพนิมิตเกิดแล้ว จิตยิ่งตั้งมั่นขึ้นกว่าเดิม ดีกว่าคิด เอาด้วยอนุมาน ซึ่งคิดไปแล้วจิตไม่ตั้งมั่น พอหายคิดก็ลีมไปพร้อมกับสามาธินั้น แล้วก็ไม่ทำใจแจ่มแจ้ง เปิกบานอีกด้วย บางที่คิดเอาด้วยอนุมานอย่างนั้นแล้วจิตกลับเป็นสามาธิแน่นแน่ เห็นชัดด้วยใจของตน ลีมตำราและบัญญัติหมวดเห็นด้วยใจของตนจริงๆ ก็ใช้ได้ นี่เป็นปัญญาที่เกิดจากสามาธิ ควรฝึกอย่างนี้ แหลกเรื่อยไปเมื่อฝึกหัดให้ชำนาญแล้วมันจะกลับ

มาเป็นปัญญาวิปัสสนา คือเห็นชัดแจ้งไปในทุกลึง
ทุกอย่างว่า เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน
ลิ่งทั้งปวงมีสภาพเกิดดับอยู่อย่างนั้นแต่ไหนแต่ไรมา
ทั้งในอดีต ในอนาคต และปัจจุบัน ก็เป็นอยู่อย่างนั้น
หมดลงสัยในธรรมทั้งหลาย วิปัสสนาปัญญานี้มิใช่
เกิดเป็นได่ง่ายๆดังที่เข้าใจกัน แต่ละมารจะเกิดขึ้น
ได้ครั้งเดียว แล้วจะเกิดอีกไม่ได้ ที่เกิดบ่อยนั้นเป็น
เรื่องمانต่างหาก เอามานมาเป็นเรื่องของมารค มัน
ก็จะกันเท่านั้นเอง ปัญหาที่คุณถามว่า ทำไมเมื่อทำ
สมาธิแล้วเอาจิตไปเพ่งพิจารณาภายในลิ่งไดแล้ว
หายไปพร้อมกับลมนั้น มันก็หายไปล่ะซี สติมันมี
พลังสามารถรับทุกลึงทุกอย่าง หากสติมีความ
รู้ตัวอยู่เฉพาะแล้วเข้าไปเพ่งหรือพิจารณาในลิ่งไดแล้ว
สามารถที่จะกำจัดในลิ่งนั้นๆ ได้ เช่น กิเลสที่
รุนแรงที่สุด มีโถะเป็นต้น เมื่อมันจะเกิดก็ เพราะ
ขาดสติ พอเอาสติเข้าไปเพ่งหรือพิจารณาโดยรู้ตัวอยู่
แล้วเพ่งหรือพิจารณาเอาแต่สติกับผู้รู้ว่าเราเพ่ง
พิจารณาโถะอยู่ โถะมันก็หายไปทันที ส่วน
กายและลมหายใจก็เช่นเดียวกัน เมื่อจิตมั่นรวม
เข้าไปแล้ว มันจะเอาเฉพาะแต่จิต กายและลมก็
หายไปเอง

พระหนุ่มรูปหนึ่งบัวได้ไม่ถึงพระราชดี เหอปฏิบัติ
ธรรมแล้วเป็นไปโดยดี แต่ข้องใจลงลัยบางอย่าง
จึงถามว่า

๒๙) ถ้าม : เวลาภารนากำหนดลมหายใจเข้าออกลักษณะเดียว
เดียว จิตก็จะรวมลงนิ่งแน่วจนตัวแข็งทื่อไปหมด จะ
ขับเขี้ยองก์ไม่ได้ ในขณะนั้นมีสติรู้ตัวอยู่ดีๆ นี่แหละ
จนกระทั้งเลียงระหงดังเหง่งๆ ทำวัตรเย็นก็ได้ยินอยู่
แต่ออกจากสมาชิกไม่ได้ พยายามอยู่เป็นเวลานาน
จึงออกได้ เมื่อจิตออกจากสมาชิกตัวแข็งมาแล้ว สติก
ยังตั้งมั่นที่ปกติดือยู่ จะยืน เดิน นั่งนอน อธิษฐานได้ฯ
ก็มีสติรู้ตัวอยู่ว่าเรารอยู่ในอธิษฐานนั้นๆ แล้วก็ไม่
พยายามพูดคุยกับใครๆ ทั้งหมด แต่ทำกิจวัตรต่างๆ
เป็นต้นว่า บินทนາต หรือปัดกวาด และอาจริยวัตร
เป็นต้น เพลินสนุกดี เหมือนกัน อาการอย่างนี้ผมไม่
เคยเป็นจะถูกหรือไม่

ตอบ : ถูกแล้ว ที่ตัวแข็งทื่อนั้นไม่ได้เป็นทั่วไป เป็นบางคน
 เพราะไม่มีสติจึงตัวแข็ง ที่จิตรวมลงแน่วแน่ เป็น
เหมือนกันทุกๆ คน แต่ต้องหาโอกาสว่างและไม่มี
ธุระภาระอะไรจะทำให้อยู่ได้นานๆ ทำให้ชำนาญ
ชำนาญคล่องแคล่วเป็นการดีมาก เรื่องเหล่านี้จะ
เป็นอยู่ได้ลักษณ์ ๗-๘ วันอย่างซ้ำก็จะหายไป

ที่ว่าเมื่อออกรากสามีตัวแข็งแล้วมีสติรู้ตัวอยู่นั้นเป็นของดีมาก ให้รักษาสตินี้แหละ เป็นของสำคัญ สติจะมั่นคงก์ตรงนี้ เพราะอิริยาบถทั้งลีเราใช้อยู่เป็นนิจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาสติให้มั่นคงแน่วแน เมื่อรักษาสติในอิริยาบถทั้งลีให้มั่นคงแล้ว ทำสามีก์รวมได้เร็วขึ้น การรักษาสติในอิริยาบถทั้งลีเป็นเหตุเกิดปัญญา การทำใจให้รวมเข้าเป็นเอกคตารมณ์ สามี เป็นเหตุทำให้จิตพักผ่อนให้ได้พลัง จึงจะทรงคุณธรรมนั้นๆอยู่ได้ หรือให้เจริญยิ่งๆขึ้นก็ เพราะ พลังนี้

ท่านถามต่อไปว่า ภพนิมิตภวนารหีอความรู้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นต้นว่าเห็นคนตายหรือคนเดินเข้ามาหา หรือมีเสียงพูดขึ้นว่าคนนั้นจะตายในวันที่เท่านั้นเท่านี้ หรือคนนั้นจะมาหา แล้วก็เป็นจริงตามนิมิตหรือเสียงที่พูดนั้นทุกประการ อันนี้เป็นพระอะไรและเป็นของจริงหรือไม่

ตอบว่า อันนี้เป็นพระจิตเข้าถึง mana แล้วจึงเกิดขึ้น ถ้าจิตเข้าไม่ถึง mana นิมิตความรู้เหล่านี้ก็จะไม่เกิด และที่ถ้าว่าเป็นจริงหรือไม่นั้น

ขอตอบว่า เป็นของจริงก็มีไม่จริงก็มี พระ mana ของเราไม่แน่นอน อาจเป็นสัญญาความจำของ เราแต่ก่อนค้างอยู่ก็ได้

๓๐) ถาม : เวลานั่งสมาธิภาวนา จิตก็จะรวมเข้าไปแล้วนิ่งเฉย สนباຍมาก และรู้ตัวอยู่ว่าในนิ่งเฉยสนบายไม่คิดนึกอะไรเลย พอจิตถอนออกมาอยู่ในระหว่างความรู้สึกและคิดนึก แต่มันไม่เป็นคิดอารมณ์ใดๆ ในขณะนั้นภาพนิมิตจะมีความรู้สึกลิ่งต่างๆ เป็นต้นว่า เห็นคนเดินเข้ามาหา หรือได้ยินแต่เสียงไม่เห็นตัว หรือเห็นภาพคนเปลกหน้ายืนแบบตันไม้ออยู่และถูกใจได้ถ้อยได้คำอันนี้จะมีความจริงแค่ไหน และควรรักษาไว้หรือไม่

ตอบ : เรื่องเหล่านี้จะต้องศึกษากันมากและอธิบายกันยืดยาวจึงจะเข้าใจกันได้ดี แต่ถึงอย่างไรก็ตาม จะอธิบายแต่ย่อๆ ในข้อปัญหาที่ถามมา呢เพอเข้าใจเสียก่อน ข้อปลีกย่อยหากจะเข้าใจโดยอนุมานตามนี้

เมื่อกำหนดรูปแบบใจเข้าออก แล้วจิตจะรวมนิ่งแห่งเข้าเป็นเอกคตารมณ์สมาธิ และจะไม่มีความคิดนึกอะไรเลย นิ่งเฉย แต่ยังดีที่ยังมีความรู้สึกว่าจิตเรา นิ่งเฉย นี้ยังมีสมាមิอยู่ ถ้าไม่รู้ตัว จิตหายวับไปเลย นั้นเข้ามาโดยแท้

คราวนี้เมื่อจิตถอนออกมาจากเอกคตารมณ์สมาธิมาอยู่ในอุปจารสมາธิ คือมีความรู้สึกคิดนึกอยู่ แต่คิดนึกอยู่ภายในใจ ไม่ได้ส่งส่ายออกไปภายนอก คิดอยู่แต่เฉพาะอารมณ์ของใจเท่านั้น ในขณะนี้แหล

นิมิตและความรู้สึกต่างๆมันจะเกิดก็เกิดในเวลานั้น แต่เมื่อได้หมายความว่าทุกๆ คนเมื่อจิตเข้าถึงตรงนั้น แล้ว จะต้องเป็นอย่างนั้นทุกๆ คนก็หาไม่ จะเป็น เช่นนั้นได้ก็แต่บุคคลผู้มีบุญว่าสามารถได้เคยสร้างสมมา หลายภพหลายชาติแล้ว นอกนั้นก็จะไม่เป็น ถึงจะ ไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อเจริญความเชื่อให้ก้าวหน้าให้ยิ่งๆ ขึ้น ไปก็สามารถหลุดพ้นจากทุกข์ได้เหมือนกัน ของ พระคันธีเป็นเพียงเครื่องเล่นของพระอวิယเจ้าต่างหาก

เรื่องนิมิตต่างๆ หรือความรู้ที่เกิดขึ้นนั้น จะเป็นของ จริงหรือไม่ และจะควรรักษาไว้หรือไม่ ขอเฉลยว่า เป็น จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง เพราะสมาชิกของเรามาไม่แน่นอน และนิมิตนั้นเป็นธรรมก็มี เป็นของจริงก็มี ที่เป็น ธรรมเช่น เห็นคนตายเปื่อยเน่าเฟะอยู่เฉพาะหน้า เป็นต้น แสดงให้รู้ว่าตัวของเราก็จะเป็นอย่างนั้นวัน หนึ่งข้างหน้า และให้เราเร่งพิจารณาอสุภกัมมภูฐาน ให้มาก อุบَاຍที่เรากำลังพิจารณาอยู่นั้นถูกต้องตาม จริตนิสัยของเราแล้ว ความรู้ที่เป็นธรรมนั้น เช่น เกิด ความรู้ขึ้นมาว่าธรรมที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า แท้จะต้องมีลักษณะอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ หรือรู้ขึ้นมา เฉยๆ โดยไม่ได้นึกคิดว่า ธรรมโม หา รุ ธรรมจารี ผู้ ปฏิบัติธรรมแล้ว ธรรมย่อมาตามรักษา ดังนี้เป็นต้น

ที่เป็นของจริงนั้น เช่น เห็นคนๆ นั้นเดินเข้ามาหา อยู่
มาเข้าผู้นั้นก็มาหาจริงๆ หรือ มีอะไรนั้นจิตของเขากิด
จะมาหาเรา แต่เขามีอุปสรรคมาไม่ได้ ดังนี้เป็นต้น

พระลัมมาลัมพุทธเจ้าและอริยสงฆ์สาวก จิตของ
ท่านในบริสุทธิ์แล้ว เมื่อท่านดำเนินไปในที่ต่างๆ พอ
ประสบกับเหตุการณ์ท่านก็ทรงยิ่มแย้มพระโอษฐ์ พระ
สงฆ์เห็นใจทุกถามพระองค์ พระพุทธเจ้าก็ตรัสเหตุ
นั้นให้พระสงฆ์ฟังว่า เมื่ออดีตครั้งกระโน้นเราได้
เสวยชาติเป็นอย่างนั้นๆ มีอาชีพเป็นอย่างนั้นๆ หรือ
ทำกรรมอย่างนั้นๆ ได้มาอยู่ ณ ที่นี่มีอายุอยู่นาน
เท่านั้นปี ตายแล้วไปเกิดในที่นั้นๆ ดังนี้เป็นต้น นี้จัด
เข้าในพากอภิญญา ๖

ที่ถ้ามัวจะควรรักษาไว้หรือไม่ ตอบว่าจะรักษาหรือ
ไม่รักษา ความรู้อันนั้นจะอยู่ได้อย่างนานก็ราว ๗ วัน
แล้วก็จะหายไปเอง มันมีดีที่จะให้รู้ระดับของจิตว่า
จิตมันอยู่ระดับไหน จิตจะเกิดความรู้อย่างนี้ จิตพ้น
จากระดับไหนมันจึงไม่มีความรู้อย่างนี้ มันจะได้
คล่องแคล่วในเรื่องจิตยิ่งขึ้น

๓๑) ถ้า : เมื่อจิตสงบนิ่งเต็มที่แล้วทำไม่ไม่มีปัญญาที่จะตัด
กิเลสตรงนั้นลักษณะ ตามที่อ่านพบในหนังสือในที่ต่างๆ
ว่า ถ้าทำสมារิได้เต็มที่แล้วจะเกิดปัญญา ตัดกิเลส

เป็นสมุดเจทปทานถึงพระนิพพานได้ ดิฉันทำที่ไรก็
ถึงเพียงแค่ลงบันถิ่งเท่านั้น เวลาจิตถอนออกมากแล้ว
กิเลสมันก็ยังเท่าเดิม จะมีเบาบางลงบ้างก็เมื่อความ
โกรธมันเกิดขึ้น จะรู้ว่าความโกรธเป็นของไม่ดี แล้ว
ก็จะอยากรตื่นเช้า ถ้าโกรธมากก็เบาบางลงบ้าง ถ้า
โกรธน้อยก็จะหายไป

ตอบ : ผู้เขียนขอร้องว่า อย่างเพิงตัดกิเลสก่อนเลย ทำไป
พร้อมๆ กันหมู่มากมั่นจึงสนุก ตัดกิเลสแล้วเข้า
นิพพานคนเดียวไม่ดีหรอก

พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีมาตั้ง ๔ օสังไชยแสน
กับ จึงได้สำเร็จพระสัพพัญญูเป็นพระพุทธเจ้า พระ
สาวกแต่ละองค์ท่านบำเพ็ญบารมีมานั้นเป็นกับจึงได้
สำเร็จเหมือนกัน พากเราไม่ทราบว่าได้บำเพ็ญ
บารมีมากน้อยเท่าไร ก็ขอให้พึงพอใจในดีกับการ
กระทำสมาชิกวานาของตนเด็ด ที่ได้ทำสมาชิกวาน
จนเห็นใจของตนลงบันถิ่งແน่วแน่อย่างนี้ คนที่ยังไม่
ได้ทำ หรือทำแล้วจิตไม่ลงบ่มีมากกว่ามากนัก นี่ก็
แสดงว่า ที่เราทำนี้เข้าแนววถุกทางเพื่อตรัสรู้
มรรคผลนิพพานแล้ว กิเลสไม่ใช้มันจะดับไปง่าย
อย่างดับไฟ จะนั้น มันค่อยๆ ดับไปทีละน้อยๆ จะ
เอาอย่างพระอรหันต์ท่านไม่ได้ แต่บางองค์ท่านก็
บำเพ็ญอยู่ตั้ง ๖๐ กว่าปีจึงได้สำเร็จ คนในสมัยนี้

เข้าใจว่าตนมีความรู้ความสามารถ พึงธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจะให้สำเร็จมรรคผลนิพพานประดิษฐัน ผู้มีความรู้ที่ประณานาเช่นนั้นแหล่ยิ่งห่างไกลจากพระนิพพานมาก คนเล่นการพนันได้เร็วเสียเร็ว ต้นไม้โตเร็วatyเร็วฉันได้มรรคผลนิพพาน ภานสามาธิ สมบัติ ก็ฉันนั้น ผู้ที่เข้าใจว่าตนได้แล้ว นั่นคือความเลื่อมแล้ว

๓๒) ถ้า : คนที่ทำผิดทำไม่ดี คนอื่นก็เห็น โดยมากแล้วก็เห็นว่าผิด ทำไมติดฉันคิดจะแฝ่เมตตาให้เขารู้ตัวแล้วกลับใจทำดีเสียใหม่ แต่ก็แฝ่ไม่ออกลักษณะ มัน เพราะเหตุไร

ตอบ : มันเป็นเพราะความยึดถืออันนั้นมันยังไม่หมด คือ ถือว่าคนๆ นั้นทำความผิดไม่ดียิ่ง คนอื่นก็เห็นว่าเขาผิดด้วย ก็เป็นหลักฐานมั่นเข้าไปอีก ถึงเราจะไม่กรอเขาแต่ความยึดถืออันนั้นมันยังฝังแน่นอยู่ภายในใจ มันจึงแฝ่เมตตาไม่ออก ถ้าจะให้ออกแล้ว มันต้องทิ้งความยึดถือทั้งหมด มีแต่ความเอ็นดูสูงสารเข้า คิดว่าเขาทำความผิด เพราะความหลง ไม่รู้เท่าถึงพริกน์ คิดว่าเขabeเป็นเด็กคนหนึ่งแต่เป็นเด็กชี้ดื้อ หรือถือว่าเป็นบุญกรรมของลัตว์เขาสร้างของเขามาอย่างนั้น เขาจึงต้องเป็นอย่างนั้น เมื่อบุญกรรมเข้าทำมาแล้ว เขาก็ต้องได้รับผลกรรมนั้นๆ ต่อไป บุญกรรมใครทำอย่างไรแล้วตนเองยอมได้รับผลกรรมนั้นๆ ใครจะ

มาเปลี่ยนแปลงให้เป็นอย่างอื่นย่อมไม่ได้เด็ดขาด แล้วเป็นเครื่องเตือนไม่ให้เราทำความช้ำต่อไป หรือบางทีจิตนั้นมันอาจจะสงบเกินไป แล้วคิดจะเฝ่าเมตตามันก็เลยแฝ้ม่ออ กกเป็นได้ ต้องพิจารณาให้ดี จิตมันจะอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน ๒ ลักษณะนี้ก็ได้ ถึงอย่างไรอย่าได้ประภาคนอื่น ให้ประภาคเรา ดีกว่า เพราะคนอื่นหมื่นคนแสนคนไม่สามารถจะทำเราให้ดีและช้ำได้มีแต่เราคนเดียวนั้นแหล่ทำเอเอง

๓๓) ถาม : เมื่อพิจารณาลามหายใจเข้าหายใจออกแล้ว จิตก็จะรวมลงเป็นสมาธิແน่ว່ແນ່เต็มที่ จนจิตไม่ไปรับເອງ อารมณ์อยาດนะภายนอกทั้งหมด จิตจะอยู่ของมัน เช่นนั้นนานลักษเท่าไหรก็ไม่ทราบ แล้วจิตนั้นก็จะถอนออกจากสภาพะนั้น ต่อจากนั้นก็จะรู้ตามอยาดนะทั้งหลายที่มากกระทบอยาดนะภัยใน แต่เมื่อรู้แล้วมันรวมเข้ามาอยู่ที่เดิมอีก (คือตัวกลาง) มันอย่างนี้อยู่ตลอดเวลา อยากจะถามว่าจิตเช่นนี้จะใช้ได้ไหม

ตอบ : ใช้ได้ดีแล้วทำไปเถอะ ทำอย่างนั้นแหล่ ทำให้ชำนาญ เมื่อทำให้ชำนาญแล้ว หากจะรู้ด้วยตนเองว่าอะไร เป็นอะไร คุณทำมาไม่ถึงปี ท่านที่ทำมานานเป็นลิบๆ ปีก็ยังไม่ชำนาญ เรื่องเหล่านี้ ต้องอาศัยเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ มิใช้ได้แล้ว

เป็นแล้วจะตื่นเต้น ความตื่นเต้นนั้นก็เป็นกิเลส
เหมือนกัน

๓๔) ถาม : เมื่อนั่งสมาธิ จิตเข้าสู่ gwang c. สังขารดับหมวดแต่ผู้รู้
อย่างเดียวซึ่วะระยะหนึ่ง จะอนุโลมเข้าขั้นอัปปนา
สมาธิได้หรือไม่ เพราะเคยอ่านหนังสือของหลวงปู่
เชียง และพึงหลวงปู่แสดงธรรมว่า อนุโลมเข้าอยู่
ในขั้นอัปปนาสมาธิได้

ตอบ : อนุโลมเข้าขั้นอัปปนาสมาธิได้ แต่อัปปนาสมาธิเต็ม
ที่แล้วสังขารดับหมวด จะมีแต่สติ ก็สติของอัปปนา
นั้นต่างหาก คือหมายความว่ารู้ตัวอยู่ แต่ไม่ใช่
ตัวอย่างธรรมชาติ รู้ตัวอย่างคนอื่นรู้ไม่ได้ รู้อย่างพูด
ไม่ออกบอกไม่ถูก รู้เฉพาะตัวเอง นั่นเรียกอัปปนา
สมาธิ ถ้าอัปปนาผ่านยังไงไปกว่านั้นอีก เงียบหมด
เลยแม้แต่ลมหายใจก็จะไม่ปรากฏ ทั้งสองอย่างนี้
ย่อมเกิดแก่ผู้ปฏิบัติ จะห้ามไม่ให้เกิดไม่ได้ เว้นแต่
ผู้นั้นจะติดหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าผู้มีปัญญารู้
ว่าอันนี้เป็นผ่านเป็นเครื่องอยู่เฉยๆ ไม่ติด ก็ได้ไป
อันนี้เป็นสมาธิแล้วก็ดำเนินต่อไปไม่ให้เลื่อม ก็เจริญ
ก้าวหน้าต่อไป

๓๕) ถาม : ตั้งแต่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับนั้นแล้ว ทำให้สมาธิดีขึ้น
มาก ที่ว่าดีคือจิตสงบได้รวดเร็ว เมื่อจิตสงบสว่าง
แล้วนั่งได้นาน แล้วจะเพลิดเพลินไม่ส่งส่ายไปไหน

ໄມ່ຮູ້ສຶກປວດເນື່ອຍໃດໆ ທັງລີ່ນ ນັ້ນເປັນຫ້ວໂມງ ແລະ ຫ້ວໂມງ
ຈະຝ່ານໄປອ່າງຮວດເຮົວ ດ້ວຍເຫດນີ້ຈຶ່ງເຮັດວຽກ
ຫລວງປູ່ວ່າ ອູ້ໃນຂັ້ນອອກຄົມານໃຊ່ທ່ຽວໄມ່

ຕອບ : ອູ້ໃນຂັ້ນອອກຄົມານ ດ້ວຍອູ້ໃນຂັ້ນອອກຄົມານແລ້ວ
ຈະໄມ່ຮູ້ສຶກຂອະໄຮເລຍ ສາມານີ້ຈະຍັງໄມ່ເກີດປັບປຸງ
ກ່ອນ ເພຣະໄມ່ສໍານາຜູ້ ທ່ຽວເພຣະນີລັ້ຍເຮມັນເປັນ
ອ່າງນັ້ນ ຄົງໄມ່ມີປັບປຸງກັກຂອງໃຫ້ຮັກໜາອັນນັ້ນໄວ້ເລື່ອກ່ອນ
ກາຣິກທັດຈິຕິໃຫ້ສົງບົດໄດ້ຮວດເຮົວແລະອູ່ນານ ນັບວ່າດີ
ແລະຫາໄດ້ຍາກທີ່ສຸດ

ຕ້າ) ຕາມ : ດ້ວຍອູ້ໃນລັກຂະណະນີ້ເຮື່ອຢ່າໄປ ປັບປຸງໄມ່ເກີດ ມີແຕ່
ຄວາມສຸຂສນາຍ ຈະຫາອຸບາຍອ່າງໄຮຈຶ່ງຈະເກີດປັບປຸງ

ຕອບ : ຈະວ່າປັບປຸງໄມ່ເກີດອ່າງໄຮ ອຸນມີອຸບາຍແລ້ວທີ່ເຂົ້າ
ຄົງຄວາມສົງບສຸຂນັ້ນ ດັນໄມ່ມີປັບປຸງໄມ່ເຂົ້າຄົງຄວາມ
ສົງບສຸຂຮອກ ຄວາມສົງບສຸຂເປັນລົງທຶນຄົມປරາດນາ
ເຂົ້າຄົງແລ້ວຈະເຂອຍ່າງໄຮອີກ ສໍາຮັບປັບປຸງ
ວິປັສສນານັ້ນເຂົ້າໄວ້ເລື່ອກ່ອນ ມັນມີໃຈ່ຈະເກີດແກ່ຄົນທຳໄປ
ຈະເກີດມີແຕ່ພຣະອຣີຍເຈົາໃນກຸມືນັ້ນໆ ເມື່ອຈະເກີດກີ້ກີດ
ໃນຂະຈິຕິເດີຍວ່າເຫັນນັ້ນ ມີໄດ້ເກີດຄົງ ແລະ ເມື່ອເກີດ
ແລ້ວຈະເຫັນແຈ້ງໃນພຣະໄຕຣລັກຂະນີຕລອດທຳໄປໝາດ ໄມ່
ວ່າຂອງກາຍໃນແລະຂອງກາຍນອກເປັນອ່າງເດີຍກັນໝາດ
ແລະເມື່ອຈະເກີດກີ້ກີ້ໄດ້ຕັ້ງໃຈຈະໃຫ້ເກີດ ແຕ່ມັນເກີດຂອງ

มันเองต่างหาก ไม่เหมือนคนในสมัยนี้ วิปัสสนา
เกิดบ่อยตามปริยัติ เกิดแล้วก็เลื่อมเร็วเฉียดaway พระ
อริยเจ้าเต็มกันไปหมดทั้งบ้านทั้งเมือง

๓๗) ถ้า : เวลาจิตส่งส่ายไปตามอารมณ์ก็รู้ว่ามันส่งส่าย และ
ยืดดึงเอาจิตตัวนั้นให้มาอยู่ในใจ (คือตัวกลาง) และ
นิ่งเฉย ดิฉันทำดังนี้อยู่เสมอ แล้วก็จะได้ความสนหาย
มาก อย่างนี้จะถูกไหม

ตอบ : ถูกแล้ว จิตขึ้นโดยชอบโง่โกหกมาก ปลื้นปล้อน
หลอกลวงอยู่เสมอ ทำผิดแล้วก็ไม่ยอมรับผิด ถึงจับ
ได้คานหังคานเขาก็ยังไม่ยกยอมรับผิด จึงจับเอาจิตตัว
นั้นลากเข้ามานั่งในสปา เอาใจ (ผู้เป็นกลาง) ไม่มี
อคติเอนเอียงไปซ้างไหน มา_nั่งบนบัลลังก์ พิพากษา
ความชี้ลงไปเด็ดขาดว่าผิดหรือถูก นี่พิพากษาคดี
อาญาโทษของจิต และพิจารณาด้วยใจแล้วก็เป็น
ธรรมที่สุด ไม่มีศาลไหนหรองที่จะพิจารณาได้อย่างนี้
เมื่อพิพากษาชี้ขาดลงไปแล้ว ก็ไม่มีใครอุทธรณ์
ถวายฎิกา และไม่มีใครเป็นผู้รับด้วย ไม่เหมือนศาล
ทั่วไป ซึ่งเข้าสืบสวนทั้งโจทก์และจำเลยนับเป็นสิบๆ
คน ด้วยการเขียนบันทึกปากคำให้การ หรือบางคุณ
บางทีคำให้การอาจพลิกตัวหนังสือไปตามเงินก็ได้
 เพราะบางคุณเห็นเงินเห็นหนึ่อกกว่ากฎหมาย ดังเราจะ
เห็นได้ทั่วไปในเวลานี้ พิพากษาคดีนั้นๆ ด้วยกฎหมาย

แก่คนเป็นผู้ทำสำเร็จแล้วแต่ใจคนผู้ถูกลงโทษยังไม่ยอม เมื่อได้โอกาสเวลาได้สามารถกระทำการทำโทษนั้นๆ อีกไม่เหมือนโทษของจิต เมื่อทำผิดแล้วใจตัดสินอย่างไรยอมรับสารภาพทุกอย่าง อย่างน้อยที่สุดความชั่วนันย่อมไม่กระทำอีกต่อไป

๓๔) ถาม : เรากำหนดที่ของใจได้ไหม

ตอบ : ใจไม่มีที่ ไม่มีสถานที่ ความรู้สึกคือตัวใจ ไม่มีสถานที่ใดๆทั้งปวงหมด อยู่ไหนก็ได้ รู้สึกตรงไหนคือใจ ตรงนั้น อย่างพวกรู้สึกเข้าหัวใจไปไว้ที่เมือง ส่งไปไว้ที่ไม่หรือที่นั่น สามารถทำให้ไม่หรือที่นั่นละเทือนได้

๓๕) ถาม : ขอให้ท่านอาจารย์อธิบายเรื่องใจ และเรื่องจิต

ตอบ : ลองกลั้นลมไว้สักพักหนึ่ง แล้วมีความรู้สึกอันหนึ่ง ไม่มีอะไรส่งถ่ายใช้ใหม่ มีความรู้สึกเฉยๆ เราก็จับได้แล้วว่านั่นคือใจ อันที่มันคิดถึงนั้นมันเป็นอาการของใจที่เรียกว่า จิต แต่นี่เราเห็นแต่จิตเราไม่เห็นใจ เรายังแต่เรื่องจิต แล้วเราก็ใช้จิต ใจเราไม่ได้ใช้ คือสำหรับเก็บไว้พัก ใจเป็นที่พัก หมายความว่าตัวเดิมจะได้รับความสุขสงบโดยการเข้าถึงใจ ที่เรามายุ่งหรือเดือดร้อนว่าในวิถีการกระลับกระส่ายเป็นทุกชีวะจิต เหตุนั้นจิตที่เราใช้จึงเป็นทุกชีวะ เมื่อเราเห็นจิตอย่างเดียวไม่เห็นใจ จึงเข้าไม่ถึงความสุขสงบ คือใจ

๔๐) ถ้า : เวลาภาระ เช่น กำหนดล้มหายใจ เรากำหนด เพราะเหตุจะให้รู้ใจหรือล้มหายใจ

ตอบ : คือจิตมันยังฟังช้านอยู่ เรายังจับไม่ได้ จึงให้เข้าไปอยู่ในล้มหายใจอันเดียว เมื่อจับได้จุดเดียวมันจึงจะเข้าถึงใจและล้มหายใจได้

๔๑) ถ้า : ได้พยายามจะจับใจให้อยู่ เวลาเกิดอารมณ์อะไรขึ้น มาจะพยายามไม่ยืด ปล่อยทิ้งไป

ตอบ : ความหมายของพระพุทธศาสนาหรือทุกศาสนาสอนเรื่องใจทั้งนั้น ต้องการสำรวมใจอบรมใจด้วยกันทั้งนั้น จะแยกกันก็ตอนปลาย ขอให้จับตัวใจให้ได้ก่อนแล้วจึงค่อยพูดเรื่องอื่นต่อไป ถ้าหากจับใจไม่ได้แล้วจะพูดเรื่องอื่นก็พูดไม่ถูก เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมันเกิดจากใจ กายเป็นเครื่องใช้ของใจต่างหาก

๔๒) ถ้า : ถ้าหากว่าเรากำหนดจิต แล้วเห็นจิต เกิด-ดับ กำหนดอยู่ เช่นนั้นนาน ๑-๒ ชั่วโมงแล้วรู้สึกเหนื่อย ควรกำหนดความเหนื่อยหรือควรที่จะผลักออก

ตอบ : เหนื่อยเราก็กำหนด เกิด-ดับ เมื่อกัน เวทนา ก็ เกิด-ดับ เมื่อกัน ความสุขความทุกข์มัน เกิด-ดับ เวลา เหนื่อยก็กำหนด เกิด-ดับๆ จนกระทั่งมั่นคงความเหนื่อยได้แล้วจะไปรวมอยู่อันหนึ่งของมันต่างหาก

นั่นมันจึงจะหมดเหนื่อย มันยังไม่ทันถึงที่ มันเพียงแต่เห็นการเกิดฯ-ดับฯ มันอยู่กับการ เกิด-ดับ เดียวฯ ยังไม่ทันวางแผนการเกิด-ดับ ถ้าหากว่าเรากำหนดความเกิดดับอยู่อย่างนี้ เรารู้จักคนที่ไปกำหนดความ เกิด-ดับ เราเห็นความ เกิด-ดับ เรียกว่าใจ เกิด-ดับ ผู้เห็นใจ เกิด-ดับ ยังมีอีกผู้หนึ่ง จนกระทั่งเห็นผู้นี้แล้ววางแผนความ เกิด-ดับ ไปอยู่อันหนึ่งของมันต่างหาก นั่นมันจึงค่อยเป็นภารนาแท้ อนึ่ง นั่นนานรู้สึกมันเหนื่อย พึงเข้าใจว่า จิตมันถอนแล้ว ใจมันไม่มีเครื่องอยู่หรือ อารมณ์จะอยู่ต่อไป จะนั่นควรทำความพอใจใน อารมณ์ที่จิตยึดอยู่นั้นให้เกิดความพอใจยินดียิ่ง ก็ เป็นเครื่องอยู่ต่อไป

๔๓) ถาม : ที่เรามองเห็นผู้นึกผู้คิดอย่างนี้ เพราะใจไปจดจ้อง ลਮหายใจ ใช่หรือเปล่าครับ

ตอบ : ใช่ เมื่อเราเข้าใจเช่นนั้นแล้ว คือว่าผู้ไปเห็นลุมหายใจเข้าออกอันนั้น คือจิตใจดจดจ้องอันเดียว สถิ เรายังคงเรื่องนั้น เราไปเห็นเรื่องนั้นอยู่ เมื่อเราคุณ เรื่องนั้นอยู่นานๆ หนักเข้าแล้วมันจะวางเอง เวลา มันวางจะมีความรู้สึกอันเดียว ผู้ที่รู้สึกกับสติมั่นรวมเข้าอยู่อันหนึ่งของมันต่างหาก มันจะปล่อยวางทั้งลุมหายใจด้วย ของพระคืนนี้อย่าไปแต่ง มันเป็นเอง แต่งไม่เป็นแน่

๔๔) ถาม : สติคืออะไร ผู้รู้ผู้คิดคืออะไร ทำอย่างไรจะสามารถมองเห็น และจะรู้ได้อย่างไรว่า ความเห็นของเรามาจากหรือผิด สดิอันนั้นคือตัวรู้ใช่หรือไม่

ตอบ : สติคือผู้ระวัง ผู้รู้คือปัญญา ผู้คิด คือจิต เราต้องฝึกที่จิตให้เกิดปัญญา จึงสามารถมองเห็น และจะรู้ว่า ความเห็นของตนมาจากหรือผิดได้ สติมิใช่ตัวรู้ ปัญญา ต่างหากคือตัวรู้

๔๕) ถาม : เวลาหัดภาวนาด้วยการอนุมานทุกลิงทุกอย่างก็อยู่ในหลัก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีแก่นสารสาระอะไรทั้งล้วน นี่เป็นเพียงอนุมาน ยังไม่ทันเห็นชัดแจ้งภายในใจ เพราะเห็นอย่างนี้ เวลาอยู่ในสภาพธรรมธาตุ บางทีก็สามารถยับยั้งความโกรธได้ คือ สำรวมใจได้หรือระลึกถึงสิ่งนี้ได้ บางทีลติไม่ทันความโกรธก็เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามระลึกถึง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เสมอ ตลอดเวลาที่อยู่ธรรมธาตุ จึงจะยับยั้งกิเลสทั้งหลายได้ ใช่ไหมครับ

ตอบ : ใช่ได้เหมือนกัน อย่างนั้นก็ได้ อย่างนั้นก็ถูกแล้ว มันหลายเรื่อง คือเราหัดที่ใจ ความโกรธมันเกิดที่ใจ เราไปจับที่ใจได้ หัดอิกอย่างหนึ่งคือ พอโกรธขึ้นมาแล้ว คิดว่า คนเราจะต้องตาก ความโกรธไม่มีประโยชน์ อะไร หลายเรื่องหลายอย่างสุดแท้แต่จะระงับได้ โดย

อุบາຍไดวິຫີໃຫນກໍເອາ รวมໆ ກັນໄວ້ຫລາຍອຍ່າງ ເວລາ
ເຮົາຈະໃຊ້ວິຫີໃດກົນນຳມາໃຊ້ໄດ້

๑๖) ຄາມ : ເວລາທັດທ່າງວານຈະທຳອຍ່າງໄຮົງຈະທຽບວ່າທຳຖຸກ
ທາງຫີ່ໄມ່ ພຣະພຸທົກເຈົ້າມີຫລັກສອນອຍ່າງໄຮທີຈະໃຫ້
ທຽບວ່າເຮົາທຳຖຸກທາງ

ຕອບ : ທີ່ຈະເຂົ້າໃຈວ່າຖຸກທາງຫີ່ໂພດນັ້ນເຮົາຈະລັງເກດໄດ້ວ່າ
ດ້າເຮົາມາພິຈາຮານນັ້ນອມມາໃນຕັ້ງອອກເຮົາ ເພື່ອຊໍາຮະ
ກາຍເພື່ອຊໍາຮະໃຈຂອງຕົນນັ້ນຈຶ່ງຖຸກທາງ ພຣະພຸທົກເຈົ້າ
ສອນໃຫ້ເຮົາຊໍາຮະກາຍ ວາຈາ ແລະ ໄຈ

๑๗) ຄາມ : ໄດ້ກວານາໂດຍກຳຫັດເຂອາອານາປານສຕິ ເວລາລົມ
ລະເອີຍດີ້ນີ້ ມັກຈະມີອາຮມົນອຍ່າງອື່ນເຂົ້າມາແທຮກອູ່
ເສມອ ຮູ້ລືກວ່າກາຮັກກຳຫັດລົມຫາຍໃຈເຂົ້າ-ອອກນີ້ບາງທີ່
ກີ່ເປັນອຸປະສົງໃນກາຮັກກຳຫັດລົມຫາຍໃຈເຂົ້າ-ອອກນີ້ບາງທີ່
ລະເອີຍດີ້ນີ້ເລຍໄມ່ອຍາກຈະກຳຫັດລົມຫາຍໃຈ ອຍາກ
ອູ່ເຊີ່ງໆ ຂະນັ້ນເວລາລົມຫາຍໃຈລະເອີຍດគຽນທີ່ຈະ
ປລ່ອຍຫີ່ອຄວາມທີ່ຈະກຳຫັດ

ຕອບ : ກຳຫັດໄມ່ຖຸກ ຄວາມຈິງນັ້ນລ້າຫກລົມມັນລະເອີຍດັ່ງ
ໄປແລ້ວ ເຮົາຕາມລົມລະເອີຍດັ່ງໄປ ທີ່ອາຮມົນອື່ນຈະມາ
ແທຮກນັ້ນໄມ່ມີ ເຮົາຈັບລົມນັ້ນໄດ້ຈົນກະຮະທັ່ງລົມມັນ
ລະເອີຍດັ່ນອົມໄປຕາມຄວາມລະເອີຍດຂອງລົມ ອາຮມົນ
ອື່ນກີ່ຈະໄມ່ມີທີ່ເຂົ້າມາແທຮກຈະກະທັ່ງມັນລະເອີຍດເຕີມ

ที่แล้วมันวางเงง วางลมอันนั้นแล้วเข้าไปอยู่ใน
อารมณ์อันหนึ่งของมันต่างหาก มีความรู้สึกเฉพาะ
ของมันต่างหาก นั้นจึงเรียกว่าละเอียด

(๔) ถ้าม : เมื่อกำหนдолมหายใจ ลมละเอียดที่สุดจนปล่อยวาง
ลมหายใจ ตอนนั้นลมหายใจมันมีหรือไม่ ถ้าเรา
อยากรจะสัมผัสมลมหายใจ เราจะสามารถสัมผัสถได้
หรือไม่

ตอบ : ในตอนนั้นเกือบจะไม่มีความรู้สึกลมปรากว ถ้าหาก
เราตั้งสติจริงๆ จะมีลมแผ่วๆ วนิดเดียว ถ้าหากสติเรา
ไม่ละเอียด ก็คล้ายกับเหมือนไม่มีในตอนนั้น ถึงแม้
จะไม่ปรากวลมแต่ลมยังระบายนตามร่างกาย ถ้าจิต
ละเอียด ลมก็จะเอียดบางท่านบางองค์ไม่ปรากว
ทางจมูกเลย แต่ว่าลมมันระบายนทางร่างกาย ตาม
ชุขบนได้อยู่

(๕) ถ้าม : เวลา garnh ลมหายใจจะละเอียดมาก
จนบางทีเห็นลมหายใจเกิดขึ้นแล้วดับไป บางทีก็มี
อารมณ์เกิดขึ้นพร้อมกับลมหายใจ เกิดขึ้นแล้วดับไป
พร้อมกับลมหายใจ อยากรจะทราบว่าอย่างนี้ถูกต้อง
หรือเปล่า

ตอบ : ถูกเหมือนกันแต่เมื่อยังไม่ทันละเอียดจนวางลม เมื่อ
ลมหายใจจะละเอียดอ่อนลงไป อารมณ์จะไร้มาแทรก

นิดเดียวมันก็ประกฎเห็นซัดขึ้นมา ถูกเหมือนกัน แต่ มันยังไม่ทันจะเอียดถึงกับวางแผน ถ้าจะเอียดเต็มที่ หายหมด ลงนี้ก็จะไม่ประกฎเลย เหตุที่วางแผนไม่ลง เพราะยังไปเข้าใจว่าอันนั้นมันเป็นของดี แต่ก็ต้องให้ทำอย่างนี้อยู่เรื่อยไป มันจะวางแผนของมันเอง วางแผนแล้วก็ไม่รู้จะไปยังอะไร มันเลียวางแผนไม่ลงตรงนั้น แหลก

๕๐) ถ้า : แล้วจะแก้ไขได้อย่างไร

ตอบ : แก้ไขอย่างนี้ พอลมจะเอียดเข้าไปแล้วอย่าไปเอามา เป็นอารมณ์ ให้ไปจับเอาจิตผู้ไปพิจารณาลงนั้น ก็จะว่างเปล่าจากอาการใดหมด จิตก็จะรวมเข้าเป็นหนึ่ง จะไม่มีอาการใดทั้งหมด

๕๑) ถ้า : หัดภาระครั้งแรกรู้สึกฟุ้งซ่านมาก หาความสงบไม่ได้ ทุกเวลานามาก หาความสนายมิได้

ตอบ : ไม่ว่าใครทั้งหมด เรื่องภาระไม่ใช่ของเป็นง่ายๆ คนที่เป็นเองเรียกว่า วานานสูงส่งเป็นที่สุด โดยมากที่อยากรู้มากก็เพราะเห็นทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้ แหลก ถ้าไม่เห็นทุกข์อย่างนี้แล้ว ต้องฝ่าฝืนอุปสรรคบากบั้นเพื่อจะให้พ้นทุกข์ คือหัดทำความสงบถ้าไม่เห็นทุกข์อย่างนี้แล้ว ไม่มีใครรู้มากก็ภาระให้พ้นจากทุกข์เลย ภาระมีกันทุกคน แม้แต่พระอย่าง

เราฯ เห็นกันอยู่นี่แหล่ะ ก็มีภาระ พระพุทธเจ้ายิ่งมีภาระยิ่งกว่านี้อีก ไม่มีครลักษณ์ที่ไม่มีภาระ ปัญหาประจำชีวิตมรรคาสเป็นอย่างหนึ่ง ของพระเป็นอีกอย่างหนึ่ง มีเท่าๆกันแหล่ะ แต่พระพุทธเจ้าหรือผู้รู้ทั้งหลายท่านทำแล้วสละทิ้งได้ไม่ซึ่งอารมณ์นั้นๆ

๕๒) ถ้าม : ตอนแรกอ่านเรื่องอนัตตาแล้วกลัวมาก เดียวหมดไม่มีอะไร และไม่เพียงแต่กลัวอย่างเดียว คิดว่าเมื่อคนอื่นเข้าใจผิดเรื่องอนัตตา ทีหลังทำอะไรก็ตามจะไม่รับผิดชอบ โดยถือว่าทำอะไรก็ตามพยายามแล้วหมดเรื่อง

ตอบ : อย่าไปเข้าใจว่าอนัตตาเป็นของไม่มี ถ้าเป็นของไม่มี ก็กลัวกันหมด อนัตตาเป็นของมีอยู่แต่อนัตตาเป็นของไม่มีสาระ คือไม่มีแก่นสาร สิ่งนั้นเป็นลักษณะต่อว่าเครื่องอาศัยชั่วครั้งชั่วคราว แต่ไม่ใช่ของจริงจัง เห็นเป็นลักษณะต่อว่าเครื่องใช้ชั่วคราว ผู้เห็นอนัตตาด้วยใจของตนแล้วจะหายจากความกลัว นี่เป็นคำพูดเฉยๆ ยังไม่ทันถึงตรงนั้นเลย กลัวก่อน

๕๓) ถ้าม : ผมหัดภรรนาจเข้าถึงความสงบได้ ใจสงบ และใจแన่แหน่อยู่ในอารมณ์อันเดียวแล้ว พิจารณาภายอาการ ๓๒ สี่ท่านาทีก็พิจารณาหมดแล้ว เพราะเคยเห็น ผม ขน ฯลฯ มาแล้ว เมื่อคิดว่าพิจารณาจบแล้ว

เลยกามตัวเองคืออะไร ถ้าไม่ไปเรื่อยๆ เกิดความรู้สึก
แปลกลึ้นมา เหมือนกับอยู่ในอีกสภาพหนึ่ง ไม่ได้อยู่
ในโลก หลังจากความรู้สึกนั้นหายไปแล้วรู้สึกเห็นอย
เลยเลิกทำความเพียรต่อไป อยากทราบว่า
ประสบการณ์ที่ได้รับนี้มีประโยชน์อะไรบ้าง

ตอบ : มันก็ดีล่ะซิ นั่นแหล่ะคุณค่ามหากาล เมื่อเรา
พิจารณาจิตเข้าถึงความสงบเบื้องต้นนั้น เรียกว่ามัน
สร้างพลังของใจให้มีพลังขึ้นจนเข้าถึงสภาพอีกอันหนึ่ง
พอเมื่อมันออกมากจากนั้นแล้วก็พิจารนามันจึงค่อยชัด
ถ้าไม่มีพลังของใจ ความสงบไม่เข้าถึงที่แล้ว
พิจารนามันก็ไม่ชัด ชัดเบื้องต้นนั้นเคยเห็นตาม
ลัญญาบ้าง และด้วยอำนาจของใจที่มันมีพลังชัดขึ้น
แต่ชัดที่สอง ผมคืออะไร ตรงนี้ซิ มันใช้ปัญญา
ละเอียดเข้าไปอีก ผมคืออะไร ทำไมจึงเรียกว่าผม
ในขณะที่เราพิจารนานั้นล่ะ คล้ายๆ กับว่าเป็นอีก
คนหนึ่ง ไปอยู่สถานที่อีกแห่งหนึ่ง มันหมายความว่า
ภูมิของใจไม่ใช่ภูมิธรรมดาเสียแล้ว ภูมิของใจมันสูง
กว่าภูมิธรรมดา มันจึงคล้ายๆ กับอีกโลกหนึ่ง เรา
ตั้งใจพิจารณาด้วยสมາธี มีใช่ตั้งใจพิจารณาธรรมดาฯ
เมื่อจิตถอนออกจากมันจึงเห็นอย ถ้ามันพิจารณาด้วย
ตนเองแล้วจะไม่เห็นอย

“การภาวนาคือการอบรมใจให้พัก ไม่ให้คิดส่งออก
ไปภายนอก คือหัดทำความสงบดังที่ได้อธิบายมาแล้ว
ให้มีอาการเร็วที่สุดมากที่เราจะจับได้ มันวิ่งไปหน้า
ไปหลังจับไม่ทัน จะบังคับ遏ยามันเป็นการลำบาก
 เพราะฉะนั้นเราจึงหาจุดเด็ดหนึ่งให้ใจไปพัก เช่น
จะภาวนานพุทธ ก็ให้ใจไปกำหนดอยู่ที่พุทธ หรือ
เราจะพิจารณาลามหายใจ เข้า-ออก ก็ให้ไปรู้สึกอยู่
ที่ปลายจมูกลมหายใจ เข้า-ออก เอาสติไปคุณจิตให้
อยู่ตรงนั้น เวลามันอยู่หรือไม่อยู่ก็ให้รู้ มันหนีไปก็
ดึงมันคืนมา ให้มันอยู่ในจุดเดียว เราต้องหัดอย่างนี้
เมื่อเราหัดนานๆ หนักเข้ามันจะค่อยอ่อน ค่อยชั่ลง
คือไม่ว่าเร็ว ช้า เข้าจนกระทั้งเห็นจิตชัดอยู่ในที่เดียว
แม้แต่จุดที่เราภาวนามีความรู้สึกอยู่ เช่นลมหายใจ
มันจะหายวับไปแล้วไปสงบเป็นอันหนึ่งของมันต่าง
หาก ลักษณะอย่างนี้เรียกว่าถึงธรรม ถึงแม้ครจะ
นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์
ก็ตาม ถ้าหากถึงจุดนั้นเรียกว่าถึงพระเจ้าด้วยกัน
ทั้งนั้น เข้าถึงกันหมดทุกศาสนา ผู้จะรู้จักหลักของ
ศาสนาให้มาหัดตรงนั้นเสียก่อนจะถึงจะรู้สึกด้วย
ตนเอง”

๑๔๖

﴿ ฝึกหัดสมาร์ตด้วยบริกรรมพุทธิ์ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๔๗

ภาคผนวก

๑๔๙

﴿ ฝึกหัดสมาร์ตโดยบริกรรมพุทธิ์ และ ปุจฉา วิสัชนา อธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๔๕

ประวัติโดยสั้นเขป

บํอท

วัดอาจาโรรังสี

วัดอาจาโรรังสี ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๙ หมู่ ๔ บ้านคำช่า ตำบลໄร่ อำเภอพรพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยได้รับอนุญาตจาก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามหนังสืออนุญาตให้ใช้ ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๓๑) ที่ ๓/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ จำนวน เนื้อที่ ๑๙ ไร่ ๒ งาน ๑ ตารางวา และยังมีการรัตถก้อนเป็น ศาสนสถานสร้างอยู่ในที่ดินสาธารณูปโภค (ป่าช้า) บ้านคำช่า เนื้อที่ประมาณ ๔๔ ไร่ ๖๔ ตารางวา

วัดอาจาโรรังสีเริ่มสร้างเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยราษฎร บ้านคำช่า และหมู่บ้านใกล้เคียง ได้นิมนต์พระอาจารย์ทรงวุฒิ ธรรมวิโร มากับปฏิบัติธรรมและนำพารชท์หาพุทธศาสนา ก่อสร้างเสนาสนะ พร้อมอบรมธรรมปฏิบัติ ในที่ดินสาธารณูปโภค (ป่าช้า) บ้าน คำช่า เป็นปฐมบท ต่อมาจึงได้ดำเนินการติดต่อกับทางราชการเพื่อ ขออนุญาตสร้างวัด ตั้งวัด ตามกฎหมายและพระธรรมวินัย ในที่ดิน

๑๕๐

 ฝึกหัดสมาคมโดยบริกรรมพุทธิ์ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๙

ส.ป.ก. ๔-๓๑ ดังกล่าวเบื้องต้น จนกระทั่งได้รับอนุญาตให้สร้างวัด
จากการศาสนามีวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ และได้
รับอนุญาตให้ตั้งวัดเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

นามวัด “อาจาโรรังสี” ได้รับประทานจากสมเด็จพระภูมิ
ลังവර สมเด็จพระลังพราหม ลกนิมطاลังปะรินายก เมื่อวันที่ ๒๓
มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐

พระอธิการทรงวุฒิ อธมมaware ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส
รูปแรก ตามหนังสือตราตั้งเลขที่ ๔ / ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๔๔

เล่นสนับสนุนและควรรักษาที่เป็นหลักฐานที่สร้างใน ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด คือ

๑. อุโบสถ คอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๑๖
เมตร (รวมลานโดยรอบพร้อมกำแพงแก้ว กว้าง ๓๖
เมตร ยาว ๓๖ เมตร)
๒. ศาลาทรงไทย ริมสระน้ำ หน้าอุโบสถ
คอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๓ เมตร ยาว ๖ เมตร
จำนวน ๒ หลัง
๓. ภูมิศาสตร กว้าง ๕ เมตร ยาว ๖ เมตร จำนวน ๑ หลัง
๔. กำแพงวัด คอนกรีต ก่ออิฐ ความยาว ๔๕๐ เมตร

๕. **ຫ້ອງສຸຂາ** ຈຳນວນ ๔ ຫ້ອງ

๖. **ອາຄາຣັບຮອງ (ນິຮມວັງລື)** ດອນກວິຕເສຣິມເໜັກ ສອງໜັ້ນ

ກວ້າງ ๖ ເມຕຣ ຍາວ ๑໬ ເມຕຣ

๗. **ດັ່ງນໍ້າປະປາ** ທຽງແຊມເປັນ ດວາມຈຸ ແລ້ວ,০০০ ລິຕຣ
ຈຳນວນ ๒ ດັ່ງ

๘. **ດັ່ງເກີບນໍ້າພັນ** ດອນກວິຕເສຣິມເໜັກ ເສັ້ນຜ່າສູນຢັກລາງ ๒
ເມຕຣ ສູງ ๓ ເມຕຣ ຈຳນວນ ๙ ດັ່ງ

**ເລັນາສະນະແລະຄາວຮວັດຖຸທີ່ສ່າງໃນທີ່ດີນສາຮາຮນ
ປະໂຍບນຶ່ນບໍານຄຳຂ່າ ດືອ**

๑. **ອາຄາຣີພິທີກັນທົ່ວອຸນສຣົນຄຣບຣອນ** ๑๐๐ ປີ ພລວງນູ່

ເທສົກ ເທສັງລື ເປັນອາຄາຣດອນກວິຕ ເສຣິມເໜັກ ທຽງ
ໄທຍ ສອງໜັ້ນ ກວ້າງ ១០.៥០ ເມຕຣຍາວ ແລ້ວ ៥០ ເມຕຣ

໢. **ກຸງືສິງໝໍຄ້າວຣ** ຈຳນວນ ១៤ ພລັງ

໣. **ຄາລາກາຣເປີຍລູ** ດອນກວິຕເສຣິມເໜັກ ກວ້າງ ៥໧ ເມຕຣ
ຍາວ ៣០ ເມຕຣ

៥. **ອາຄາຣັບຮອງ** ຄຣຶງຕຶກ ຄຣຶງໄມ້ ៥ ຊັ້ນ ກວ້າງ ១៣ ເມຕຣ
ຍາວ ១៥ ເມຕຣ

ໆ. **ຫອສວດມນົດແລະຫ້ອງສມຸດ** ດອນກວິຕເສຣິມເໜັກ ສອງໜັ້ນ
ກວ້າງ ១໬ ເມຕຣ ຍາວ ១៥ ເມຕຣ

໇. **ຫອຮະພັງ** ອາຄາຣດອນກວິຕເສຣິມເໜັກ ກວ້າງ ៥.៥០ ເມຕຣ
ຍາວ ៥.៥០ ເມຕຣ ສູງ ៥.០ ເມຕຣ

๑๕๒

 ฝึกหัดสมาคมฯโดยบริกรรมพุทธิ์ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๙

๗. **ศาลาครัวชาคำริ** อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย กว้าง ๔ เมตร ยาว ๘ เมตร
๘. **ศาลาชนะมาการ** อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย กว้าง ๕.๔ เมตร ยาว ๑๐.๒๒ เมตร
๙. **วิหารพระบานง** อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย กว้าง ๓.๔๓ เมตร ยาว ๕.๗๕ เมตร
๑๐. อาคาร **ภัณฑาคาร** พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๖.๔๐ เมตร ยาว ๑๖.๐๐ เมตร
๑๑. อาคาร **ลินอลิก เหลือธรรม** พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก ส่องชั้น กว้าง ๕.๒๗ เมตร ยาว ๑๗.๗ เมตร
๑๒. **ศาลาทรงไทย ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙** เป็นอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๕.๐๐ เมตร
๑๓. **บาปนสถาน** (เมรุและศาลาบำเพ็ญกุศล) อาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก
๑๔. **ห้องสุขา** อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน ๓ ชุด มี ๔ ห้อง ๔ ห้อง และสุขาสามัคคี ๒ ห้อง ให้ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าว เพื่อประกอบศาสนกิจทาง

พระนีโกรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๕๓

**พระพุทธศาสนา ตามทันตีสือที่ มท. ๐๕๐.๓ / ๑๗๕๗๙ ลงวันที่
๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ และใบอนุญาตตามความในมาตรา ๙
แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เลขที่ ๑ / ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๔๙**

เจ้าอาวาสวัดอชาโกรังสี ได้ดำเนินการขอรับพระราชทาน
วิสุทธิ์ความสีมา เมื่อปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ก็ได้รับการแนะนำ
สนับสนุนและช่วยเหลืออย่างดีจากสำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดสกลนคร จนกระทั่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
พระราชทานเขตวิสุทธิ์ความสีมาแก่วัดอชาโกรังสี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป
เล่ม ๑๗๓ ตอนที่ ๗ ง. วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๙ และได้
ทำการปักหมาดเขตวิสุทธิ์ความสีมาในวันจันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๔๙ (ตรงกับวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๓ ปีระกา) โดยมีนายอำนวย
พวงลำลี นายอำเภอพร摊านิคม เป็นประธานฝ่ายฆราวาส และ
ท่านเจ้าคุณพระพิศาลศาสนกิจ* เจ้าคณะจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุต)
เป็นประธานฝ่ายสงฆ์

หมายเหตุ *ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชนูนี เมื่อวันที่
๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙

๑๕๔

 ฝึกหัดสมาคมโดยบริกรรมพุทธ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๙

ได้ทำการผูกพัทธสีมา ฝังลูกนิมิต ฉลองอุโบสถ เมื่อวันที่ ๒๖ – ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ (โดยทำการสาดตอนติดจีวรวิปปวาล - ตอนสมานลังวาสสีมา ในวันที่ ๒๖ เมษายน ทำพิธีผูกพัทธสีมาในวันที่ ๒๙ เมษายน) พิธีการดังกล่าวมีท่านเจ้าคุณพระเทพญาณกวีเจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ นายปรีชา กมลบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เป็นประธานฝ่ายฆราวาส

กระทรงสาหารณสูชพิจารณาให้วัดอาจาโรรังสีเป็น วัดส่องสว่างสุขภาพ ตามประกาศนียบัตร ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๑ ที่ประชุมมีมติอนุมัติให้ วัดอาจาโรรังสี เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสกลนคร (ธรรมยุต) แห่งที่ ๒

(พระอธิการทรงวุฒิ ธรรมวโร)
เจ้าอาวาสวัดอาจาโรรังสี

๒๕ เมษายน ๒๕๔๒

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๕๕

**ประกาศเรื่อง การบำเพ็ญกุศลวันเทสรังสีรำลึก
เททองหล่อพระประธานคาลาการเบรียญ ๙ รอบนักษัตร
(๑๐๔ ปี) หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
“พระพุทธสัมฤทธิ์พิชิตมาร”**

ไถ่ชีวิตกระเบื้อง - โโคให้รอดพ้นจากความตายเฉพาะหน้า
ณ วัดອາຈາໂຮງສີ บ້ານຄຳຂ່າ ຕ.ໄຮ່ ອ.ພຣະນານິຄມ ຈ.ສກລນຄຣ
ວັນເສດຖະກິບ - ອາທິດຍີທີ່ ១-២ ພຸດຍການມ ພ.ສ. ២៥៥៣
(ចຽງກັບວັນແຮມ ៣-៤ ຄໍາ ເດືອນ ៦ ປີ້າລ)

ໃນປີພຸດທະກິບຮາຊ ២៥៥៣ ຄະນະກຣມກາຣໄດ້ພຣັມໃຈກັນ
ກຳຫັດເຂວັນທີ ២ ພຸດຍການມ ພ.ສ. ២៥៥៣ ຈັດງານບຳເພື່ອກຸສລ
ວັນທີ ៩ ພຸດຍການມ ພ.ສ. ២៥៥៣ ທີ່ ລົງທະບຽນ ສະຫຼຸບ
ວັນເທສຣັງສີຮຳລຶກ ເພື່ອແສດງກົດໜູນກຸງຕເວທິຕາຖິງພຣະເທິງພຣະຄຸນ ຮລວງ
ປູ້ເທສກ ເທສຣັງສີ (ພຣະຣາຊນິໂຮງສີຄົມກົມກົມປູ້ວິຫຼຸງ) ແລະຕາມ

๑๕๖

﴿ ฝึกหัดสมาคมโดยบริกรรมพุทธิ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทศก์ชุดที่ ๙

ที่คณะกรรมการร่วมด้วยครัวทณาภารติโอมพร้อมใจกันวางแผนศิลาฤกษ์
 ยกเสาเอก ศาลาการเปรียญอนุสรณ์ ๕ รอบนักษัตร (๑๐๔ ปี) หลวง
 ปู่ເທສິ້ງ ເທສັງລື ເນື່ອວັນທີ ๒๕ ເມພາຍນ ๒๕๕๗ ນັ້ນ ບັດນີ້ການ
 ก່ອສ້າງໃກລ້າແລ້ວເສົ້ຈສມຄວຣ່ທ່ຈະຈັດໃໝ່ການເຖອງຫລ່ອພະ
 ປະການປະຈຳສາລານີ້ໄດ້ຕກລົງທ່ຈະຈັດສ້າງພະພຸຫຮຽບປາງມາຮັບຮັງ
 ພຸຫົມຄືລົບປີເຊີຍແສນ ລົງທ໶ນ ມະນຸດຕັກກວ່າງ ๖๘ ນີ້ ຜົ່ງໄດ້ຕັ້ນແບນມາ
 ຈາກ “ຫລວພ່ອສັນຖົມ” (ປະປະການປະຈຳວັດວອມຄຸຕສີທຫາຮາມ
 ອັນເປັນທີ່ພື້ນທີ່ຮະລຶກແລະຄູນຍົມຈິຕໃຈຂອງໜ້າຕຳບລອມຄຸຕ ອ.ຜັກໄທ
 ຈ.ພະນະຄະຄົມຄົມຍູ້ອາຍ ມາເປັນເວລານານກວ່າ ๑๕๐ ປີ) ແລະໄດ້ຄວາຍ
 ພະນາມພະປະການອັນດີວ່າ “ພະພຸຫຮັບສັນຖົມທີ່ພື້ນທີ່”

ຈຶ່ງກຳຫັດໃໝ່ພື້ນທີ່ເຖອງຫລ່ອພະປະການ “ພະພຸຫຮັບ
 ສັນຖົມທີ່ພື້ນທີ່” ພົມກັບການຈັດງານບຳເພື່ອຄຸລວັນເທສັງລືຮໍາລຶກ
 ແລະ ພື້ນທີ່ໄດ້ຊີວິຕກະບູນ-ໂຄ ໃຫ້ຮອດພັນຈາກຄວາມຕາຍເນັພາະໜ້າ
 ໃນວັນອາທິຕິຍ໌ທີ່ ๒ ພຸດັກພຸດ ພ.ສ. ๒๕๕๗ ຕາມກຳຫັດການທີ່ແນບ
 ມາພັ້ນນີ້

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

(๔๓)

จึงขอแจ้งข่าวการกุศลตั้งกล่าวมายังพุทธศาสนาในทั่ง
หลายทราบเพื่อตั้งกัลยาณมิตรอนุโมทนาโดยพร้อมเพรียงกัน
อนึ่ง ท่านที่มีครรภะจะร่วมได้ชีวิตกระเบื้อง-โโค ฯ โปรดติดต่อ^๑
ได้ที่คณะกรรมการ หรือที่ พระอธิการทรงวุฒิ ห่มมาโร เจ้าอาวาส
วัดอาจาโรรังสี ภายในวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ด้วย เพื่อ^๒
คณะกรรมการจัดให้มีเวลาดำเนินการให้เรียบร้อยตามระเบียบขั้นตอน
สมกุศลศรัทธาของท่านทุกประการ

ประกาศมา ณ วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

(นพ.ไพรожน์ นิงสานห์)
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
สาธารณสุข ประธานฝ่าย/xml/รา瓦ล

(พระราชภานุมุนี)
ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัด
สกลนคร (ธ.) ประธานฝ่ายสงฆ์

(นายอนันต์ลักษณ์ ชาਮາตย์)
ผู้ดูแลพระตำแหน่งกุฎพานราชนิเวศน์
ประธานที่ปรึกษา

(นายสติทัย พงษ์ไพรожน์)
ประธานกรรมการบริหาร
วัดอาจาโรรังสี

วัดอาจาโรรังสี โทร. (๐๔๙)๕๔๑-๐๔๗, ๐๔-๑๔๗๑-๑๗๔

๑๕๙

ມີ ຜິກທັດສາອີໂດຍບວກຮມພຸຖືໂຮ ແລະ ປຸຈາ ວິສັ້ນາ ອຽມເທສົກ່ຽດທີ່ ៨

ກຳຫົດການນຳເປົ້າເພື່ອກຸລວັນເທສົງສື່ຈຳລຶກ
ເທກອງຫລ່ອພະປະຫານ “ພຣະພຸຖືສັມຄູທີ່ພິຊີຕມາຮ”
ໄກ່ຊື່ວິຕກະບົວ-ໂຄໃຫ້ຮອດພັນຈາກຄວາມຕາຍແຂພະໜ້າ
ณ ວັດອາຈາໂຮຮັງສີ ບ້ານຄຳຂ່າ ຕ.ໄຮ ອ.ພຣະນານິຄມ ຈ.ສກລຸນຄຣ
ວັນເສົາ-ອາທິດຍ໌ ທີ່ ១-២ ພຸດຍການພ.ສ. ២៥៥៣
(ຕຽບກັບວັນແຮມ ៣-៤ ຄໍາ ເດືອນ ៦ ປີ້າລ)

ກຳຫົດການ

ວັນເສົາ-ອີ່ມ ១ ພຸດຍການພ.ສ. ២៥៥៣ (ແຮມ ៣ ຄໍາ ເດືອນ ៦ ປີ້າລ)

ເວລາ ០៩.៣០ ນ.	ຄວາຍກັດຕາຫາຮ
ເວລາ ០៩.៦០ ນ.	ຮັບສົມຄຣແລະປະກອບພິທີບັວຊີພຣາທມນີ້
ເວລາ ១៤.០០ ນ.	ຟັງພຣະນຸມເທສົນາ ອບຮມກວານາ
ເວລາ ១៤.៣០ ນ.	- ສວດມນຕີ ທຳວັດເຢັນ - ຝັງພຣະນຸມເທສົນາ ອບຮມກວານາ

พระนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาจารย์

๑๕๕

วันอาทิตย์ ที่ ๒ พฤหัสภาคค พ.ศ. ๒๕๕๗ (แรม ๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีขาล)

เวลา ๐๔.๐๐ น.	ฟังพระธรรมเทศนา อบรมภาวนา
เวลา ๐๕.๐๐ น.	สวัตมන์ ทำวัตรเช้า
เวลา ๐๗.๑๗ น.	พระเกรานุถะระเจวิญพระพุทธมณฑ์
เวลา ๐๗.๔๙ น.	รับบิณฑบาต - ถวายภัตตาหาร - ถวายผ้าป่าสามัคคี
เวลา ๐๙.๓๐ น.	พิธีถวายน้ำสรงพระมหาเถระ (หลวงปู่ท่านเจ้าคุณพระจันโทปมาจารย์ หลวงปู่ท่านเจ้าคุณพระราชนาถมุนี หลวงปู่เคน เขมาสโຍ หลวงปู่ บุญมา คัมภีรปัญโญ)
เวลา ๑๐.๓๘ น.	พิธีเททองหล่อพระประธาน “พระพุทธสัมถีย์พิชิตมาร”
เวลา ๑๑.๓๐ น.	พิธีถือชีวิตกระเบื้อง-โโคให้รอดพ้นจากความตายเฉพาะหน้า
เวลา ๑๒.๐๐ น.	ซีพราหมณ์ลัลกิกขา - เสร็จพิธี-

๑๖๐

แบบฟิกหัดสมาชิโดยบริกรรมพุทธิ์ และ ปุจฉา วิสัชนา ธรรมเทสก์ชุดที่ ๕

○ คำพิพากษา
(อุทธรณ์)

(ต. ๒๒)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๖๕๙/๒๕๔๘
คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๓๗๐/๒๕๔๙

ในพระปรมາṇกไರยพระมหาภัตtri

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๓๐ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

นายพีระ เรืองสวัสดิ์ ที่ ๑
นายตาม พลศักดิ์ขawa ที่ ๒
นายสัมฤทธิ์ กวนดา ที่ ๓
นายสูนไอย์ อินค่าน้อย ที่ ๔
นายสีจันทร์ โสภพ ที่ ๕
นายสุวัฒน์ นพรัตน์ ที่ ๖
นายวิจิตร วงศ์พรหม ที่ ๗
นายคำบ่อ คำพิฐุล ที่ ๘

ผู้ฟ้องคดี

ระหว่าง วัดอาชาโโรงังสี โดยพระกรงวุฒิ ชุมมาโร เจ้าอาวาสวัด

ผู้ร้องสอง

องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ ที่ ๑
นายอ่ำເກອພຣະນິຄມ ที่ ๒

ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพากเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่
ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ (อุทธรณ์คำพิพากษา)

ผู้ร้องสองยื่น...

๑๕๒

ผู้ร้องสอดยื่นอุทธรณ์ค้ำพิพากษา ในคดีหมายเลขคดีที่ ๑๙๔/๒๕๔๖
หมายเลขแดงที่ ๑๐๔/๒๕๔๗ ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองขอนแก่น)

สรุป ค่าตัดสินของศาลปกครองสูงสุด

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีนี้มูลเหตุแห่งการฟ้องคดี เกิดจากการที่ผู้ฟ้องคดีทั้งแบดเดินว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจะเลี้ยงต่อหน้าที่ในการดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่า ปล่อยให้ผู้ร้องสอดเข้าไปบุกรุกถือสร้าง อาคารสิ่งปลูกสร้างในที่สาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ฟ้องคดีทั้งแบด มีคำขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองของปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ โดยรับรองการบุกรุกที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่า และขับไล่ผู้ร้องสอดออกจากที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่า คดีจึงเป็นคดีพิพากษาตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยคดีนี้ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองของปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติเพื่อกีดกันสภาพเดิมแก่ที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่า ผู้ร้องสอดยื่นคำขอให้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีใหม่โดยอ้างว่าผู้ร้องสอดมิได้บุกรุกที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่าโดยผลการ แต่เกิดจากความต้องการของราชภรษหมู่บ้านค้ำข่า และขณะนี้ผู้ร้องสอดได้ยื่นคำขออนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่าต่อเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายแล้ว ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า การเข้ามาครอบครอง ใช้สอยประโยชน์ในที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่าของผู้ร้องสอดไม่ได้เป็นไปตามกฎหมาย แม้ผู้ร้องสอดได้ยื่นคำขอใช้ที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่าแล้ว ไม่ว่าจะทราบมาก่อนไทยจะมีคำสั่งอย่างไร ก็เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายหลังคำพิพากษา ของศาลปกครองชั้นต้น และมิได้มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะทำให้เปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญของค้ำพิพากษา จึงพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองของปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติเพื่อกีดกันสภาพเดิมแก่ที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่า ตามคำบังคับของศาลในคดีเดิม ยกคำฟ้องที่ขอให้พิจารณาพิพากษาคดีใหม่ ผู้ร้องสอด จึงอุทธรณ์ค้ำพิพากษาดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด ต่อมา คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณา ของศาลปกครองสูงสุดปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครได้ออกใบอนุญาต ตามความในมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ ๑/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๙

/อนุญาตให้...

๑๖

อนุญาตให้ผู้ร้องสองสองประกอบกิจการในที่ดินของรัฐเป็นที่ดังคลาและอาคารเพื่อประกอบศาสนกิจทางพุทธศาสนาในที่ดินสาธารณะโดยชนบ้านค้ำข่า เนื่องที่ประมาณ ๔๔ ไร่ ๖๔ ตารางวา มีกำหนดเวลา ๕ ปี สิ้นสุดการอนุญาตในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าว เป็นปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังนั้น ผู้ร้องสองสองในฐานะผู้อุทธรณ์ จึงยกปัญหานี้ขึ้นกล่าวในชั้นอนุชรณ์ได้ ตามข้อ ๑๐๑ วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ดุลการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาดีปกรอง พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเมื่อพิจารณา จากข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาดีปกรอง พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งขาดดีปกรองเสร็จเด็ดขาดแล้ว ถูกระหนหรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสีย หรืออาจถูกกระทบจากผลแห่งคดีนั้นอาจมีคำขอให้ศาลปกครองพิจารณาพิพากษารื้อหรือ มีคำสั่งซึ่งขาดดีปกรองนั้นใหม่ได้ในกรณี ดังต่อไปนี้ (๑) ศาลปกครองพังข้อเท็จจริง ผิดพลาดหรือมีพยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นที่ยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ (๒)... (๓)... (๔) คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ทำให้ชื่นโดยอาศัยข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายใด และต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น และ ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติว่า ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่ และการป่าไม้ ที่ดินของรัฐนั้น ถ้ามิได้มีสิทธิครอบครอง หรือมิได้รับอนุญาตจากหนังงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด (๑) เข้าไปยึดตือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการกันสร้าง หรือเผาป่า (๒)... (๓)... มาตรา ๙ ทวิ บัญญัติว่า ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๙ ต้องเสียค่าตอบแทนเป็นรายปีให้แก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ตามวิธีการและอัตรารที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติจังหวัด แต่ต้องไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ จากบทบัญญัติ ดังกล่าวเห็นได้ว่า เนื่องไข่ต่างๆ ที่กำหนดในมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาดีปกรอง พ.ศ. ๒๕๕๓ มิได้เป็นเพียงหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบหรือไม่รับคำขอให้พิจารณาดีปกรองเท่านั้น ศาลสามารถนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาพิจารณาในเนื้อหาของคำขอเพื่อที่จะอ้างเป็นเหตุในการยกคำขอหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาเดิมได้ เมื่อคดีนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ป้าช้าบ้านค้ำข่า เป็นพี่ดันที่ร่ายฎร หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๑๕ ตำบลไทร อำเภอพรพรรณนิคม จังหวัดสกลนคร ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการผังหรือเผาพประภูมานั้นสืบสานต่อไป ดังนั้น จึงขออนุญาตให้ยกคำสั่งของรัฐเป็นที่ดังกล่าว เนื่องจากเป็นการผูกขาดทรัพยากรด้วยกฎหมาย จึงขออนุญาตให้ยกคำสั่งของรัฐเป็นที่ดังกล่าว

/ป้าช้าบ้านค้ำข่า...

๑๗

ป้าช้าบ้านค้าข้าจึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเทกทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามมาตรา ๑๓๐๙ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจะต้องดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันให้ผู้ได้มีส่วนได้เสียไปครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าวรัฐได้มอบให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเป็นผู้ดำเนินการแทนในการคุ้มครองรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเทกพลเมืองใช้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อสงวนรักษาไว้ให้ประชาชนได้ใช้อย่างร่วมกัน แต่ขณะเดียวกันรัฐก็มีอำนาจในการจัดการสาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจหรือสังคม กล่าวคือ การที่รัฐจะให้เอกชนเข้าครอบครองหรือทำประโยชน์ในที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ก็เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ แต่ต้องได้มีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยเฉพาะและได้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว และต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่พลเมืองเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันจนเกินความจำเป็น หรือหากจะมีการกระทบกระเทือนต่อการใช้สามาปันกิจที่ต้องให้ได้รับประโยชน์ที่เกื้อกูลสอดคล้องกัน เมื่อที่ดินสาธารณะประโยชน์ป้าช้าบ้านค้าข้ามเนื้อที่ทั้งหมด ๖๒ ไร่ ๙๙/๐๐ ตารางวา ผู้ร้องสองได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์เนื้อที่ประมาณ ๔๕ ไร่ ๖๔ ตารางวา จึงมีพื้นที่ที่เหลืออีก ๑๘ ไร่ ๓๒/๐๐ ตารางวา ในการให้ราชภูมิในบริเวณดังกล่าวที่ประสงค์จะครอบพื้นที่ดังกล่าว เพศพศามประเพณีดังเดิมไว้ให้ประโยชน์ได้ อีกทั้งผู้ร้องสองก็ได้สร้างเมรุเพศไว้เพื่อทำพิธีการฌาปนกิจศพให้ราษฎรในบริเวณดังกล่าวได้ใช้โดยไม่มีเสียค่าตอบแทน กรณีจึงเห็นได้ว่า เมื่อผู้ร้องสองได้รับอนุญาตให้เข้าไปประกอบกิจการในที่ดินสาธารณะประโยชน์ป้าช้าบ้านค้าข้าตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินประกอบจะเป็นภาระท่วงหัวใจให้ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ อำนาจหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงคงมีเพียงตรวจสอบการใช้พื้นที่ของผู้ร้องสองไม่ให้มีการฝ่าฝืนหรือใช้พื้นที่โดยผิดตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาตไว้ ทั้งนี้ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสกัดครได้มอบหมายหรือตามที่กฎหมายกำหนดให้นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่อาจใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อคืนสภาพเดิมแก่พื้นที่สาธารณะประโยชน์ป้าช้าบ้านค้าข้าในที่ดินส่วนที่พิพากษากล่าวกรณีจึงมีพยานหลักฐานใหม่อันทำให้ข้อเท็จจริงที่พึงเป็นบุตแล้วเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญเป็นเหตุให้ไม่อาจถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองลงเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติซึ่งหากศาลจะมีคำบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองปฏิบัติหน้าที่โดยการขับไล่ผู้ร้องสองและคืนสภาพเดิมแก่ที่ดินสาธารณะประโยชน์ป้าช้าบ้านค้าข้า ทั้งที่ข้อเท็จจริงได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วว่า

/ผู้ร้องสอง...

๑๖๔

ມີ ຜິກທັດສາອີໂດຍບົກຮມພຸຖືໂ ແລະ ປຸຈາ ວິສັ້ນາ ອຣມເທສກ່ຽດທີ່ ۸

๑๙

ຜູ້ຮ່ວງສອດໄດ້ຮັບອໍານຸຍາດຕາມກິຫານາຍແລ້ວ ແລະຜູ້ຖືກຝອງຄົດທັງສອງໄມ້ມີອໍານາຈີໃນການປົງປັດທັນທີ່
ດັ່ງກ່າວແລ້ວ ກີ່ເປັນການທີ່ໄມ້ສອດລ້ອງກັນຂອງເກົ່າຈິງ ຂ້ອງກິຫານາຍ ແລະໄມ້ສມເຫຼຸມສມພລອຍ່າງຍິ່ງ
ດ້ວຍເຫຼຸດັ່ງກ່າວ ການທີ່ສາລັບກ່ຽວຂ້ອງຊັ້ນຕັ້ນພິພາກເຊາໄຫ້ຜູ້ຖືກຝອງຄົດທັງສອງປົງປັດທັນທີ່
ດາມທີ່ກິຫານາຍກຳນົດໃຫ້ຕ້ອງປົງປັດເພື່ອຄືນສພາກເດີມແກ່ທີ່ດິນສາຫັກປະໂຍ້ນປໍາຂ້າບ້ານຄໍາຂ່າ
ແລະໄໝຍກຄໍາຝອງທີ່ຂອງໄຫ້ພິຈາຕະພິພາກເຊາຄົດໃໝ່ ນັ້ນ ສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດໄມ້ເຫັນພ້ອງດ້ວຍ

ພິພາກເຊາກັບຄຳພິພາກເຊາຂອງສາລັບກ່ຽວຂ້ອງຊັ້ນຕັ້ນ ເປັນຍົກຝອງ

ນາຍວຽກຍິ່ງ ກັ້ງສະຕິເທິ່ມ
ດຸລາກາຮ່າສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ

ດຸລາກາເຈົ້າຂອງສ່ານວນ

ນາຍທ້າວຸພີ ວິທີທວຽຍຖຸ
ດຸລາກາຮ່າທັງໝາດສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ

ນາຍວິຫັນ ຂຶ່ນໜຸ້ມພູນຖ
ດຸລາກາຮ່າສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ

ນາຍວິຫັນ ວິຫຼຸມ
ດຸລາກາຮ່າສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ

ນາຍນິພົລ ເຮັງເຈົ້ມຍູ
ດຸລາກາຮ່າສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ

ຕົ້ນນາງກອດ້ອງ^{ຕົ້ນນາງກອດ້ອງ}
ທ່ານວິຫຼຸມ
(ທ່ານວິຫຼຸມແຕ່ດ້ວຍກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ)
ເຈົ້າທັງໝາດສາລັບກ່ຽວຂ້ອງສູງສຸດ

ນິພົລ

ດຸລາກາຮ່າແດລງຄົດ : ນາຍປະວິດ ບຸນຍເທິ່ມ

รายงานคณะศรัทธา
จัดพิมพ์หนังสืออธรรมเทศก์ ชุดที่ ๙

ที่	รายการ	จำนวนเงิน(บาท)
๑.	พระชินรักษ์ ชุติชาโต	๑,๐๐๐.๐๐
๒.	คุณสุรัชณี ครีมโนธรรມ	๒๐,๐๐๐.๐๐
๓.	บริษัท กรีนแคร์ จำกัด	๑๐,๐๐๐.๐๐
๔.	ดร. วีรวัฒน์ - รศ. ยุพา กาญจนดุล	๑๐,๐๐๐.๐๐
๕.	คุณสุชาดา แกลโกศล	๑๐,๐๐๐.๐๐
๖.	คุณมนัสชัย-คุณพูนสุข- คุณจุฑามาศ อภารណ์พัฒนา	๖,๐๐๐.๐๐
๗.	คุณจินดา หงษ์ขาว	๕,๐๐๐.๐๐
๘.	คุณไพรожน์ - คุณรัตนา เอื้อเสริมพงศ์	๕,๐๐๐.๐๐
๙.	คุณสุนี หงษ์ขาว	๒,๐๐๐.๐๐
๑๐.	คุณบุญเกียรติ ศิริธรรมรักษ์	๒,๐๐๐.๐๐
๑๑.	คุณพิมพารณ์ เปี้ยมปีมเศษ	๒,๐๐๐.๐๐
๑๒.	คุณสมปอง - คุณสุทัศน์ เฉตระการ	๒,๐๐๐.๐๐
๑๓.	คุณวันทนิยา วิชาคม	๑,๐๐๐.๐๐
๑๔.	คุณอัมพร เชี่ยงฉินและครอบครัว	๑,๐๐๐.๐๐
๑๕.	คุณศิริวรรณ เชี่ยงฉิน	๑,๐๐๐.๐๐
๑๖.	คุณอมลาวรรณ ลิ้มเจริญมรรค ยอดยกไป	๑,๐๐๐.๐๐
		๗๙,๐๐๐

ທີ່	รายการ	จำนวนเงิน(บาท)
៣៧.	ยอดยกมา	៣/៩,០០០.០០
៣៨.	គຸណວັນຍົງຫຣນີ ວິມລອອື່ໂຈນີ	៦,០០០.០០
៣៩.	គຸណລາວອັນ - ດຣ. ຈົຮຍາ ມະນີໂຈຕີ	៦,០០០.០០
៤០.	គຸណບຸນູຫຼາງ- ຂຸນມາລີ ອາຊາມັກຄລ	៦,០០០.០០
៤១.	គຸນນັນທີ່ ນວມງຄລສວາຫ	៦,០០០.០០
៤២.	គຸນວິໄລພຣ ພັນວິສີ່ມັກກຣ	៦,០០០.០០
៤៣.	គຸນຫ້າຍຄ-គຸນຮູ່ກມລ ທັງໝ່ຂຈຣ ແລະຄຣອບຄວ້າ	៦,០០០.០០
៤៤.	គຸນຈຳເນີຍຣ ທັງໝ່ຂຈຣ	៦,០០០.០០
៤៥.	គຸນວຸດຕາ ເວລົກລົກ	៦,០០០.០០
៤៥.	គຸນກາງູຈນາ ດອກລຳໄຍ	៦,០០០.០០
៤៦.	គຸນເຮືອງພຈນີ - ຂຸນລັດຕາ ປົງປານານທີ່ ແລະຄຣອບຄວ້າ	៦,០០០.០០
៤៧.	គຸນວັນໃໝ່ຈາ - ຂຸນວິຮາເທພ - គຸນເກຣີຢູງຄັກດີໍ ກມລມາຕຍາກຸລ	៦,០០០.០០
៤៨.	គຸນປະຈິນຕາ - ຂຸນໄພສາລ ອີສະ ແລະຄຣອບຄວ້າ	៥០០.០០
៤៩.	គຸນລະອອ ເງິນທອງ	៥០០.០០
៥០.	គຸນໜ້າຍຸທົມ ກັຕຕິ່ຈາຕີ	៥០០.០០
៥១.	ດ.ນູ. ວິຈິරາ ພິມພົກ ยอดຍກໄປ	៥០០.០០
		៥/៩,០០០

ที่	รายการ	จำนวนเงิน(บาท)
	ยอดยกมา	๕๔,๐๐๐.๐๐
๓๒.	คุณจิรประภา สหชาติโกลสี๊	๕๐๐.๐๐
๓๓.	คุณศิริรัตน์ เติมวิวัฒน์	๕๐๐.๐๐
๓๔.	คุณกัญญา ลกรัตน์	๕๐๐.๐๐
๓๕.	คุณเขมินตรา การัณยกาลพงศ์	๕๐๐.๐๐
๓๖.	คุณลีลาวดน์ กองศูนย์	๓๐๐.๐๐
๓๗.	คุณธนัย มณีโชคิ	๒๐๐.๐๐
๓๘.	คุณเพ็มพงศ์ เอื้อเสริมพงศ์	๒๐๐.๐๐
๔๐.	คุณเอื้อพันธ์ เอื้อเสริมพงศ์	๒๐๐.๐๐
๔๑.	คุณอิทธิพร เอื้อเสริมพงศ์	๑๐๐.๐๐
๔๒.	คุณอิทธิพัฒน์ เอื้อเสริมพงศ์	๑๐๐.๐๐
๔๓.	คุณจันทนา นามสว่าง	๑๐๐.๐๐
๔๔.	คุณฉวีวรรณ จันทร์นิเวศน์	๑๐๐.๐๐
๔๕.	คุณพาชื่น อันศานนรักษ์	๑๐๐.๐๐
๔๖.	คุณสุภาพร อิงเลิง	๑๐๐.๐๐
๔๗.	คุณศิริพร คำครี	๑๐๐.๐๐
๔๘.	คุณสุภารณ์ ชัยดำรงฤทธิกุล	๑๐๐.๐๐
๔๙.	คุณฉัตรแก้ว แสงสาร	๑๐๐.๐๐
๕๐.	คุณไพบูลย์-คุณดารารพ-คุณจิตติพล คุณวิราภา มะอะอุ	๑,๐๐๐.๐๐
๕๑.	คุณราย กิงแก้ว ยอดยกไป	๕๐๐.๐๐ ๕๔,๓๐๐.๐๐

ທີ່	รายการ	จำนวนเงิน(บาท)
៥໬.	ยอดยกมา	៥໗,໗໐໐.୦୦
៥໭.	คุณอารี รังสิโยภาส	໩,୦୦୦.୦୦
៥໮.	คุณประยงค์ ศักดิ์สุภา และครอบครัว	០୦୦.୦୦
៥໯.	คุณวันดี หนูสังค์	០,୦୦୦.୦୦
៥໰.	คุณลำราญ - คุณสุดใจ พลเกา	០,୦୦୦.୦୦
៥໱.	คุณนิตยาวรรณ - คุณกรกิต - คุณอัญพณ เจริญช่วัญ	០,୦୦୦.୦୦
៥໲.	คุณลำราวย - คุณอังคณา อรุณ	០,୦୦୦.୦୦
៥໳.	คุณลัดดา เหมทานนท์	០,୦୦୦.୦୦
៥໴.	คุณนิรมล อัจฉริยะเลสีຍ	៥୦୦.୦୦
៥໵.	คุณไฟพรรณ รัตรสาร	៥୦୦.୦୦
៥໶.	คุณสุพัตรา แก้วโภภินทร์ - คุณทองสุข ลินเคราะห์	៣୦୦.୦୦
៥໷.	คุณพิธิ จำนำไทย	໩୦୦.୦୦
៥໸.	คุณเจริญชัย พุ่คิริตรพ	០୦୦.୦୦
៥໹.	คุณพรปวีນ ทาเคน	០୦୦.୦୦
៥໺.	คุณทรงพล เพชรบินแก้ว และครอบครัว	០୦୦.୦୦
៥໻.	คุณคิริรัตน์ รุกขวัชร	០୦୦.୦୦
៥໼.	คุณธรรมรงค์ เดชสองแพรก	០୦୦.୦୦
៥໽.	คุณดรุณวรรณ สุขเพชร	០୦୦.୦୦
៥໾.	คุณนุชรี ศรีระอดม	០୦୦.୦୦
៥໷.	คุณกาญจนा เป็ญจชาติ	០୦୦.୦୦
៥໸.	คุณแม่ใบเต็ง ແຊ່ກໍວຍ	០୦୦.୦୦
៥໹.	คุณอุดมศักดิ์ ลูกเลือ	០୦୦.୦୦
៥໺.	คุณบัญศรี ไพรัตน์ รวมทั้งสิ้น	៥៥,៥୦୦.୦୦
		៥៥,៥୦୦.୦୦